تاهىر قادىر

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى مۇھىم قائىدىلەر

المهمات فى علم الاصوات

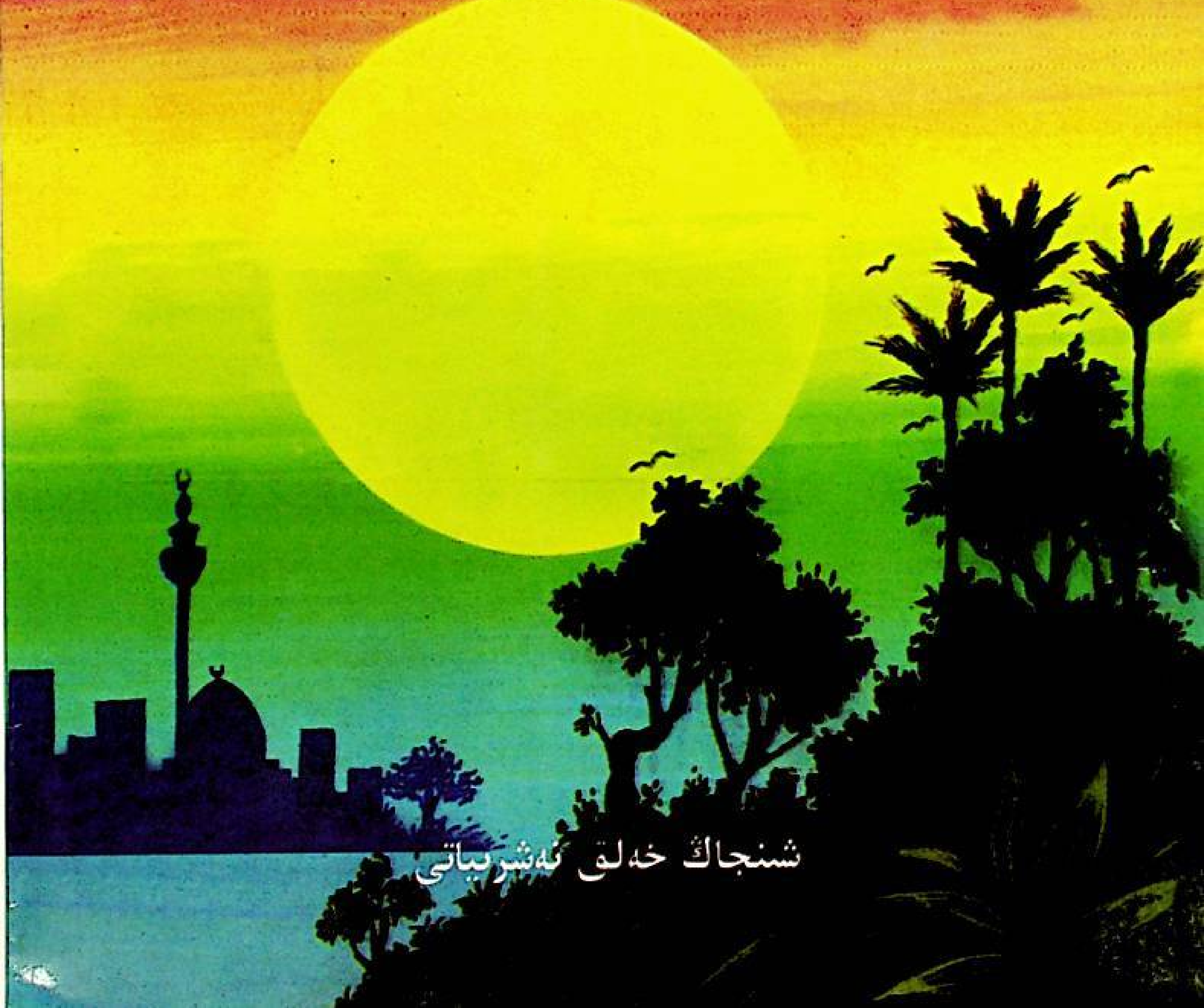

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

بۇ كتابىمنى مېنى
ئوقۇتۇش يولىدا بارلىقىنى
ئايىمىغان مەرھۇم ئاتام قادىر
ھوسەيىنگە بېغىشلايمەن.
رب ارحمهما كما ربياني صغيرا

تاھىر قادىر

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى مۇھىم قائىدىلەر

المهمات في علم الاصوات

شنجاڭ خەلق نەشرياتى

图书在版编目(CIP)数据

阿拉伯语识字法基本知识/塔依尔·卡得尔著.
乌鲁木齐:新疆人民出版社,2001.9
ISBN7-228-06728-2

Ⅰ.阿 … Ⅱ.塔 … Ⅲ.阿拉伯语—识字数学—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.H372

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2001)第 071075 号

责任编辑:阿布力米提·依明
封面设计:阿迪利·阿依提

阿拉伯语识字法基本知识 (维吾尔文)

塔依尔·卡得尔著

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码:830001)
新疆新华书店发行
新疆农科院印刷厂印刷
850×1168 毫米 32 开本 5.375 印张 2 插页
2001 年 10 月第 1 版 2002 年 12 月第 2 次印刷
印数:3000—6000

ISBN7-228-06728-2/H.445 定价:8.00 元

مۇقەددىمە

بۇ كىتاب ئەرەب تىلى ئېلىپپەسىنى، شۇنداقلا تارىخىمىزدىكى شانلىق نامايەندىلەر خاتىرىلەنگەن ئەرەب تىلى ئېلىپپەسى ئاساسىدىكى ئۇيغۇر خاقانىيە تىلى ۋە چاغاتاي تىلى ئېلىپپەسىنىمۇ ئۆگەنگۈچى ۋە تەتقىق قىلغۇچىلارغا ئاز - تولا پايدىسى بولار دېگەن ئۈمىدتە تۈزۈلدى.

بۇ ئېلىپبە ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى ۋە قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى دەپ چوڭ ئىككى قىسىمغا بۆلۈنگەن بولۇپ، ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى قىسمىدا ئەرەب تىلى فونېتىكىسىغا ئائىت بىلىملەر، يەنى تاۋۇش بەلگىلىرى ۋە ئۇنىڭ رولى ھەققىدە تەپسىلىي چۈشەنچە بېرىلدى ۋە ئۇلارغا مۇناسىپ ئۈلگە، مىسال ۋە مەشىقلەر بىرقەدەر كۆپ بېرىلدى. مىساللار ئىمكانقەدەر ئەرەب تىلىدىن ئۇيغۇر تىلىغا قوبۇل قىلىنىپ ئۇزلەشتۈرۈلگەن سۆزلەردىن تاللاپ ئېلىندى ۋە ئۇلارغا مۇناسىپ سۈرەتلەر قىستۇرۇلدى. چۈشىنىشكە تېخىمۇ قولاي بولسۇن ئۈچۈن، بىر قىسىم ئۈلگە ۋە مىساللار ئۇيغۇر تىلىدىكى سۆزلەردىن، شۇنداقلا ئۇيغۇر قەدىمىي ئەسەرلىرىدىكى نەمۇنىلەردىن ئەسلىي ئىملاسى بىلەن

ئېلىنىپ، ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ قائىدىسى بويىچە ھەرىكەت بەلگىسى قويۇلۇپ ئىزاھلاندى. كىتابنىڭ قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى قىسمىدا بولسا، كىتابخانلارغا ئانچە تونۇشلۇق بولمىغان ترتيل قائىدىسى تونۇشتۇرۇلغان بولۇپ، بۇ ترتيل قائىدىلىرىدا نوپۇزلۇق تجويد ئىلمى مەنبەلىرىگە ئاساسەن حَفْصِ نىڭ شَاطِبِي نىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق عَاصِمْ دىن بولغان رىۋايىتى ئاساس قىلىندى. بۇنىڭدا ئۆگەنگۈچىلەرگە ئەڭ ئېھتىياجلىق بولغان قائىدىلەردىن تۆۋەندىكىلەر چۈشىنىشلىك ۋە ئاممىباب تىل بىلەن چۈشەندۈرۈلدى.

1. تەنۋىن ۋە ساكىنلىق نۇننىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرىدىن اِظْهَارْ (ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش)، اِدْغَامْ (كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش)، اِقْلَابْ (تاۋۇش ئالماشتۇرۇپ ئوقۇش)، اِخْفَاء (يوشۇرۇپ ئوقۇش) دىن ئىبارەت تۆت خىل ھالەتتە ئوقۇلۇشى؛

2. تەشدىتلىك نۇن ۋە مىمنىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرى؛

3. ساكىنلىق مىمنىڭ ئوقۇلۇش ھالىتى؛

4. مەد، يەنى سوزۇپ ئوقۇش ھالەتلىرىدىن مَدّطَبِعِي (تەبىئىي مەد) ۋە مَدّفَرْعِي (قوشۇمچە مەد) ۋە ئۇلارنىڭ «مَدُّالْبَدَلْ، مدالصلة، مَدُّالعِوَضْ، مَدُّالْمُتَّصِلْ، مَدُّالْمُنْفَصِلْ، مَدُّالْعَارِضْ للسكون، مَدُّاللِّين، مَدُّاللَّازِمْ» قاتارلىق تۈرلىرى؛

5. مَخَارِجُ الْحُرُوفِ (تاۋۇش چىقىرىش

ئورگانلىرى)؛

6. حُرُوفُ التَّفْخِيمْ وَالتَّرْقِيقِ (قېلىن ۋە يۇمشاق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر)؛

7. قَلْقَلَة (تاۋۇش مەخرىجىنى تىترىتىپ تەلەپپۇز قىلىش)؛

8. اَلْوَقْفُ وَالسَّكْتَ (توختاپ ئوقۇش ۋە توختاش ھالەتلىرى)؛

9. ئايرىم تىنىش بەلگىلىرى ۋە ئۇلارنىڭ رولى ھەققىدە ھەم مۇناسىپ ئىزاھاتلار بېرىلدى. چۈشىنىش بىرقەدەر قىيىن بولغان ماۋزۇلارنىڭ ئاخىرىغا مۇناسىپ تەھلىلىي مەشىقلەر بېرىلدى، ئەمما مَخَارِجُ الْحُرُوفْ دىن كېيىنكى ماۋزۇلار ئاساسەن ئايرىم تاۋۇشلار ھەققىدە بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارغا تەھلىلىي مەشىقلەر بېرىلمىدى.

سەۋىيەم چەكلىك بولغانلىقتىن يەنىلا بەزى سەۋەنلىكلەرگە يول قويغان بولۇشۇم مۇمكىن، كەڭ كىتابخانلارنىڭ، شۇنداقلا بۇ ساھەدە قەلەم تەۋرىتىپ يول ئېچىپ كېلىۋاتقان ئۇستازلارنىڭ تەنقىدىي پىكىر بېرىشىنى سەمىمىي قوبۇل قىلىمەن.

تاھىر قادىر

2002 ـ يىل 12 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنى، ئۈرۈمچى.

[illegible] قائىدە

[illegible] ھالىتىدى.

[illegible] قىسمىدا

[illegible] خۇجىلىق

[illegible] ئوتتۇرىغا چىققان بولۇپ

[illegible]

[illegible] شاھى

[illegible] بولغان بولۇشى

[illegible]

ئوقۇلۇش ھالىتى:

[illegible] ئوقۇش ھالەتلىرىدىن

[illegible] (قوشۇمچە

[illegible] مەدال

[illegible] مەدالقارىغى

[illegible] قاتارلىق تۈرلىرى:

[illegible] (ئاۋۇش جىقىرىش

مۇندەرىجە

ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى
(قواعدالقراة الاساسية)

1. ئېلىپبە 1
2. ھەرپلەرنىڭ كەسمە شەكلى 3
3. ھەرەكەلەر 4
4. زەبەر 5
5. سوزۇلما زەبەر 7
6. زىر 9
7. سوزۇلما زىر 10
8. پەش 11
9. سوزۇلما پەش 15
10 قوش زەبەر 18
11. قوش زىر 20
12. قوش پەش 21
13. ساكىن 24
14. تەشدىد 35
15. قَمَرِيَّة ھەرپلىرى ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرى ... 38
16. تىنىك زەبەر ۋە تىنىك زىر 43
17. مەد 46
ئومۇمىي تەكرار مەشىقلىرى 47
18. قەدىمى ئەسەرلەردىن نەمۇنىلەر 58

قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى
(قواعدالترتيل الملحقة)

1. ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرى (اَحْكَامُ النُّونِ السَّاكِنَةِ وَالتَّنْوِينِ) 107
1) ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش (اِظْهَار) 107
2) كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش (اِدْغَامْ) 109
3) يۆتكەپ ئوقۇش (اِقْلاَبْ) 113
4) يوشۇرۇپ ئوقۇش (اِخْفَاءْ) 115
2. تەشدىدلىق مىم ۋە نۇننىڭ ئوقۇلۇش ھالىتى (حُكْمُ النُّونِ وَالْمِيمِ الْمُشَدَّدَتَيْنِ) 118
3. ساكىنلىق مىمنىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرى (اَحْكَامُ الْمِيمِ السَّاكِنَةِ) 119
4. ساكىنلىق لاملارنىڭ ئوقۇلۇشى (حُكْمُ اللاَّمَاتِ السَّوَاكِنِ) 122
5. مەد ۋە ئۇنىڭ تۈرلىرى (اَلْمَدُّ وَاَقْسَامُهُ) 125
1) تەبىئي مەد (اَلْمَدُّ الطَّبِيعِيُّ) 126
(1)، مدالبدل (2)، مدالصلة (3)، مدالعوض 127
2) قوشۇمچە مەد (اَلْمَدُّالْفَرْعِي) 128
(1) تۇتاشقان مەد (اَلْمَدُّالْمُتَّصِلْ) 129
(2) ئايرىلغان مەد (اَلْمَدُّالْمُنْفَصِلْ) ... 131
(3) ساكىن سەۋەبلىك مەد (اَلْمَدُّالْعَارِضْ لِلسُّكُونْ) 132

(4) يـۇمـشـاق تـاۋۇشـلـۇق مەد (اَلْمَدُّ
اللِّينِ) 135
(5) زوْرۇرى مەد (اَلْمَدُّاللاَّزِمْ) 136
1. تەشدىدلىك سۆزدىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي
مُثَقَّلْ) 137
2. ساكىنلىق سۆزدىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي
مُخَفَّفْ) 137
3. تەشدىدلىك ھەرپتىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ
حَرْفِي مُثَقَّل) 138
4. ساكىنلىق ھەرپتىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ حَرْفِي
مُخَفَّفْ) 138
مەدلەر جەدۋىلى 142
6. تاۋۇش چىقىرىش ئورۇنلىرى
(مَخَارِجُ الْحُرُوفِ) 143
7. قىلىن ۋە ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدىغان
ھەرپلەر (حُرُوفُ التَّفْخِيمِ وَالتَّرْقِيقِ) 148
8. تىترىتىپ ئوقۇش (قَلْقَلَة) 151
9. توختىۋېلىپ ئوقۇش (اَلسَّكْتَ) 152
10 توختاش (اَلْوَقْفُ) 153
1) توختاشقا بولىدىغان جايلار 153
2) توختاشقا بولمايدىغان جايلار 155

[illegible] 107
(أحكام النون الساكنة والتنوين) [illegible]
[illegible] (الإدغام) ......
[illegible] (الإخفاء) ......
[illegible]
[illegible] 125
[illegible] 126
[illegible] 127
(ٱلْمَدُّ ٱلْفَرْعِي) 128
(ٱلْمَدُّ ٱلْمُتَّصِل) 129
(ٱلْمَدُّ ٱلْمُنْفَصِل) ... 131
(ٱلْمَدُّ [illegible] [illegible]
...... 132

ئاساسي ئوقۇش قائىدىلىرى

قواعد القرأة الأساسية

1. ئېلىپبە

ا ء	ب	ت	ث	ج
ئەلىف	بائ	تاء	ساء	جىم
ح	خ	د	ذ	ر ر
ھاء	خاء	دال	زال	رۋاء
ز ز	س	ش	ص	ض ض
زاي	سىن	شىن	سۋاد	دۋاد
ط	ظ	ع	غ	ف
تۋاء	زاء	ئەين	غۇيىن	فاء
ق	ك	ک	ل	م م
قۋاف	كاف		لام	مىم
ن	و	ه ھ	لا	ي
نۇن	ۋاۋ	ھى	لامئەلىف	ياء

قاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر

ئاستى سىزىلغان ھەرپلەر قاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەردۇر

ج	ث	ت	ب	اء
<u>رر</u>	ذ	د	<u>خ</u>	<u>ح</u>
<u>ض</u>	<u>ص</u>	ش	س	ز
ف	<u>غ</u>	<u>ع</u>	<u>ظ</u>	<u>ط</u>
مم	ل	ک	ك	<u>ق</u>
ي	لا	هه	و	ن

2. ھەرپلەرنىڭ كەسمەشەكلى

باش كېلىشتىكى ھەرپلەر

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ھ	ي

ئوتتۇرا كېلىشتىكى ھەرپلەر

ـئـ	ـبـ	ـتـ	ـثـ	ـجـ	ـحـ	ـخـ
ـد	ـذ	ـر	ـز	ـسـ	ـشـ	ـصـ
ـضـ	ـطـ	ـظـ	ـعـ	ـغـ	ـفـ	ـقـ
ـكـ	ـلـ	ـمـ	ـنـ	و	ـھـ	ـيـ

ئاخىر كېلىشتىكى ھەرپلەر

ـا	ـب	ـت	ـث	ـج	ـح	ـخ
ـد	ـذ	ـر	ـز	ـس	ـش	ـص
ـض	ـط	ـظ	ـع	ـغ	ـف	ـق
ـك	ـل	ـم	ـن	ـو	ـه	ـى

3 . ھەرەكەلەر

ئەرەب يېزىقىدىكى ھەرەكە قويۇلغان ئەسەرلەرنى توغرا ئوقۇشنى ئۆگىنىۋېلىشىمىز ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ھەرپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدىغان ھەرەكىلەرنىڭ رولىنى پۇختا ئىگىلىۋېلىشىمىز ئىنتايىن مۇھىم. ھەرەكەلەرنىڭ سانى ئون تۆت بولۇپ، بۇلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت

ـَ (زەبەر)　　ـِ (زىر)　　ـُ (پەش)　　ـَا اَ (سوزۇلما زەبەر)

ـِي - ـِيـ (سوزۇلمازىر)　　ـُو (سوزۇلما پەش)　　ـً (قوش زەبەر)　　ـٍ (قوش زىر)

ـٌ (قوش پەش)　　ـْ ه (سۇكۇن)　　ـّ (تەشدىد)　　ـٰ (تىك زەبەر)　　ـٖ (تىك زىر)　　ـٓ (مەد)

4. زەبەر <<ـَــــ>>

بۇ بەلگىنىڭ نامى ئەرەبچە <<فَتْحَةُ>> (فەتھ) بولۇپ، ھەرىپ-لەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپلەرنىڭ ئەسلىي ئاۋۇشىغا، (ئە) ئاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. زەبەر بەلگىسى قويۇلغان-دىن كېيىنكى قاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەرنىڭ ئاۋۇشى (ئا) غا مايىل تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەسلەن:

اَ=ـَـ+ا (ئە) بَ=ـَـ+ب (بە)

كَ=ـَـ+ك (كە) مَ=ـَـ+م (مە)

دَرَسَ=سَ+رَ+دَ (دەرۋەسە)

1- مەشىق

اَ بَ تَ ثَ جَ حَ خَ دَ ذَ رَ زَ

ئە بە تە سە جە ھە خە دە زە رە زە

سَ شَ صَ ضَ طَ ظَ عَ غَ فَ

سە شە سە دە تە زە ئە غە فە

قَ كَ لَ مَ نَ وَ هَ لَا ءَ يَ

قە كە لە مە نە ۋە ھە لا ئە يە

2 - مەشىق

هەرپلەرنىڭ ئۆزئارا ئۇلىنىشى

گـ+تـ+بَ=كَتَبَ (كەتەبە)

قَـ+لَـ+مَ =قَلَمَ (قەلەمە)

أَ+بَـ+دَ=أَبَدَ (ئەبەدە) بَـ+رَ+دَ=بَرَدَ (بەرەدە)

تَبَعَ	ثَبَتَ	جَهَدَ	حَلَبَ	خَلَقَ
تەبەئە	سەبەتە	جەھەدە	ھەلەبە	خەلەقە
دَرَكَ	ذَهَبَ	رَحَلَ	زَغَلَ	سَلَسَ
دەرەكە	زەھەبە	رەھەلە	زەغەلە	سەلەسە
شَغَلَ	صَبَرَ	ضَرَبَ	طَرَدَ	ظَهَرَ
شەغەلە	سەبەرە	دەرەبە	تەرەدە	زەھەدە
عَرَبَ	غَلَبَ	فَتَكَ	قَلَفَ	كَفَلَ
ئەرەبە	غەلەبە	فەتەكە	قەلەفە	كەفەلە

لَحَظَ	مَلَكَ	نَشَطَ	وَثَبَ	هَلَكَ	يَفَعَ
لەھەزە	مەلەكە	نەشەتە	ۋەسەبە	ھەلەكە	يەفەئە

5. سوزۇلما زەبەر «ـــَا»

بۇ بەلگىنىڭ نامى ئەرەبچە « فَتْحَةٌ مَمْدُودَةٌ » فەتھەتۇن مەمدۇدەتۇن بولۇپ، ئاخىر ئەلىف (ـَا) ياكى يالغۇز ئەلىف(ا) نىڭ زەبەر بىلەن بىرىكىشىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپ تاۋۇشىغا، ئۇزارتىلغان «ئە» تاۋۇشى قوشۇلۇپ، «ئا» تاۋۇشىغا مايىلراق قىلىپ ئوقۇلىدۇ.

مەسلەن:

تَ + ـَا = تَا (تا)　قَ + ـَا = قَا (قا)　غَ + ـَا = غَا (غا)

قَ + ـَا + لَ = قَالَ (قاله)　قَ + ـَا + لَا = قَالَا (قالا)

1 - مەشىق

اَ	بَا	تَا	ثَا	جَا	حَا	خَا	دَا	ذَا	
ئا	با	تا	سا	جا	ھوا	خا	دا	زا	
رَا	زَا	سَا	شَا	صَا	ضَا	طَا	ظَا	عَا	
را	زا	سا	شا	سوا	زوا	توا	زوا	ئوا	
غَا	فَا	قَا	كَا	لَا	مَا	نَا	وَا	هَا	يَا
غا	فا	قا	كا	لا	ما	نا	ۋا	ھا	يا

2 ـ مەشىق

ھەرپلەرنىڭ ئۆزئارا ئۇلىنىشى

اَ+ذَ+ا+بَ=اَذَابَ (ئەزابە)

بَانَ تَابَ ثَابَ جَاهَدَ حَاسَنَ

بانە تابە سابە جاھەدە ھۋاسەنە

خَاطَبَ دَاوَمَ ذَارَعَ رَاكَضَ زَامَنَ

خاتوبە داۋەمە زارەئۇە راكەدۇە زامەنە

سَابَقَ شَاهَدَ صَاحَبَ ضَاعَفَ طَابَقَ

سابەقە شاھەدە سۇاھۇبە دۇائەفە تۇابەقە

ظَارَفَ عَادَلَ غَالَبَ فَارَسَ قَاسَمَ

زۇارەفە ئۇادەلە غالەبە فارەسە قاسەمە

كَافَحَ لَامَحَ مَادَامَ نَاصَرَ وَاقَبَ هَاجَمَ

كافەھۇە لامەھۇە مادامە ناسۇەرە ۋاقەبە ھاجەمە

يَاسَرَ اُغَا اُتَا اُفَا اُكَا جَزَا بَازَا دَادَا

ياسەرە ئاغا ئاتا ئافا ئاكا جەزا بازا دادا

6. زىر «ـــِـــ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «كَسْرَة» (كەسرە) بولۇپ، ھەرپلەرنىڭ ئاستىغا قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپلەرنىڭ ئەسلى ئاۋازىغا، «ئى» ئاۋازى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

اِ = ـِ + ا (ئى)   بِ = ـِ + ب (بى)

قِ = ـِ + ق (قى)   كِ = ـِ + ك (كى)

1 - مەشىق

اِ بِ تِ ثِ جِ حِ خِ دِ ذِ رِ زِ

ئى بى تى سى جى ھېي خى دى زى رى زى

سِ شِ صِ ضِ طِ ظِ عِ غِ فِ

سى شى سېي دېي تېي زېي ئېي غى فى

قِ كِ لِ مِ نِ وِ هِ لاِ ءِ يِ

قي كى لى مى نى ۋى ھى لا ئى يى

2 - مەشىق

ھەرپلەرنىڭ ئۆز ئارا ئۇلىنىشى

وَ+ظِ+فَ=وَظِفَ (ۋەزىفە)　　كَ+رِ+مَ=كَرِمَ (كەرىمە)

اَذِنَ	بَرِحَ	تَبِعَ	ثَرِمَ	دَمِيَ	ذَعِرَ	رَدِفَ
ئەزىنە	بەرىھە	تەبىئە	سەرىمە	دەمىيە	زەئىرە	رەدىفە
زَجِلَ	سَبِطَ	شَرِقَ	صَرِدَ	ضَرِمَ	طَرِبَ	
زەجىلە	سەبىتە	شەرىقە	سەرىدە	دەرىمە	تەرىبە	
ظَمِيَ	عَجِبَ	غَرِقَ	فَزِعَ	قَبِلَ	كَنِعَ	
زەمىيە	ئەجىبە	غەرىقە	فەزىئە	قەبىلە	كەنىئە	
لَبِسَ	مَحِكَ	نَجِلَ	هَرِتَ	وَسِعَ	يَسِرَ	
لەبىسە	مەھىكە	نەجىلە	ھەرىتە	ۋەسىئە	يەسىرە	

7. سوزۇلما زىر «ــــــِـي - ـِـيـ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «كَسْرَةٌ مَمْدُودَةٌ» كەسرەتۇن مەمدۇدەتۇن بولۇپ، ئاخىر يائ(ي)، ياكى ئوتتۇرا يائ (ـيـ) نىڭ زىر بىلەن بىرىكىشىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپنىڭ ئەسلى ئاۋۇشىغا ئۇزارتىلغان «ئي» ئاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. بۇ بەلگە تىك زىر بىلەن نۆۋەتلىشىپمۇ كېلىدۇ. مەسىلەن:

اَ+بِ+ي=اَبِي (ئەبى)　　اَ+خِ+ي=اَخِي (ئەخي)

كَ+رِ+يمَ=كَرِيمَ حَ+بِ+يبَ=حَبِيبَ

(كەرىمە) (ھەبىبە)

مەشىق

بِيعَ زِيدَ حِيلَ جِيدَ قَاضِي شَامِي

بىئۇە زىدە ھىيلە جىدە قادى شامى

صَافِي عَالِي غَالِي كَافِي وَافِي كِيدَ قِيدَ

سۇافى ئۇالى غالى كافى ۋافى كىدە قىدە

رِيشَ كِيلَ رَاعِي نَادِي نَابِي رَاجِي

رىشە كىلە رائى نادى نابى راجى

8. پەش «ـُـ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «ضَمَّةٌ» (دۇممە) بولۇپ، ھەرپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپلەرنىڭ ئەسلىي تاۋۇشىغا «ئۇ» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

اَ+ـُـ=اُ (ئۇ) بَ+ـُـ=بُ (بۇ)

تَ+ـُـ=تُ (تۇ) ثَ+ـُـ=ثُ (سۇ)

صـ+ـَا+بِـ+ـر+ـُ=صَابِرُ (سابىرۇ)

هـ+ـَا+شِـ+ـمـ+ـُ=هَاشِمُ (هاشىمۇ)

1 ــ مەشىق

آ اِ اُ بَ بِ بُ تَ تِ تُ

ئە ئى ئۇ بە بى بۇ تە تى تۇ

ثَ ثِ ثُ جَ جِ جُ حَ حِ حُ

سە سى سۇ جە جى جۇ ھوە ھى ھۇ

خَ خِ خُ دَ دِ دُ ذَ ذِ ذُ رَ رِ رُ

خە خى خۇ دە دى دۇ زە زى زۇ روە رى رۇ

زَ زِ زُ سَ سِ سُ شَ شِ شُ

زە زى زۇ سە سى سۇ شە شى شۇ

صَ صِ صُ ضَ ضِ ضُ طَ طِ طُ

سوە سى سۇ دوە دى دۇ توە تى تۇ

ظَ ظِ ظُ عَ عِ عُ غَ غِ غُ

زوە زى زۇ ئوە ئى ئۇ غە غى غۇ

فَ فِ فُ قَ قِ قُ كَ كِ كُ

فه في فۇ قه قي قۇ كه كي كۇ

لَ لِ لُ مَ مِ مُ نَ نِ نُ وَ وِ وُ

له لي لۇ مه مي مۇ نه ني نۇ ۋە ۋى ۋۇ

هَ هِ هُ لَا ءَ ءِ ءُ يَ يِ يُ

هه هي هۇ لا ئه ئي ئۇ يه يي يۇ

2 - مەشىق

هەرپلەرنىڭ ئۆزئارا ئۇلىنىشى

اَ اِ اُ بَبِبُ تَتِتُ ثَثِثُ جَجِجُ حَحِحُ

ئە ئى ئۇ بەببۇ تەتتۇ سەسسۇ جەججۇ ھۆەھھۇ

خَخِخُ دَدِدُ ذَذِذُ رَرِرُ زَزِزُ سَسِسُ

خەخخۇ دەدىدۇ زەزىزۇ رۆەرىرۇ زەزىزۇ سەسسۇ

شَشِشُ صَصِصُ ضَضِضُ طَطِطُ ظَظِظُ

شەششۇ سۆەسسۇ دۆەدىدۇ تۆەتتۇ زۆەزىزۇ

عَعِعُ غَغِغُ فَفِفُ قَقِقُ كَكِكُ لَلِلُ

ئۆئئۇ غەغغۇ فەففۇ قەققۇ كەككۇ لەللۇ

مَمِمُ نَنِنُ وَوِوُ هَهِهُ يَيِيُ

مەمىمۇ نەنىنۇ ۋەۋىۋۇ ھەھىھۇ يەيىيۇ

3 - مەشىق

اَبُ بُنِيَ تُبِعَ ثُبِتَ جُمِعَ حُشِرَ

ئەبۇ بۇنىيە تۇبىئە سۇبىتە جۇمىئە ھۇشىرە

خُدِمَ دُفِعَ ذُكِرَ رُفِعَ زُرِعَ سُمِعَ

خۇدىمە دۇفىئە زۇكىرە رۇفىئە زۇرىئە سۇمىئە

شُرِعَ صَادِقُ ضَامِرُ طَاهِرُ ظَاهِرُ

شۇرىئە سادىقۇ دامىرۇ تاھىرۇ زاھىرۇ

عَالِمُ غَالِبُ فَاتِحُ قَاسِمُ كَاتِبُ

ئالىمۇ غالىبۇ فاتىھۇ قاسىمۇ كاتىبۇ

لَقُنَ مَسُكَ نَذُلَ وَسُمَ هَبُلَ

لەقۇنە مەسۇكە نەزۇلە ۋەسۇمە ھەبۇلە

يَسُرَ تَبَارَكَ تَجَاهَدَ تَقَاعَدَ مُتَقَاعِدُ

يەسۇرە تەبارەكە تەجاھەدە تەقائەدە مۇتەقائىدۇ

مُتَكَاسِلُ اِذَا شُرِعَ يَنَالُ

مۇتەكاسىلۇ ئىزا شۇرىئە يەنالۇ

9. سوزۇلما پەش « ـــــُو »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «ضَمَّةٌ مَمْدُودَةٌ» (دۇممەتۇن مەمدۇدەتۇن) بولۇپ، «و» نىڭ پەش بىلەن بىرىكىشىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ شەكىلدىكى ھەرپنىڭ ئەسلى تاۋۇشىغا سوزۇلما «ئۇۇ» قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

أَ+عُ+و+ذُ=أَعُوذُ (ئەئۇزۇ)

تَ+قُ+و+لُ=تَقُولُ (تەقۇلۇ)

1 - مەشىق

اُ اِي اُو بَا بِي بُو تَا تِي تُو ثَا ثِي ثُو

ئا ئى ئۇۇ با بى بۇۇ تا تى تۇۇ سا سى سۇۇ

جَا جِي جُو حَا حِي حُو خَا خِي خُو

جا جى جۇۇ ھا ھى ھۇۇ خا خى خۇۇ

دَا دِي دُو ذَا ذِي ذُو رَا رِي رُو زَا

دا دى دۇۇ زا زى زۇۇ را رى رۇۇ زا

زِي زُو   سَا سِي سُو   شَا شِي شُو

زي زۇو   ساسىي سۇو   شا شي شۇو

صَا صِي صُو   ضَا ضِي ضُو   طَا طِي طُو

سۇا سىي سۇو   زۇا زي زۇو   دۇا دي دۇو

ظَا ظِي ظُو   عَا عِي عُو   غَا غِي غُو

زۇا   زي   زۇو   ئۇا   ئى   ئۇو   غا   غي   غۇو

فَا فِي فُو   قَا قِي قُو   كَا كِي كُو   لَا لِي لُو

فا   في   فۇو   قا   قي   قۇو   كا   كي   كۇو   لا   لي   لۇو

مَا مِي مُو   نَا نِي نُو   هَا هِي هُو   وَا

ما   مي   مۇو   نا   ني   نۇو   ها   هي   هۇو   ۋا

وِي وُو   يَا يِي يُو

ۋي   ۋۇو   يا   يى   يۇو

2 - مەشىق

ثَ+مَا+نُ+و+نَ = ثَمَانُونَ   (سە مانۇونە)

جَاهِدُونَ   حَاكِمُونَ   خَالِدُونَ

جاھىدۇونە   ھاكىمۇونە   خالىدۇونە

دَارِسُونَ دَاخِلُونَ رَاحِلُونَ

دارىسۇونە داخىلۇونە راھىلۇونە

زَاهِدُونَ سَالِمُونَ صَائِمُونَ

زاھىدۇونە سالىمۇونە سۇائىمۇونە

ضَاحِكُونَ طَاهِرُونَ ظَاهِرُونَ

دۇاھىكۇونە تۇاھىرۇونە زۇاھىرۇونە

عَالِمُونَ غَالِبُونَ فَاتِحُونَ قَائِدُونَ

ئالىمۇونە غالىبۇونە فاتىھۇونە قائىدۇونە

كَاسِبُونَ لَاجِئُونَ مَادِحُونَ

كاسىبۇونە لاجىئۇونە مادىھۇونە

نَاصِرُونَ وَاجِدُونَ هَادِفُونَ

ناسىرۇونە ۋاجىدۇونە ھادىفۇونە

يَافِعُونَ

يافىئۇونە

10. قوش زەبەر «ـــــًــ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «فَتْحَتَيْنِ» (فەتھەتەين) بولۇپ، يېزىقتا سۆز ئاخىرىدىكى ھەرپنىڭ ئۈستىگە قويۇلۇپ، ئاخىرىغا يالغۇز ئەلىف (ا) ياكى ئاخىر ئەلىف (ـا) قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپ تاۋۇشىغا «ئەن» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. قىسمەن ئەھۋالدا، سۆز ئاخىرىدىكى « ـة، ة » ھەرپلىرى ئۈستىگىمۇ قوش زەبەر قويۇلىدۇ.

مەسىلەن:

أَ+بـَ+ـًا=أَبًا (ئەبەن)　　أَ+خـَ+ـًا=أَخًا (ئەخەن)

مَـ+ثَـ+لـَ+اً=مَثَلاً (مەسەلەن)

سَـ+هـُ+وًا=سَهُوًا (سەھۋەن)

قَـ+صُـ+دًا=قَصُدًا (قەسدەن)

وَ+كَا+لَـ+ـةً=وَكَالَةً (ۋەكالەتەن)

بَشَرًا	تَرَفًا	ثَمَنًا	جَدَلًا	حَكَمًا
بەشەرەن	تەرەفەن	سەمەنەن	جەدەلەن	ھەكەمەن

خَلَفًا دَلِيلًا ذَبِيحًا رَحِيمًا زَمِيلًا

خەلەفەن دەلىيلەن زەبىيھەن رەھىيمەن زەمىيلەن

سَمِيعًا شَهِيدًا صَبُورًا ضَلُولًا طَهُورًا

سەمىيئەن شەھىيدەن سۇبۇورەن دۇەلۇولەن تەھۇورەن

ظَلُومًا عَلُوقًا غَيُورًا فَجُوعًا قَتُورًا

زەلۇومەن ئەلۇوقەن غەيۇورەن فەجۇوئەن فەتۇورەن

كُفُوًا لَاعِبًا مَادِحًا نَادِرًا وَاحِدًا

كۇفۇۋەن لائىبەن مادىھەن نادىرەن ۋاھىدەن

هَادِيًا يَاسِرًا جَرِيدَةً جَامِعَةً

ھادىيەن ياسىرەن جەرىيدەتەن جامىئەتەن

نَافِذَةً نَدَامَةً قِيَامَةً قَارِعَةً

نافىزەتەن نەدامەتەن قىيامەتەن قارىئەتەن

كَرَامَةً شَرَافَةً رِسَالَةً عَدَالَةً

كەرامەتەن شەرافەتەن رىسالەتەن ئەدالەتەن

عَدَاوَةً عِبَادَةً جَمَاعَةً تَمَامًا

ئەداۋەتەن ئىبادەتەن جەمائەتەن تەمامەن

شَفَاعَةً قَنَاعَةً مُطْلَقًا

شەفائەتەن قانائەتەن مۇتلەقەن

11. قوش زىر «ـــــٍ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «كَسْرَتَيْنِ» (كەسرەتەين) بولۇپ، يېزىقتا سۆز ئاخىرىدىكى ھەرپنىڭ ئاستىغا قويۇلىدۇ. قوش زىر قويۇلغان ھەرپنىڭ ئەسلي تاۋۇشىغا «ئىن» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

أَ + بِ + ـٍ = أَبٍ (ئەبىن)　أَ + خِ + ـٍ = أَخٍ (ئەخىن)

مەشىق

تَرَفٍ	ثَمَنٍ	جَدَلٍ	حَسَدٍ	خَبَرٍ
تەرەفىن	سەمەنىن	جەدەلىن	ھوەسەدىن	خەبەرىن
دَبَشٍ	ذَنَبٍ	رَاكِبٍ	زَامِرٍ	سَالِمٍ
دەبەشىن	زەنەبىن	راكىبىن	زامىرىن	سالىمىن
شَاكِرٍ	صَادِقٍ	ضَاحِكٍ	طَالِعٍ	ظَاهِرٍ
شاكىرىن	سوۋادىقىن	دۋاھىكىن	تۇالىئىن	زۇاھىرىن
عَالِمٍ	غَانِمٍ	فَاتِحٍ	قَائِمٍ	كِرَامٍ
ئۇالىمىن	غانىمىن	فاتىھىن	قائىمىن	كىرامىن

لِوَاءٍ مِتَامٍ نِقَابٍ وِرَاكٍ هِلَاكٍ

لىۋائىن مىتامىن نىقابىن ۋىراكىن ھىلاكىن

12. قوش پەش « ـٌ »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «ضَمَّتَيْنِ» (دۇممەتەين) بو-
لۇپ، يېزىقتا سۆز ئاخىرىدىكى ھەرپ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. قوش پەش
قويۇلغان ھەرپنىڭ ئەسلىي تاۋۇشىغا «ئۇن» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلە-
لىدۇ. «ـً» «ـٍ» «ـٌ» دىن ئىبارەت ئۈچ بەلگە ئەرەب تىلىدا
تەنۋىن دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ، نۇنلاشتۇرۇپ ئوقۇش دېگەن بولىدۇ.
مەسىلەن:

اَ+ب+ـٌ=اَبٌ (ئەبۇن)   اَ+خ+ـٌ=اَخٌ (ئەخۇن)

1. مەشىق

-1-

اً اٍ اٌ بً بٍ بٌ تً تٍ تٌ

ئەن ئىن ئۇن بەن بىن بۇن تەن تىن تۇن

ثً ثٍ ثٌ جً جٍ جٌ حً حٍ حٌ

سەن سىن سۇن جەن جىن جۇن ھەن ھىن ھۇن

خً خٍ خٌ دً دٍ دٌ ذً ذٍ ذٌ رً رٍ رٌ

خەن خىن خۇن دەن دىن دۇن زەن زىن زۇن رەن رىن رۇن

زً زٍ زٌ سً سٍ سٌ شً شٍ شٌ

زەن زىن زۇن سەن سىن سۇن شەن شىن شۇن

صً صٍ صٌ ضً ضٍ ضٌ طً طٍ طٌ

سۇەن سىن سۇن دۇەن دىن دۇن تۇەن تىن تۇن

ظً ظٍ ظٌ عً عٍ عٌ غً غٍ غٌ

زۇەن زىن زۇن ئەن ئىن ئۇن غەن غىن غۇن

فً فٍ فٌ قً قٍ قٌ كً كٍ كٌ

فەن فىن فۇن قۇەن قىن قۇن كەن كىن كۇن

لً لٍ لٌ مً مٍ مٌ نً نٍ نٌ

لەن لىن لۇن مەن مىن مۇن نەن نىن نۇن

وً وٍ وٌ هً هٍ هٌ لاً ءً يً يٍ يٌ

ۋەن ۋىن ۋۇن ھەن ھىن ھۇن يەن يىن يۇن

-2-

بَشَرٌ تَرَفٌ ثَمَنٌ جَدَلٌ حَسَدٌ

بەشەرۇن تەرەفۇن سەمەنۇن جەدەلۇن ھەسەدۇن

خَبَرٌ دَبَشٌ زَنَبٌ رَاكِبٌ زَامِرٌ

خەبەرۇن دەبەشۇن زەنەبۇن راكىبۇن زامىرۇن

سَالِمٌ شَاكِرٌ صَادِقٌ ضَاحِكٌ

سالىمۇن شاكىرۇن سۇادىقۇن دۇاھىكۇن

طَالِعٌ ظَاهِرٌ عَالِمٌ غَانِمٌ

تۇالىئۇن زۇاھىرۇن ئالىمۇن غانىمۇن

فَاتِحٌ قَائِمٌ كِرَامٌ لِوَاءٌ

فاتىھۇن قائىمۇن كىرامۇن لىۋائۇن

مُتَقَاعِدٌ نِقَابٌ وِرَاكٌ هَلَاكٌ

موتەقائىدۇن نىقابۇن ۋىراكۇن ھەلاكۇن

يَفَاعٌ قَانِتَاتٌ ذَاكِرَاتٌ عَالِمَاتٌ

يەفائۇن قانىتاتۇن زاكىراتۇن ئالىماتۇن

صَادِقَاتٌ شَاكِرَاتٌ

سۇادىقاتۇن شاكىراتۇن

13. ساكىن « ـْ »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «سَاكِنْ ياكى سُكُونْ» (سۇكۇن) بولۇپ، يېزىقتا ھەرپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. سۇكۇن قويۇلغان ھەرپ تاۋۇشى ئالدىنقى ھەرپ تاۋۇشىغا قوشۇلۇپ تولۇق بىر بوغۇم قىلىنىپ، ئۈزۈپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

قُ + ل + ـْ = قُلْ (قۇل) بِ + ر + ـْ = بِرْ (بىر)

كُ + ن + ـْ = كُنْ (كۇن)

بَ + ش + ـْ = بَشْ (بەش)

خَ + ف + ـْ = خَفْ (خەف)

تُ + ت + ـْ = تُتْ (تۇت)

1 – مەشىق

أَنْكُمْ آيْنَكُمْ اِينَكُمْ آوْنَكُمْ أُونَكُمْ

ئانەكۇم ئەينەكۇم ئىينەكۇم ئەۋنەكۇم ئۇۋمەكۇم

بَانكُمْ بَيْنكُمْ بِينكُمْ بَوْنكُمْ بُونكُمْ

بانه كۇم　بەينه كۇم　بىينه كۇم　بەۋنه كۇم　بۇۋنه كۇم

تَانكُمْ تَيْنكُمْ تِينكُمْ تَوْنكُمْ تُونكُمْ

تانه كۇم　تەينه كۇم　تىينه كۇم　تەۋنه كۇم　تۇۋنه كۇم

ثَانكُمْ ثَيْنكُمْ ثِينكُمْ ثَوْنكُمْ ثُونكُمْ

سانه كۇم　سەينه كۇم　سىينه كۇم　سەۋنه كۇم　سۇۋنه كۇم

جَانكُمْ جَيْنكُمْ جِينكُمْ جَوْنكُمْ جُونكُمْ

جانه كۇم　جەينه كۇم　جىينه كۇم　جەۋنه كۇم　جۇۋنه كۇم

حَانكُمْ حَيْنكُمْ حِينكُمْ حَوْنكُمْ حُونكُمْ

هانه كۇم　هەينه كۇم　هىينەۋم　هەۋنه كۇم　هۇۋنه كۇم

خَانكُمْ خَيْنكُمْ خِينكُمْ خَوْنكُمْ خُونكُمْ

خۋانه كۇم　خەينه كۇم　خىينه كۇم　خەۋنه كۇم　خۇۋنه كۇم

دَانكُمْ دَيْنكُمْ دِينكُمْ دَوْنكُمْ دُونكُمْ

دانه كۇم　دەينه كۇم　دىينه كۇم　دەۋنه كۇم　دۇۋنه كۇم

ذَانكُمْ ذَيْنكُمْ ذِينكُمْ ذَوْنكُمْ ذُونكُمْ

زانه كۇم　زەينه كۇم　زىينه كۇم　زەۋنه كۇم　زۇۋنه كۇم

رَانكُمْ رَيْنكُمْ رِينكُمْ رَوْنكُمْ رُونكُمْ

رانه كۇم　رەينه كۇم　رىينه كۇم　رەۋنه كۇم　رۇۋنه كۇم

زَانكُمْ	زَيْنكُمْ	زِينكُمْ	زَوْنكُمْ	زُونكُمْ
زانە كۇم	زەينە كۇم	زىينە كۇم	زەۋنە كۇم	زۇۋنە كۇم
سَانكُمْ	سَيْنكُمْ	سِينكُمْ	سَوْنكُمْ	سُونكُمْ
سانە كۇم	سەينە كۇم	سىينە كۇم	سەۋنە كۇم	سۇۋنە كۇم
شَانكُمْ	شَيْنكُمْ	شِينكُمْ	شَوْنكُمْ	شُونكُمْ
شانە كۇم	شەينە كۇم	شىينە كۇم	شەۋنە كۇم	شۇۋنە كۇم
صَانكُمْ	صَيْنكُمْ	صِينكُمْ	صَوْنكُمْ	صُونكُمْ
سۋانە كۇم	سۋەينە كۇم	سىينە كۇم	سۋەۋنە كۇم	سۇۋنە كۇم
ضَانكُمْ	ضَيْنكُمْ	ضِينكُمْ	ضَوْنكُمْ	ضُونكُمْ
دۋانە كۇم	دۋەينە كۇم	دىينە كۇم	دۋەۋنە كۇم	دۇۋنە كۇم
طَانكُمْ	طَيْنكُمْ	طِينكُمْ	طَوْنكُمْ	طُونكُمْ
تۋانە كۇم	تۋەينە كۇم	تىينە كۇم	تۋەۋنە كۇم	تۇۋنە كۇم
ظَانكُمْ	ظَيْنكُمْ	ظِينكُمْ	ظَوْنكُمْ	ظُونكُمْ
زۋانە كۇم	زۋەينە كۇم	زىينە كۇم	زۋەۋنە كۇم	زۇۋنە كۇم
عَانكُمْ	عَيْنكُمْ	عِينكُمْ	عَوْنكُمْ	عُونكُمْ
ئانە كۇم	ئەينە كۇم	ئىينە كۇم	ئەۋنە كۇم	ئۇۋنە كۇم
غَانكُمْ	غَيْنكُمْ	غِينكُمْ	غَوْنكُمْ	غُونكُمْ
غانە كۇم	غەينە كۇم	غىينە كۇم	غەۋنە كۇم	غۇۋنە كۇم

فَانكُمُ	فَيْنكُمُ	فِينكُمُ	فَوْنكُمُ	فُونكُمُ
فانه كۇم	فەينه كۇم	فىينه كۇم	فەۋنه كۇم	فۇۋنه كۇم
قَانكُمُ	قَيْنكُمُ	قِينكُمُ	قَوْنكُمُ	قُونكُمُ
قۋانه كۇم	قۋەينه كۇم	قىينه كۇم	قۋەۋنه كۇم	قۇۋنه كۇم
كَانكُمُ	كَيْنكُمُ	كِينكُمُ	كَوْنكُمُ	كُونكُمُ
كانه كۇم	كەينه كۇم	كىينه كۇم	كەۋنه كۇم	كۇۋنه كۇم
لَانكُمُ	لَيْنكُمُ	لِينكُمُ	لَوْنكُمُ	لُونكُمُ
لانه كۇم	لەينه كۇم	لىينه كۇم	لەۋنه كۇم	لۇۋنه كۇم
مَانكُمُ	مَيْنكُمُ	مِينكُمُ	مَوْنكُمُ	مُونكُمُ
مانه كۇم	مەينه كۇم	مىينه كۇم	مەۋنه كۇم	مۇۋنه كۇم
نَانكُمُ	نَيْنكُمُ	نِينكُمُ	نَوْنكُمُ	نُونكُمُ
نانه كۇم	نەينه كۇم	نىينه كۇم	نەۋنه كۇم	نۇۋنه كۇم
وَانكُمُ	وَيْنكُمُ	وِينكُمُ	وَوْنكُمُ	وُونكُمُ
ۋانه كۇم	ۋۋەينه كۇم	ۋىينه كۇم	ۋۋەۋنه كۇم	ۋۇۋنه كۇم
هَانكُمُ	هَيْنكُمُ	هِينكُمُ	هَوْنكُمُ	هُونكُمُ
هانه كۇم	ھەينه كۇم	ھىينه كۇم	ھەۋنه كۇم	ھۇۋنه كۇم
لَاءِ يَانكُمُ	يَيْنكُمُ	يِينكُمُ	يَوْنكُمُ	يُونكُمُ
لائەيانه كۇم	يەينه كۇم	يىينه كۇم	يەۋنه كۇم	يۇۋنه كۇم

2 - مەشىق

اَنْ	بَسْ	تَسْ	ثَلْجُ	حِلْمُ
ئەن	بەس	تەس	سەلجۇ	ھىلمۇ
خَلْفُ	دَرْسُ	ذَنْبُ	سَمْعُ	شَرْعُ
خەلفۇ	دەرسۇ	زەنبۇ	سەمئۇ	شەرئۇ
صَوْمًا	ضَغْطًا	طَيْرًا	ظُفْرًا	عِرْفَانًا
سەۋمەن	دۇغتەن	تەيرەن	زۇفرەن	ئىرفانەن
غِلْمَانًا	فُرْقَانًا	قُلْ يَا	قُلْ هُوَ	اَعُوْذُ
غىلمانەن	فۇرقانەن	قۇل يا	قۇل ھۇۋە	قۇل ئەئۇزۇ
لَكُمْ كُوْكَبًا	لَمْ يَلِدْ	مُسْلِمٌ	مُسْلِمَاتٌ	
لە كۇم كەۋبەتەن	لەم يەلىد	مۇسلىمۇن	مۇسلىماتۇن	
مُسْلِمُوْنَ	نُصْرَةٌ	يُرْزَقُوْنَ	اِحْسَانٌ	
مۇسلىمۇنە	نۇسرەتۇن	يۇرزەقۇنە	ئىھسان	
اِسْلَامُ	اِمْكَانُ	مِنْ جُوْعٍ	مِنْ خَوْفٍ	
ئىسلام	ئىمكان	مىن جۇئىن	مىن خەۋفىن	
مِنْ مَسَدٍ	تُرْسُنْ	هَلْ مِنْ	وَحْدَةٍ	
مىن مەسەدىن	تۇرسۇن	ھەل مىن	ۋەھدەتىن	

3 . مەشىق

رەسىمگە قاراپ ئوقۇڭ

كِتَابٌ ـ كُتُبٌ

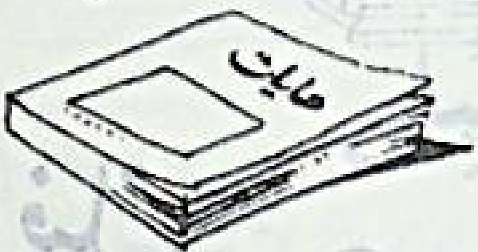

قَلَمٌ

دَفْتَرٌ

كُرْسِيٌّ

إِبْرِيقٌ

صُنْدُوقٌ

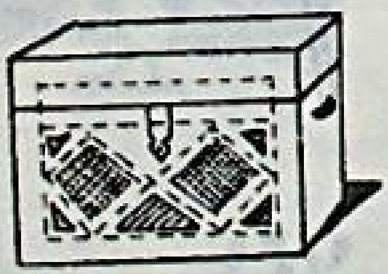

خَنْجَرٌ

أُسْتَاذٌ ـ مُعَلِّمٌ

مِحْرَابٌ

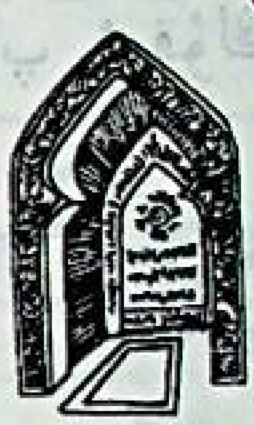

مِنْبَرٌ

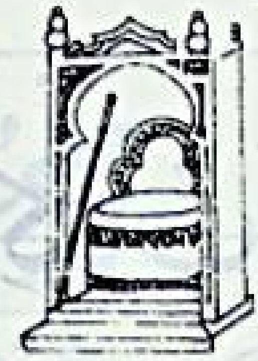

زَنْجِيرٌ

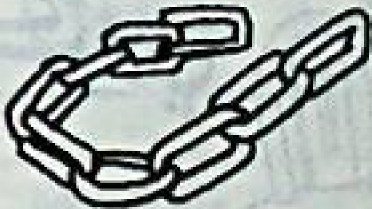

فِيلٌ

عَصَا

غِرْبَالٌ

شَمْعَدَانٌ

مَنَارٌ

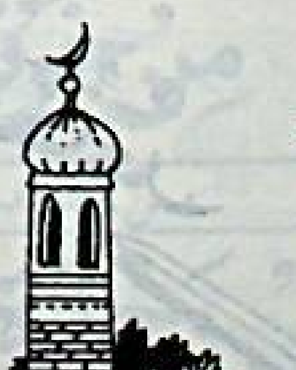

تِمْساحْ

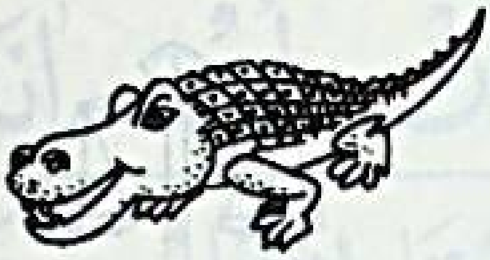

جامْ

زَنْبِيلْ

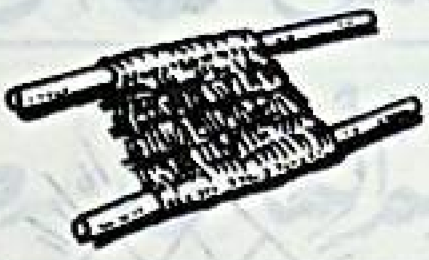

زَرافَةْ

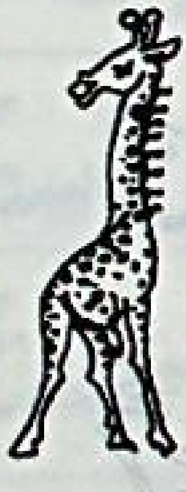

قَدَمْ

طاوُوسْ

رَبابْ

طُنْبُورْ

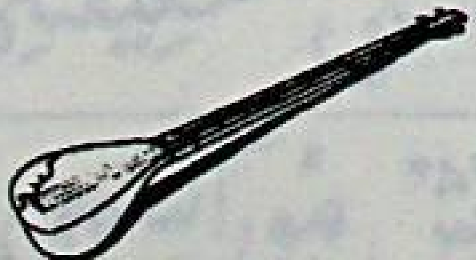

بُلْبُلْ

مِيزَانْ

تَاجْ

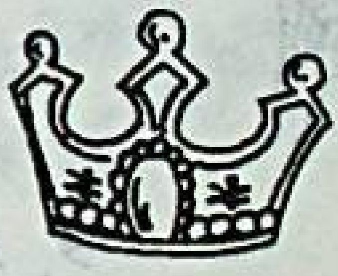

اَلْمَاسْ

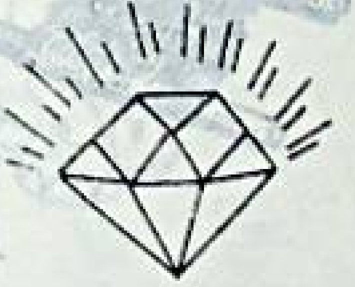

قَلْبْ

مَسْجِدْ

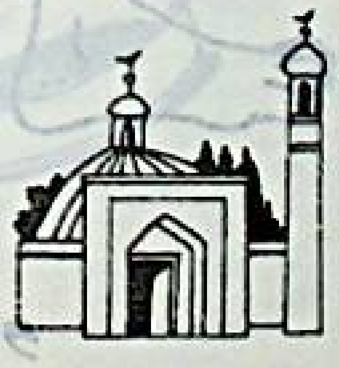

هِلَالْ

سَاعَةْ

4 – مەشىق

نان ، اُن ، انا ، تانا ، تاش ، نيلوفر ،

شونا ، اِشتان ، معصوم مانا اموت ،

فاطِمة سن اشرات ، عِرفان ، باسِط ،

عالِم المال ، صِنف ، طبر ، طست ،

همیان ، طاس ، صابر رسم سرنتو ،

شِرين دِلبر دفتر الدِي اولوغ اناوطن ،

ياسين ويالقون تيرشف اوقيدو ، من

مكتبك كردم ، كمال ككليك الدِي ،

باغدا ابلبل سايردي ، حسن حقيقتني

ياقلايدو ، اوقوش باشلاش موراسمي ،

قَشْقَرْ بَاغْلِيرِيدَا اَنْجُورْ اَنَارْ بَارْ ، بِزْ خَامَانْدَا

اِشْلِيدُوقْ ، اِجْتِهَادْ قِلْ ، عَالِمْ بُولِيسَنْ .

مَكْتَبْ حَيَاتِي بِكْ يَاخْشِي . صِنْفْ فَاكِرْ

وَيُورُقْ خُشْ كِيلِيفْسِيزْ لَرْ بَالِيلَارْ ، عَالِمْ

بُولْسَاڭْ عَالِمْنِي بِيلَرْسَا .

بِلْمِلِيكْ اُوزَارْ ، بِلْمِسِيزْ تُوزَارْ .

14. تەشدىد «ـــّـــ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «تَشْدِيدْ» ياكى «شَدَّةٌ» (شەددەتۇ) بولۇپ، ھەرپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. تەشدىد ئىككى ھەرپنى بىر ـ بىرىگە باغلاپ، تەشدىد قويۇلغان ھەرپنى بىرلا ۋاقىتتا ئىككى ئوقۇتىدۇ، يەنى بىر تاۋۇش ئىككى تەكرارلىنىپ بىرىنچى ئوقۇلۇشى سۈكۈنلۇق، ئىككىنچى ئوقۇلۇشى تەشدىدنىڭ ئاستى ـ ئۈستىدىكى بەلگىلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، زەبەر بولسا زەبەرلىك، زىر بولسا زىرلىك، پەش بولسا پەشلىك ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

يَ + تَ + ـّـَ = يَتَّ (يَتْتَ، يەتتە)

سَ + كِ + ـّـِ + زْ = سَكِّزْ (سَكْكِزْ، سەككىز)

حَ + بَ + ـّـَ = حَبَّ (حَبْبَ، ھەببە)

ثَ + بَ + ـّـَ + تَ = ثَبَّتَ (ثَبْبَتَ، سەببەتە)

1 ـ مەشىق

اَ + لاَ + ـّـَ = اَلّاَ (اَللاَ، ئەللا)

اَلَّا بَلَّا تَلَّا ثَلَّا جَلَّا حَلَّا خَلَّا

ئەللا بەللا تەللا سەللا جەللا ھەللا خەللا

دَلَّا ذَلَّا رَلَّا زَلَّا سَلَّا شَلَّا صَلَّا

دەللا زەللا رەللا زەللا سەللا شەللا سوەللا

ضَلَّا طَلَّا ظَلَّا عَلَّا غَلَّا

دوەللا توەللا زوەللا ئوەللا غەللا

فَلَّا قَلَّا كَلَّا لَلَّا مَلَّا نَلَّا وَلَّا

فەللا قەللا كەللا لەللا مەللا نەللا ۋەللا

هَلَّا لاء يَلَّا

ھەللا يەللا

2 - مەشىق

إِنِّي بِنِّي تِنِّي صِنِّي ضِنِّي طِنِّي ظِنِّي

ئىننى بىننى تىننى سىننى دىننى تىيننى زىننى

ثِنِّي زِنِّي سِنِّي ذِنِّي عِنِّي حِنِّي

سىننى زىننى سىننى دىننى ئىيننى ھىننى

نِنِّي وِنِّي هِنِّي لاء يِنِّي

نىننى ۋىننى ھىننى يىننى

3 - مەشق

أَخَّرَ بَدَّلَ تَبَّعَ ثَبَّتَ جَلَّبَ

ئەخخەرە بەددەلە تەببەئە سەببەتە جەللەبە

حَلَّلَ خَطَّطَ دَبَّرَ ذَلَّلَ رَحَّالُونَ

ھەللەلە خەتتە دەببەرە زەللەلە رەھھالۇونە

زَهَّادُونَ سَمَّاعُونَ شَمَّاعُونَ

زەھھادۇون سەممائۇونە شەممائۇونە

صَكَّاكُونَ ضَحَّاكُونَ طَبَّاعُونَ

سەككاكۇونە دەھھاكۇونە تەببائۇونە

ظَلَّامُونَ عَلَّامُونَ غَسَّالُونَ

زەللامۇونە ئەللامۇونە غەسسالۇونە

فَرَّاشُونَ قَتَّاتُونَ كُتَّابُونَ

فەرراشۇونە قەتتاتۇونە كۇتتابۇونە

لَوَّامُونَ مَلَّاحُونَ نَحَّاطُونَ

لەۋۋامۇونە مەللاھۇونە نەھھاتۇونە

وَصَّافُونَ هَزَّالُونَ يُسَبِّحُونَ

ۋەسسافۇونە ھەززالۇونە يۇسەببىھۇونە

بِحَمْدِ رَبِّهِمْ	اِسْلَامِيٌّ	عَرَبِيٌّ
بىھەمدى رەببىھىم	ئىسلامىييۇن	ئەرەبىييۇن
تُرْكِيٌّ	اِسْلَامِيًّا	عَرَبِيًّا
تۇر كىييۇن	ئىسسسلامىييەن	ئەرەبىييەن
تُرْكِيًّا	اِسْلَامِيٍّ	عَرَبِيٍّ
تۇر كىييەن	ئىسلامىييىن	ئەرەبىييىن

15. قَمَرِيَّة ھەرپلىرى ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرى

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى ھەرپلەر قَمَرِيَّة ھەرپلىرى ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرى دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. قمرية ھەرپلىرى، «قمر» سۆزىدىكى «قاف» ۋەكىللىكىدىكى 14 ھەرپتىن، شَمْسِيَّة ھەرپلە-رى، «شمس» سۆزىدىكى «سين» ۋەكىللىكىدىكى 14 ھەرپتىن ئىبارەت.

قَمَرِيَّة ھەرپلىرى:

ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م ه و

شَمْسِيَّةُ ھەرپلىرى:

ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن

مەزكۇر قَمَرِيَّة ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرىنىڭ ھەربىرى «ال» ئالدى قوشۇمچىسى بىلەن تۆۋەندىكى شەكىلدە بىرىكىپ كېلىدۇ.

1 . «ال» قَمَرِيَّة ھەرپلىرى بىلەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ بېشىدا كەلگەندە، «ال» ھەرىكەتلىك بولسا، بۇنىڭدىكى «ال» تولۇق ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

قَمَرٌ	اَلْقَمَرُ	قَلَمٌ	اَلْقَلَمُ	بَرَكَةٌ
قەمەرۇن	ئەلقەمەرۇ	قەلەمۇن	ئەلقەلەمۇ	بەرەكەتۇن

اَلْبَرَكَةُ	خَلْقٌ	اَلْخَلْقُ
ئەلبەرەكەتۇ	خەلقۇن	ئەلخەلقۇ

مَكْتَبٌ	اَلْمَكْتَبُ	جَمَالٌ	اَلْجَمَالُ
مەكتەبۇن	ئەلمەكتەبۇ	جەمالۇن	ئەلجەمالۇ

2 . بېشىغا «ال» قوشۇلغان سۆزلەرنىڭ ئالدىدا باشقا بىر سۆز بار بولۇپ، «ا» ھەرىكەتسىز بولسا، قوشۇپ ئوقۇلغاندا «ا» تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ.

مەسىلەن:

حَقِيقَةٌ	مِنَ الْحَقِيقَةِ	خَطَّاطٌ
ھەقىقەتۇن	مىنەلھەقىقەتى	خەتتاتۇن

كَالْخَطَّاطِ عَالِمٌ وَالْعَالِمُ غَلَبَةٌ
، كەلخەتتاتى ئالىمۇن ۋەلئالىمۇ غەلەبەتۇن
وَالْغَلَبَةُ فَقِيرٌ فِي الْفَقِيرِ
ۋەلغەلەبەتۇ فەقىرۇن فىلفەقىرى

3 . «ال» تەشدىد قويۇلغان شَمْسِيَّة ھەرپلىرى بىلەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ بېشىدا كەلگەندە ، «ال» ھەرىكسىز بولسا ، «ال» ئوقۇلمايدۇ . مەسىلەن :

دَوْلَةٌ وَالدَّوْلَةُ تَحْرِيرٌ مِنَ التَّحْرِيرِ
دەۋلەتۇن ۋەددەۋلەتۇ تەھرىرۇن مىنەتتەھرىرى
رَسَّامٌ قَلَمُ الرَّسَّامِ فِي الزَّمَانِ الْحَاضِرِ
رەسسامۇن قەلەمۇررەسسامى فىززەمانىلھازىرى
يَوْمُ السَّاعَةِ لَوْحَةُ الشَّرَفِ
يەۋمۇسسائەتى لەۋھەتۇششەرەفى

4 . «ال» تەشدىد قويۇلغان شَمْسِيَّة ھەرپلىرى بىلەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ بېشىدا كېلىپ ، «ا» ھەرىكەلىك بولسا ، تەشدىد سەۋەبلىك يەنىلا «ل» ئوقۇلمايدۇ.

مەسىلەن :

الثابت قرأ	الذرة	الصادق	صادق
ئەسسابىتۇ قەرئە	ئەززەررەتۇ	ئەسسادىقۇ	سۇادىقۇن

الضرورة	الطرف الشمالي	الشاهد
ئەززەرۇۋرەتۇ	ئەتتەرە فۇششەمالىيۇ	ئەششاھىدۇ

والسماء	والطارق	الظالم هالك
ۋەسسامائى	ۋەتتارىقى	ئەززالىمۇ ھالىكۇن

الناظر	في النظارة	اللباس	لازم لكل
ئەننازىرۇ	فىننەزارەتى	ئەللىباسۇ	لازىمۇن لىكۇللى

شخص	السالم	الأستاذ
شەخسىن	ئەسسالىمۇ	ئەل ئۇستازۇ

مەشىق

بسم الله الرحمن الرحيم

بىسمىللاھىر رەھمانىر رەھىمى

اهدنا الصراط المستقيم ○ برب الفلق

ئىھدىنەسسىراتەل مۇستەقىمە بىرەببىل فەلەقى

والتين والزيتون ○ فأما اليتيم

ۋەتتىنى ۋەززەيتۇنى فەئەممەل يەتىمە

بِيَدِهِ الْمُلْكُ فِي الْكَلِمَةِ هُوَ الْهَادِي

بىيەدىھىل مۇلكۇ قىل كەلىمەتى ھۇۋەلھادى

فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ اَلدِّينُ اَلثَّبَاتُ

فەنىمەلقادىرۇنە ئەددىنۇ ئەسسەباتۇ

إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ نَادِي النَّادِي

ئىننەكە ئەنتەل ۋەھھاب نادى ئەننادى

أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ۝

ئەلا ئىننە ھىزبەللاھى ھۇمۇلغالىبۇن

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝

قۇل ئەئۇزۇ بىرەببىننناسى مەلىكىنناسى

إِلٰهِ النَّاسِ ۝ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

ئىلاھىنناسى رەببەنا ئاتىنا فىددۇنيا ھەسەنەتەن

وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ۋەفىلئاخىرەتى ھەسەنەتەن ۋەقىنا ئەزابەننارى

16. تىك زەبەر ۋە تىك زىر « ـٰـ ـٖـ »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى « اَلْفَتْحَةُالْعَمُودِيَّةُ » ۋە « اَلْكَسْرَةُ الْعَمُودِيَّةُ » بولۇپ، تىك زەبەربەلگىسى، ھەرىپنىڭ ئۈستىگە قويۇلسا، ئاشۇ ھەرپنىڭ ئەسلي ئاۋۇشغا «ئا» ئاۋۇشنى قوشۇپ، تىك زىر ھەرىپنىڭ ئاستىغا قويۇلسا، ئاشۇ ھەرپنىڭ ئەسلي ئاۋۇشغا، «ئى» ئاۋۇشنى قوشۇپ، بىر ئەلىف مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

اَ + ـٰـ نَ = اٰنَ (ئانە) فِ + ي + ـٖـ = فٖي (في)

مەشىق

اٰدَمُ	فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ	رَحْمٰنُ	اِسْحٰقُ
ئادەمۇ	فى سەبىلىللاھى	رەھمان	ئىسھاق
اِسْمٰاعٖيلُ	حِزْبُ اللّٰهِ	سُلَيْمٰنُ	
ئىسمائىل	ھىزبۇللاھى	سۇلەيمان	
هٰرُونُ	اِبْرٰهٖيمُ	سَلَامُ	اَللّٰهُمَّ
ھارۇن	ئىبراھىيم	سەلام	ئەللاھۇممە
وَلَا اِلٰهَ	غَيْرُكَ	وَمَلٰئِكَتُهُ	
ۋەلائىلاھە	غەيرۇكە	ۋەمەلائىكەتۇھۇ	

«ي، و» ھەرپلىرىنىڭ ئۈستىگە تىك زەبەر قويۇلسىمۇ «ئا» تاۋۇشى بىلەن ئوقۇلىدۇ.

مُصْطَفٰي	صَلٰوةٌ	زَكٰوةٌ	فَتْوٰي
مۇستەپا	سەلاتۇ	زەكات	فەتۋا
مَعْنٰي	عَلٰي	مَوْلٰي	عِيسٰي
مەئنا	ئەلا	مەۋلا	ئىسا
نَسْعٰي	سَلٰمٌ ۚ قف	هِيَ حَتّٰي	
نەسئا	سەلامۇن	ھىيە ھەتتا	

سوزۇلما پەشتىن كېيىن كەلگەن ئەلىف ئوقۇلمايدۇ.

اٰمَنُوْ+ا = اٰمَنُوْا	ثَبَتُوْ+ا = ثَبَتُوْا
ئامەنۇ	سەبەتۇ

حَضَرُوْا	خَرَجُوْا	دَخَلُوْا	ذَهَبُوْا
ھەزەرۇۇ	خەرەجۇۇ	دەخەلۇۇ	زەھەبۇۇ
رَحَلُوْا	زَحَفُوْا	سَجَدُوْا	شَرَعُوْا
رەھەلۇۇ	زەھەفۇۇ	سەجەدۇۇ	شەرەئۇۇ

صَدَقُوا	ضَحِكُوا	طَهُرُوا	ظَهَرُوا
سۇدەقۇۋ	دۇەھەكۇۋ	تۇھەرۇۋ	زۇەھەرۇۋ
عَلِمُوا	غَرَسُوا	فَتَحُوا	قَسَمُوا
ئەلىمۇۋ	غەرەسۇۋ	فەتەھۇۋ	قەسەمۇۋ
كَتَبُوا	لَبِسُوا	مَلَكُوا	نَهَضُوا
كەتەبۇۋ	لەبىسۇۋ	مەلەكۇۋ	نەھەدۇۋ

يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا بَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا

يەسسىرۇۋ ۋەلا تۇئەسسىرۇۋ بەششىرۇۋ ۋەلا تۇنەففىرۇۋ

كَتَبْتَ	كَتَبْتُمَا	كَتَبْتُمْ	كَتَبْتِ
كەتەبە	كەتەبتۇما	كەتەبتۇم	كەتەبتى
كَتَبْتُمَا	كَتَبْتُنَّ	اُكْتُبْ	اُكْتُبَا
كەتەبتۇما	كەتەبتۇننە	ئۇكتۇب	ئۇكتۇبا
اُكْتُبُوا	اُكْتُبِي	اُكْتُبْنَ	
ئۇكتۇبۇا	ئۇكتۇبى	ئۇكتۇبنە	

17. مەد «ــــٓـ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «مَدّْ» بولۇپ، سۆزلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. مەد بەلگىسى قويۇلغان ھەرپلەر ئەھۋالغا قاراپ ئىككىدىن ئالتە ئەلىف مىقدارىغىچە سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. بىر بارماقنىڭ نورمال يۇمۇلۇش ياكى ئېچىلىش ۋاقتى بىر ھەرىكەت مىقدارى، ياكى بىر ئەلىف مىقدارى دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

جَآءَ	أَوْلِيَآءُ	مِنْ دَآبَّةٍ
جائە	ئەۋلىيائۇ	مىن دابەتىن
أَبْنَآؤُكُمْ	قَآئِمَةٌ	شُهَدَآءُ
ئەبائۇكۇم	قائىمەتۇن	شۇھەدائۇ
إِنَّآ أَعْطَيْنَٰكَ	الٓمٓ	الٓمٓصٓ
ئىننائەئتەيناكە	ئەلىف لام مىم	ئەلىف لام مىم سۋاد
طسٓ	يسٓ	كٓهيعٓصٓ
تۇۋاسىن	ياسىن	كاف ھا يا ئەيىن سۋاد
طسٓمٓ	نٓ	الٓر / حمٓ
تۇۋاسىن مىم	نۇن	ئەلىف لام را / ھا مىم

ئومۇمى تەكرار مەشقلىرى

1. مەشىق

«ه، ـه، ة، ـة، ـٌ» قاتارلىق ھەرپلەرنىڭ ئوقۇلىشىغا دىققەت قىلىڭ.

دَائِرٌ	سَائِلٌ	جَائِزٌ	قَائِمٌ	قَائِدٌ
طَائِفٌ	فِكْرَةٌ	حِكْمَةٌ	مَشْكُورَةٌ	
مَجْبُورَةٌ	حَسْرَةٌ	قَارِعَةٌ	جَامِعَةٌ	
جَرِيدَةٌ	حَلْقَةٌ	وَرْدَةٌ	خَرِيطَةٌ	
قَلْعَةٌ	زَرَافَةٌ	صُورَةٌ	سَاعَةٌ	
مِنْهُ	عَنْهُ	فِيهِ	إِلَيْهِ	عَلَيْهِ
كَتَبْنَاهُ	وَجَدْنَاهُ	وَجَدُوهُ		

2 - مەشىق

كُتِبَ ذُكِرَ رُكِزَ رُفِعَ زُبِرَ غُفِرَ

فُتِحَ كُفِرَ عُفِيَ وُعِدَ هُدِيَ بِالْهُدٰى

عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

3 - مەشىق

اٰمِنًا بَآئِسًا تَابِعًا ثَابِتًا جَاهِلًا

حَامِدًا خَالِدًا دَافِعًا ذَاكِرًا رَاكِعًا

زَاهِدًا سَاجِدًا شَاكِرًا صَابِرًا ضَامِنًا

طَآئِعًا ظَالِمًا عَابِدًا غَالِبًا فَاسِدًا

قَاصِدًا كَاتِبًا لَاغِيًا مَانِعًا نَاجِيًا

وَاهِبًا هَادِيًا يَاجِيًا لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ

سُبۡحٰنَكَ اِنِّیۡ كُنۡتُ مِنَ الظّٰلِمِیۡنَ

فَاسۡتَعِذۡ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیۡطٰنِ الرَّجِیۡمِ

4 ـ مەشىق

اٰمِنٌ بَآئِسٌ نَابِعٌ ثَابِتٌ جَامِعٌ

حَامِدٌ خَالِدٌ دَاخِلٌ ذَابِحٌ رَاهِبٌ

زَاجِرٌ سَامِعٌ شَاكِرٌ صَادِقٌ ضَارِبٌ

طَالِبٌ ظَالِمٌ عَاقِدٌ غَافِرٌ فَاعِلٌ

قَاعِدٌ كَاهِلٌ لَازِمٌ مَاضِیٌ نَاظِرٌ

وَاسِعٌ هَآئِلٌ یَابِسٌ وَ اللّٰهُ اَعۡلَمُ

الۡغَیۡبِ وَ الۡاَسۡرَارِ

5 - مەشىق

اَسِيرٌ يَسِيرٌ بَشِيرٌ نَذِيرٌ مُطِيعٌ

مَنِيعٌ سَمِيعٌ شَفِيعٌ رَفِيعٌ جَمِيعٌ

بَدِيعٌ خَضِيعٌ دَلِيلٌ قَلِيلٌ جَلِيلٌ

عَلِيلٌ رَفِيقٌ رَحِيقٌ شَهِيقٌ عَمِيقٌ

مُعِينٌ مَتِينٌ اَمِينٌ بَعِيدٌ رَشِيدٌ

سَعِيدٌ مَجِيدٌ وَهُوَ كُلُّ الْاَمْرِ قَاعِدٌ

الْحَقِّ اٰمِنًا قَاصِرًا غَالِبًا جَاهِدًا

حَافِظًا طَيِّعًا خٰلِدُوْنَ دَاخِلُوْنَ

ذَاكِرُوْنَ رَاشِدُوْنَ رَاهِبِيْنَ

فِي الْعٰلَمِيْنَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ

6 - مەشىق

اٰمِنِينَ	بَاسِطِينَ	تَابِعِينَ	ثَابِتِينَ
جَاهِلِينَ	حَافِظِينَ	خَالِصِينَ	دَاخِلِينَ
ذَاهِبِينَ	رَاشِدِينَ	زَاهِدِينَ	سَابِعِينَ
شَافِعِينَ	صَآئِمِينَ	ضَآلِّينَ	طَآئِعِينَ
ظَالِمِينَ	عَالِمِينَ	غَافِلِينَ	فَاتِحِينَ
قَانِتِينَ	كٰفِرِينَ	لٰعِبِينَ	مَانِعِينَ
نَآئِمِينَ	وَاعِظِينَ	هَالِكِينَ	لَاۤءِ يَاسِينَ

7 - مەشىق

فَعَلَ هُوَ	فَعَلَا هُمَا	فَعَلُوا هُمْ
فَعَلَتْ هِيَ	فَعَلَتَا هُمَا	فَعَلْنَ هُنَّ

فَعلْتَ اَنْتَ فَعلْتُمَا اَنْتُمَا فَعلْتُمْ اَنْتُمْ

فَعلْتِ اَنْتِ فَعلْتُمَا اَنْتُمَا فَعلْتُنَّ اَنْتُنَّ

فَعلْتُ اَنَا فَعلْنَا نَحْنُ اِيَّاكَ اِيَّاكُمَا

اِيَّاكُمْ اِيَّاكِ اِيَّاكُمَا اِيَّاكُنَّ اِيَّاىَ اِيَّانَا

لَهُ لَهُمَا لَهُمْ لَهَا لَهُمَا لَهُنَّ لَكَ لَكُمَا لَكُمْ

لَكِ لَكُمَا لَكُنَّ لِى لَنَا

مەشىق - 8

اُقْتُلِى اُقْتُلَا اُقْتُلْنَ اُذْكُرِى اُذْكُرَا اُذْكُرْنَ

يَا بَنِي اٰدَمَ اُرْزُقْ اِسْمًا سَمِعًا اِسْمَعُوا

اِسْمَعْنَ اُشْكُرْ صِدْقًا صَادِقًا اَعْطِمْ

اَطْعِمُ اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَلِى اَوْحُوقٌ اَفْوَاجًا

اَكْفُرُوْا اَلْبَابًا اَنْهَارًا اَوْتَادًا اَهْدٰى

هُدِيَ اِيْمَانًا اَتْبِعْ تُبْصِرُوْنَ تُبْتُ

تَبْكُوْنَ تَحْكُمُوْنَ تُجْزَوْنَ تَعْمَلُوْنَ تَزْرَعُوْنَ

تَذْكُرُوْنَ تَسْمَعُوْنَ تَشْكُرُوْنَ تَكْفُرُوْنَ

تُطْعِمُوْنَ تَعْلَمُوْنَ مَاتَفْعَلُوْنَ تُقْلِبُوْنَ

تَفْتَرُوْنَ تَفْعَلُوْنَ تُوْعَدُوْنَ تَهْتَدُوْنَ

يَتَّقُوْنَ يُؤْمِنُوْنَ يَوْمٌ عَظِيْمٌ

يَتَسَآءَلُوْنَ يَتَخَافَتُوْنَ يَتَنَازَعُوْنَ

يَتَلَاوَمُوْنَ يَتَقَاسَمُوْنَ يَتَغَامَزُوْنَ

يَتَخَامَدُوْنَ يَتَرَاحَمُوْنَ يَتَطَاعَمُوْنَ

يَتَصَالَحُوْنَ يَتَحَامَدُوْنَ مُتَشَاكِسُوْنَ

خَرَجًا خُسْرَانًا خَبِيرٌ بَصِيرٌ عَشِيرٌ

قَاعِدَہ

خَآئِفُوْنَ مِنَ الْعَذَابِ اَخْرَجَ خَرَجَتْ

خَارِجِيْنَ دَاخِلُوْنَ تَخَفَّفْنَ خَوْفًا

خَطِيْرٌ خَزَانًا خُطُوٰتِ تَدْعُوْنَ

دَاعِيًا دِيْنًا قِيَمًا اَهُنَّ تَذْكُرُوْنَ

تُدَمِّرُوْنَ تَدْمِيْرًا مَذْمُوْمًا

مَدْحُوْرًا اَرْبَابًا تُرْجَعُوْنَ اِجْرَامًا

ذَرُوْنَا عُرُبًا اَتْرَابًا فُرْقَانًا

صَرَفْنَا عَدْلًا يَرْفَعُ طَرْفُهُمْ

وُجُوهُهُمْ اِنْ كَانَ اِنْ تُرْعَى

يَدْعُونَ اَوْ يُرِيدُونَ يَسْمَعُ يَشْهَدُ

ثُمَّ شَاهِدٌ مُشْرِكُونَ لَاتُشْرِكْ مُشْرِكِينَ

مُسْتَهْزِءُونَ مُتَشَابِهُونَ تُبَشِّرُونَ بُشْرًا

بَشِيرًا اِلَيْهِمْ اِلَى يَوْمِ الدِّينِ عَلَيْهِمْ

عَلَيْكَ عَلَيْكُمَا عَلَيْكُمْ عَلَيْهِ

عَلَيْنَا اِسْتَهْزَءُونَ يَسْتَهْزِءُونَ نَصَرَ

يَنْصُرُ نَصْرًا يَسْتَنْصِرُونَ فَهُمْ

نَاصِرُونَ فِيهِ فِيهِمْ

9 - مەشىق

قُلْ قَوْلًا قُولُوا قَالُوا كُونُوا هُودًا

اَوْ نَصٰرٰى مَثَلًا مَّا بَعُوْضَةً ضَرَبَ

ضَرَبَا ضَرَبُوْا ضَرَبْتْ ضَرَبَتَا

ضَرَبْنَ ضَرَبْتَ ضَرَبْتُمَا ضَرَبْتُمْ

ضَرَبْتِ ضَرَبْتُمَا ضَرَبْتُنَّ ضَرَبْتُ

ضَرَبْنَا وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ

وَالْمَسْكَنَةُ اِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ يَنْصُرْكُمْ

ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ

ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ۝

حَقٌّ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ كَمَا هُوَ بِاَسْمَآئِهٖ وَصِفَاتِهٖ

وَقَبِلْتُ جَمِيْعَ اَحْكَامِهٖ وَاَرْكَانِهٖ

اِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَ تَصْدِيقٌ بِالْقَلْبِ

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَ رُسُلِهٖ

وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَ الْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَ شَرِّهٖ

مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَ الْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ

وَ تَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَّ

عَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهٖ وَ هُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ

عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلٰمٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِينَ

18. قەدىمى ئەسەرلەردىن نەمۇنىلەر

— 1 —

يَاتْ نِكْ① يَاغْلِغْ تِكُوسِنْدَا

اُوْزْنِكْ قَانْلِغْ يُدْرُقْ يِيكْ②

(ياتنىڭ ياغلىق لوقمىسىدىن ئۆزۈڭنىڭ قانلىق مۇشتى ياخشى)

اُسْ آسْ كِرُبْ يُكْسَكْ قَلِقْ قُوْدِي جَقَارْ

بِلْكَا كِشِي اُكُتْ بِرِبْ تَقْرُقْ اُقَارْ③

(تاپقۇش تاپتى كۆرۈپ ئېگىزدىن تۆۋەنگە شۇڭغار.

دانىشمەن كىشى ئۆگۈت نەسىھەت بەرسە تېز چۈشىنىپ ئۇقار)

تُنْ كُنْ تِبِنْ تَنْكِرِيكَا يُنْسَمَغِلْ

قُرْقُبْ اَتْكَنْ اَيْمَنُو اُيْنَمَغِلْ④

(تۈن ـ كۈن تېۋىنىپ تەڭرىگە بويۇن تولغىماغىل، قورقۇپ ئۈنىڭسىن

ئەيمەن ئويناماغىل)

---

① خاقانىيە دەۋرىدىكى ئۇيغۇرلىرىمىزدە دۆلەتمەنى، ھەللەمەۋە خەدگەبەبىلەن تۆۋەنلەشتۈرۈپ قوللانغان.

② «تۈركىي تىللار دىۋانى»، 3-توم، 57-بەت.

③ «تۈركىي تىللار دىۋانى»، 3-توم، 61-بەت.

④ «تۈركىي تىللار دىۋانى»، 3-توم، 515-بەت.

بَلَا كَيلسَا صَبْرِ اِيتْ فَرَحْ قَاكُوتُوبْ
كُوتُوبْ تُورْ فَرَحْ قَه بَلَا رَنْج يُوتُوپْ
اُو جَارْ مِحْنَتْ اُوتِي كِيجَارْ نَوْبَتِي
قَالُورْ صَبْرِ اِيدِيسِي ثَوَابِينْ تُوتُوبْ

(بالا كەلسە شاتلىقنى كۈتۈپ سەۋرى قىل
بالا ۋە زەخمەت يوقىلىپ شاتلىقنىڭ كېلىشىنى كۈت
جاپانىڭ نۆۋىتى كېتىپ ئۆتى ئۆچىدۇ
سەۋرى ئىگىسى ساۋاپنى يۇدۇپ قالىدۇ) .

① «ئەتەبەتۇل ھەقائىق» فوكسىمىن نۇسخا، 5-بەت.

— 2 —

غُربَتدَه ① غَرِیبْ شَادِمَانْ بُولْمَاسْ اِیمِشْ

اَلْ اَنگَا شَفِیقْ ② وَ مِهْرَبَانْ بُولْمَاسْ اِیمِشْ

آلْتُونْ قَفَصْ اِیچْرَه اَگَرْ قِیلْدِیلَرْ گُلْ ③ بُولْسَه

بُلْبُلْ غَه تِیکَانْدِیکْ آشِیَانْ ④ بُولْمَاسْ اِیمِشْ

حَقْ دِینْ عَزِیزْلِیقْ تِیلَاسَانْگْ اَلْ دِینْ اُوزْ طَمَعْ

کِیمْ خَلْقْ نِینْگْ اَعْزَّی دِیدِی ⑤ عَزَّ مَنْ قَنَعْ ⑥

آدَمِی اِیرْسَه دِیمَاگِیلْ ⑦ آدَمِی

اُونَه کِیمْ دُورْ اَلْغَمْ یِیدِینْ یُوقْ غَمِی

«نەۋائى»نىڭ ئەمىرنەۋائى نامىلىق شېئىرلار توپلىمىدىن ئېلىندى.

کیل ای طالب کوزونگ غبرتشا بیلان آچ

محبت بستر کشیدین قوتش بولوب قاچ

محبت اهلی نینگ جویانی ⑧ بولغیل

او شول کیم اوچرادی قربانی بولغیل

کیشی نینگ کونگلی کیم بیگانه بولسه

ایرور دشمن اگر هم ⑨ خانه بولسه

عقیده بلمگان شیطانه اول دوز

اگر مینگ ییل عمل دیب ملکیه لدور

اونوتمه معرفت نی اودرگا نوردین

تنور جانینگ بولور قالسانگ تنوردین

⑩ خداوند یکه بزدور بی شک دریا

روا یوقدور انگا اورتاق ایله عیب

اِنِینگ فَرْمَانِیدِینْ هیچکیم قُوتُولْمَاسْ
تَوَانَا (11) دُورْ هیمیشه اوزگه بولماس

اِیرُور اَوَّل بَارْچَه عَالَمْ نِینِگْ خُدَاسِی (13)
اِنِینگْ یُوقْ اِبْتِدَاسِی (12) اِنْتِهَاسِی

ثُبُوتِی دُورْ (14) اِنِینگْ سَکِّزْ صِفَاتِی
صِفَتْ ذَاتِی اَمَاسْ نَه غَیْرِ ذَاتِی

حَیَاتْ (15) عِلْمْ قُدْرَتْ هَمْ بَصَرْ سَمْعْ
اِیرَادَتْ وَکَلَامْ تَکْوِینْ دُورْ جَمْعْ

خُدَادِینْ هَرْنَه کَلْسَه رَاسْتْ بِیلْگِیلْ
تِیلِینگْ بِرْلَه بِینَه اِقْرَارْ قِیلْغِیلْ

مُسُلْمَانْلِیقْ بُولَدَه بُولْدُورْ اِیمَانْ
بُونِی بِلْمَاسْ کِشِی تَا بُولْغَای پُوشَیْمَانْ

عمل نینک تنغی (16) هم ایمان بیلان دور
تمان یالغوز عمل قلغان بیلان دور

نعوذ بالله (17) هم ایمان بیسز کیشینی
قبول ایتمس خدایم هیچ ایشینی

اگر ایمان نصیب ایتسه کیشیگه
مبرور اجره اینیک خوب قلمیشیگه

اگر چندی کبائر (18) قیلسه بیحد
تموغده (19) قالماس ایمانلیغ موحد (20)

الهی عاصی میز بیچاره دور میز
هوای نفس ایله آواره دور میز

قیامت حق ایروری آدمیزاد
خدا قرآن المجید قیلدی کوب یاد

بولور قدرت بیلان تفراغیمز تن

کیرار جان تنیده دین بی شبهه بی ظن (21)

خدا هیچ یرده توقنی ایلادی بار

یکرتبه قاتیادین ایرماس بود دشوار (22)

ییغار (23) محشر یریده بارچه جانني

سورار بنده سیدین یاخشی یمانني

نصیحت قیلدی فرزندیغه لقمان

سنکا جاهل کیشی صحبت (24) ایتیشه ای جان

اگر نفع ایتماسه (25) قیلما اراده

بولور آنکان ساری جهلی زیاده

«سوفی اللەيار» ناملىق كىتابتىن ئېلىندى

گناگر توبه ایلاب ایمدی طاعت قلمسام بولماس

خطا و معصیت لارگه ندامت (26) قلمسام بولماس

عبث (27) اوتدی یگیت لیک صدد (28) دریغا بیخبرلیک ده

غنیمت دور تیریکلیکده عبادت قلمسام بولماس

نه یوز بیرله بارورمین تحفه سیز حق تعالیغا فردا

حیاتیم باریچه ایمدی عبادت قلمسام بولماس

یوروب نفسیم اوچون شول وقتیغه طاعتنی ترک ایتدیم

قناعت شهریگه باریب تجارت قلمسام بولماس

(29) فجور و فسق عصیانیم خلایق لار ارا شهرت

مدینه کعبة اللّٰهنی زیارت قلماسام بولماس

بولور قدرت بیلان تفراغمیز تن

کیرار جان منیته دینی شبهه بی ظن (21)

خدا هیچ یرده توقفی ایلادی بار

یرشه قاتیادین ایرماس بود دشوار (22)

یغار (23) محشر یریده بارچه جاننی

سورار بنده سیدین یاخشی یماننی

نصیحت قیلدی فرزندیغه لقمان

سنکا جاهل کشی بخت (24) ایتسه ای جان

اگر نفع ایتماسه (25) قیلما اعاده

بولور انکا ساری جهلی زیاده

<<سوفی اللدیار>>ناملیق کتابدین ئیلندی

س : ملّت نینک خوار و زبون بولماقیغه باعث(12) نیمه دور؟

ج : ایکّی نرسه دور. بیری جهل و نادانلیق ایکّینچی
تفرقه وخلاف دور. هر قوم وهر ملّت نینک
خوار و زبون بولیشیغه نادانلیق و نا اتّفاق لیق
باعث بولور.

س : عزّت آبرو وقوّت نیمه بیله بولور

ج : علم معرفت و اتّفاق لیق بیله بولور.
بونینک اوچون جناب حق بزلرنی اتّفاق لقغه امر
قیلمیش دور «واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرّقوا»

ئابدۇقادىر داموللامنىڭ «عقائد ضرورية» ناملىق ئەسىرىدىن ئېلىندى

ئىزاھاتلار: ① ئۈزمەتچىلىكتە ② ئەھەدىنىڭ ③ كىل ئوقۇقىسى ④ قۇتۇ ⑤ ئەللا تەرىز كىشى ⑥ قانائەت قىلغان ئەزىز بولغۇ ⑦ ئاددەملا بولسا ئادەم دېمەك ⑧ كۆزلەيدىغان نىشانى ⑨ ئۆزى بولسىمۇ ⑩ ئەللا ئۈزىھىسىز ⑪ قۇدرەتلىك ⑫ مەۋجۇدلۇقىنىڭ باشلىنىشى ⑬ ئاخىرلىشىشى ⑭ ئۇنىڭ سەككىز سۈپىتى، بۇلارنى ئوقۇلىدىغاندۇر ⑮ تىرىكلىك، بىلىم، قۇدرەت، كۆرۈش، ئاڭلاش، ئىرادە، سۆزلەش، يارلىقاش ⑯ پايانسىز ⑰ ئىللەتلىك پاتاھقا قاچىسىز ⑱ چوڭ گۇناھلار

– 3 –

كَلِمَةُ طَيِّبَة

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللّٰهِ

كَلِمَةُ شَهَادَتْ

اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْـدَهُ لَا شَرِيْكَ لَـهُ وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

كَلِمَةُ تَمْجِيْدْ

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰـهِ وَلَآ اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ

كَلِمَةُ تَوْحِيدْ

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَـهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَـهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْئٍ قَدِيرٌ

---

(19) ئوتتا، دوزاختا (20) ئەبەدىي (21) ئۆلۈم ۋە كېيىنكىسى (22) قىيىن (23) جازا مەيدانىدا (24) ئالاش ئارتىش قىلىشا
(25) ئايىتلىيا (26) يوقىيالىيان (27) بىھۇدە (28) يېزىقلىرىنى خۇدىرىلىكتە (29) گۇناھكارلىقىم، ياسقىلىقىم، ئەيىبلىقىم
(30) سەرگەردانلىقتا (31) بىرۇلۇق (32) خۇدانىڭ ياقتىسىنىڭ مېھرى (33) ھەۋەسنى ئاللاتقا (34) گۇناھ ۋە خاتالىق
(35) ئاۋاب قىلىشنى ۋە پەيغەمبەر ھەزرىتىلىرىنىڭ تېرىشنى زىيارەت قىلىشقا

كَلِمَةُ رَدِّ الْكُفْرِ

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَعُوذُبِكَ مِنْ اَنْ اُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَ اَنَا اَعْلَمُ بِهٖ وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَالاَاَعْلَمُ بِهٖ تُبْتُ وَرَجَعْتُ عَنْهُ وَتَبَرَّأْتُ مِنَ الْكُفْرِ وَالشِّرْكِ وَالْكِذْبِ وَالْغَيْبَةِ وَالْبُهْتَانِ وَالْمَعَاصِى كُلِّهَا اَسْلَمْتُ وَاٰمَنْتُ وَاَقُولُ اَشْهَدُاَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيكَ لَهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

كَلِمَةُ سَيِّدُ الْإِ سْتِغْفَارِ

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّي لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اَنْتَ خَلَقْتَنِى وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَااسْتَطَعْتُ اَعُوذُبِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ اَبُوءُلَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوءُ بِذَنْبِى فَاغْفِرْلِى فَاِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلاَّ اَنْتَ بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرَّحِمِينَ

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ وَلاَ اِلٰهَ غَيْرُكَ

تَشَهُّدٌ

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوٰتُ وَالطَّيِّبٰتُ
اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ
وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰي عِبَادِ اللهِ
الصّٰلِحِينَ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَشْهَدُ
اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ
مُحَمَّدٍ كَمَاصَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ
اِبْرٰهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ
مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيمَ وَعَلٰى
اٰلِ اِبْرٰهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِى وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ تَوَالَدَ
وَارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى صَغِيْرًا وَاغْفِرِ
اللّٰهُمَّ لِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ
وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمٰتِ اَلْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ
وَالْاَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرَّحِمِيْنَ

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ
وَاِلَيْكَ يَرْجِعُ السَّلَامُ فَحَيِّنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ

وَادْخِلْنَا دَارَ السَّلَامِ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ يَاذَالْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ بِرَحْمَتِكَ يَاأَرْحَمَ الرَّحِمِيْنَ

دُعَاءِ قُنُوْتِ حَنَفِيَّ

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ اَللّٰهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّيْ وَنَسْجُدُ وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ وَنَرْجُوا رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِق

دُعَاءِ قُنُوْتِ شَافِعِيَّةَ

اَللّٰهُمَّ اِهْدِنِيْ فِيْمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِيْ فِيْمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِيْ فِيْمَنْ تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِيْ فِيْمَنْ اعْطَيْتَ وَقِنِيْ شَرَّمَا قَضَيْتَ فَإِنَّكَ تَقْضِيْ وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ وَإِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَاقَضَيْتَ وَاَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوبُ إِلَيْكَ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمْ

— 4 —

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۙ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۙ
مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ؕ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِيَّاكَ
نَسْتَعِيْنُ ؕ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ۙ
صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ۙ غَيْرِ
الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ ۠

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۙ مَلِكِ النَّاسِ ۙ
اِلٰهِ النَّاسِ ۙ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ ۙ الْخَنَّاسِ ۪ۙ
الَّذِيْ يُوَسْوِسُ فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ ۙ مِنَ
الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ ۠

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

قُلۡ اَعُوۡذُ بِرَبِّ الۡفَلَقِ ۝ مِنۡ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝
وَمِنۡ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ۝ وَمِنۡ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ
فِى الۡعُقَدِ ۝ وَمِنۡ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ۝

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

قُلۡ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۝ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۝ لَمۡ يَلِدۡ ۙ
وَلَمۡ يُوۡلَدۡ ۝ وَلَمۡ يَكُنۡ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ۝

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

تَبَّتۡ يَدَاۤ اَبِىۡ لَهَبٍ وَّتَبَّ ۝ مَاۤ اَغۡنٰى
عَنۡهُ مَالُهٗ وَمَا كَسَبَ ۝ سَيَصۡلٰى نَارًا
ذَاتَ لَهَبٍ ۝ وَّامۡرَاَتُهٗ ؕ حَمَّالَةَ الۡحَطَبِ ۝
فِىۡ جِيۡدِهَا حَبۡلٌ مِّنۡ مَّسَدٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ۝ وَرَاَيْتَ النَّاسَ
يَدْخُلُوْنَ فِيْ دِيْنِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا ۝ فَسَبِّحْ
بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ ۚ اِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ يٰۤاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ ۝ لَاۤ اَعْبُدُ مَا
تَعْبُدُوْنَ ۝ وَلَاۤ اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَاۤ اَعْبُدُ ۝
وَلَاۤ اَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُّمْ ۝ وَلَاۤ اَنْتُمْ
عٰبِدُوْنَ مَاۤ اَعْبُدُ ۝ لَكُمْ دِيْنُكُمْ
وَلِيَ دِيْنِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِنَّاۤ اَعْطَيْنٰكَ الْكَوْثَرَ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَرَءَيْتَ الَّذِىْ يُكَذِّبُ بِالدِّيْنِ ۝ فَذٰلِكَ
الَّذِىْ يَدُعُّ الْيَتِيْمَ ۝ وَلَا يَحُضُّ عَلٰى
طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ۝ فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ ۝ الَّذِيْنَ
هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ ۝ الَّذِيْنَ هُمْ
يُرَآءُوْنَ ۝ وَيَمْنَعُوْنَ الْمَاعُوْنَ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لِاِيْلٰفِ قُرَيْشٍ ۝ اِلٰفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَآءِ
وَالصَّيْفِ ۝ فَلْيَعْبُدُوْا رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ ۝
الَّذِىْ اَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوْعٍ وَّ اٰمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ۝

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحٰبِ الْفِيْلِ ؕ
اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِيْ تَضْلِيْلٍ ۙ وَّاَرْسَلَ
عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيْلَ ۙ تَرْمِيْهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّنْ
سِجِّيْلٍ ۙ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّاْكُوْلٍ ۧ

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةِ ۙ الَّذِىْ جَمَعَ مَالًا
وَّعَدَّدَهٗ ۙ يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهٗۤ اَخْلَدَهٗ ۚ كَلَّا
لَيُنْۢبَذَنَّ فِى الْحُطَمَةِ ۖ وَمَاۤ اَدْرٰىكَ مَا
الْحُطَمَةُ ؕ نَارُ اللّٰهِ الْمُوْقَدَةُ ۙ الَّتِىْ تَطَّلِعُ
عَلَى الْاَفْـِٕدَةِ ؕ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّؤْصَدَةٌ ۙ

فِی عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَالْعَصْرِ ۝ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِیْ خُسْرٍ ۝ اِلَّا الَّذِیْنَ
اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ ۙ۬
وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ ۝ حَتّٰی زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۝
كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۝ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ
تَعْلَمُوْنَ ۝ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْیَقِیْنِ ۝
لَتَرَوُنَّ الْجَحِیْمَ ۝ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَیْنَ
الْیَقِیْنِ ۝ ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ یَوْمَئِذٍ عَنِ
النَّعِیْمِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْقَارِعَةُ ۙ مَا الْقَارِعَةُ ۚ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا
الْقَارِعَةُ ۭ يَوْمَ يَكُوْنُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ
الْمَبْثُوْثِ ۙ وَتَكُوْنُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوْشِ ۭ
فَاَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِيْنُهٗ ۙ فَهُوَ فِيْ عِيْشَةٍ
رَّاضِيَةٍ ۭ وَاَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِيْنُهٗ ۙ فَاُمُّهٗ
هَاوِيَةٌ ۭ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَاهِيَهْ ۭ نَارٌ حَامِيَةٌ ۧ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْعٰدِيٰتِ ضَبْحًا ۙ فَالْمُوْرِيٰتِ قَدْحًا ۙ فَالْمُغِيْرٰتِ
صُبْحًا ۙ فَاَثَرْنَ بِهٖ نَقْعًا ۙ فَوَسَطْنَ بِهٖ جَمْعًا ۙ
اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهٖ لَكَنُوْدٌ ۚ وَاِنَّهٗ عَلٰى
ذٰلِكَ لَشَهِيْدٌ ۚ وَاِنَّهٗ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيْدٌ ۭ

اَفَلَا يَعْلَمُ اِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُوْرِۙ ○ وَحُصِّلَ
مَا فِي الصُّدُوْرِۙ ○ اِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيْرٌ ○ؑ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَاۙ ○ وَاَخْرَجَتِ
الْاَرْضُ اَثْقَالَهَاۙ ○ وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَاۚ ○
يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَاۙ ○ بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى
لَهَاؕ ○ يَوْمَئِذٍ يَّصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا ۵ لِّيُرَوْا
اَعْمَالَهُمْؕ ○ فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهٗؕ ○
وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ○ؑ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ
وَالْمُشْرِكِيْنَ مُنْفَكِّيْنَ حَتّٰى تَاْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُۙ ○

رَسُوْلٌ مِّنَ اللّٰهِ يَتْلُوْا صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ۙ۝ فِيْهَا
كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ؕ۝ وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ
اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ؕ۝ وَمَآ اُمِرُوْٓا
اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ۙ۬ حُنَفَآءَ
وَيُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِيْنُ
الْقَيِّمَةِ ؕ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ
وَالْمُشْرِكِيْنَ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ؕ اُولٰٓئِكَ
هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ؕ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا
الصّٰلِحٰتِ ۙ اُولٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ؕ۝ جَزَآؤُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ؕ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوْا عَنْهُ ؕ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهٗ ۝

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

اِنَّاۤ اَنۡزَلۡنٰهُ فِىۡ لَيۡلَةِ الۡقَدۡرِ ۞ وَمَاۤ اَدۡرٰٮكَ مَا لَيۡلَةُ الۡقَدۡرِ ؕ ۞ لَيۡلَةُ الۡقَدۡرِ خَيۡرٌ مِّنۡ اَلۡفِ شَهۡرٍ ۞ تَنَزَّلُ الۡمَلٰٓـئِكَةُ وَالرُّوۡحُ فِيۡهَا بِاِذۡنِ رَبِّهِمۡ‌ مِّنۡ كُلِّ اَمۡرٍ ۞ سَلٰمٌ ۛ هِىَ حَتّٰى مَطۡلَعِ الۡفَجۡرِ ۞

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

اِقۡرَاۡ بِاسۡمِ رَبِّكَ الَّذِىۡ خَلَقَ‌ ۞ خَلَقَ الۡاِنۡسَانَ مِنۡ عَلَقٍ‌ ۞ اِقۡرَاۡ وَرَبُّكَ الۡاَكۡرَمُۙ ۞ الَّذِىۡ عَلَّمَ بِالۡقَلَمِۙ ۞ عَلَّمَ الۡاِنۡسَانَ مَا لَمۡ يَعۡلَمۡؕ ۞ كَلَّاۤ اِنَّ الۡاِنۡسَانَ لَيَطۡغٰٓىۙ ۞ اَنۡ رَّاٰهُ اسۡتَغۡنٰىؕ ۞ اِنَّ اِلٰى رَبِّكَ الرُّجۡعٰىؕ ۞ اَرَءَيۡتَ الَّذِىۡ يَنۡهٰىۙ ۞ عَبۡدًا اِذَا صَلّٰىؕ ۞ اَرَءَيۡتَ اِنۡ كَانَ عَلَى الۡهُدٰٓىۙ ۞

اَوْ اَمَرَ بِالتَّقْوٰى ؕ اَرَءَيْتَ اِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ؕ
اَلَمْ يَعْلَمْ بِاَنَّ اللّٰهَ يَرٰى ؕ كَلَّا لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ ۙ
لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ۙ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ۚ
فَلْيَدْعُ نَادِيَهٗ ۙ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ۙ كَلَّا ؕ لَا
تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ۩

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالتِّيْنِ وَالزَّيْتُوْنِ ۙ وَطُوْرِ سِيْنِيْنَ ۙ
وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمِيْنِ ۙ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ
فِيْٓ اَحْسَنِ تَقْوِيْمٍ ۫ ثُمَّ رَدَدْنٰهُ اَسْفَلَ
سَافِلِيْنَ ۙ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
فَلَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ؕ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ
بِالدِّيْنِ ؕ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَحْكَمِ الْحٰكِمِيْنَ ۧ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ۝
الَّذِیْ اَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۝ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝
فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝ اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝ فَاِذَا
فَرَغْتَ فَانْصَبْ ۝ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالضُّحٰى ۝ وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰى ۝ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَ
مَا قَلٰى ۝ وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْاُوْلٰى ۝ وَ
لَسَوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى ۝ اَلَمْ يَجِدْكَ
يَتِيْمًا فَاٰوٰى ۝ وَوَجَدَكَ ضَآلًّا فَهَدٰى ۝
وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَاَغْنٰى ۝ فَاَمَّا الْيَتِيْمَ
فَلَا تَقْهَرْ ۝ وَاَمَّا السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ۝
وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۝

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

وَالَّيۡلِ اِذَا يَغۡشٰى ۙ۝ وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى ۙ۝ وَمَا
خَلَقَ الذَّكَرَ وَالۡاُنۡثٰٓى ۙ۝ اِنَّ سَعۡيَكُمۡ لَشَتّٰى ؕ۝
فَاَمَّا مَنۡ اَعۡطٰى وَاتَّقٰى ۙ۝ وَصَدَّقَ بِالۡحُسۡنٰى ۙ۝
فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلۡيُسۡرٰى ؕ۝ وَاَمَّا مَنۡۢ بَخِلَ وَاسۡتَغۡنٰى ۙ۝
وَكَذَّبَ بِالۡحُسۡنٰى ۙ۝ فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلۡعُسۡرٰى ؕ۝ وَمَا
يُغۡنِىۡ عَنۡهُ مَالُهٗۤ اِذَا تَرَدّٰى ؕ۝ اِنَّ عَلَيۡنَا
لَلۡهُدٰى ۝ وَاِنَّ لَنَا لَلۡاٰخِرَةَ وَالۡاُوۡلٰى ۝ فَاَنۡذَرۡتُكُمۡ
نَارًا تَلَظّٰى ۚ۝ لَا يَصۡلٰٮهَاۤ اِلَّا الۡاَشۡقَى ۙ۝ الَّذِىۡ
كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ؕ۝ وَسَيُجَنَّبُهَا الۡاَتۡقَى ۙ۝ الَّذِىۡ
يُؤۡتِىۡ مَالَهٗ يَتَزَكّٰى ۚ۝ وَمَا لِاَحَدٍ عِنۡدَهٗ مِنۡ

نِعْمَةٍ تُجْزٰىٓ ۝ اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْاَعْلٰى ۝

وَلَسَوْفَ يَرْضٰى ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالشَّمْسِ وَضُحٰهَا ۝ وَالْقَمَرِ اِذَا تَلٰهَا ۝ وَ
النَّهَارِ اِذَا جَلّٰهَا ۝ وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰهَا ۝ وَالسَّمَآءِ
وَمَا بَنٰهَا ۝ وَالْاَرْضِ وَمَا طَحٰهَا ۝ وَنَفْسٍ
وَّمَا سَوّٰهَا ۝ فَاَلْهَمَهَا فُجُوْرَهَا وَتَقْوٰهَا ۝ قَدْ اَفْلَحَ
مَنْ زَكّٰهَا ۝ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسّٰهَا ۝ كَذَّبَتْ
ثَمُوْدُ بِطَغْوٰهَآ ۝ اِذِ انْۢبَعَثَ اَشْقٰهَا ۝ فَقَالَ
لَهُمْ رَسُوْلُ اللّٰهِ نَاقَةَ اللّٰهِ وَسُقْيٰهَا ۝
فَكَذَّبُوْهُ فَعَقَرُوْهَا ۝ فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ
بِذَنْۢبِهِمْ فَسَوّٰىهَا ۝ وَلَا يَخَافُ عُقْبٰهَا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَآ اُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۙ وَاَنْتَ حِلٌّۢ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۙ
وَوَالِدٍ وَّمَا وَلَدَ ۙ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْ
كَبَدٍ ۭ اَيَحْسَبُ اَنْ لَّنْ يَّقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ ۘ يَقُوْلُ
اَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ۭ اَيَحْسَبُ اَنْ لَّمْ يَرَهٗٓ اَحَدٌ ۭ
اَلَمْ نَجْعَلْ لَّهٗ عَيْنَيْنِ ۙ وَلِسَانًا وَّشَفَتَيْنِ ۙ وَ
هَدَيْنٰهُ النَّجْدَيْنِ ۚ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ۡۖ وَمَآ
اَدْرٰىكَ مَا الْعَقَبَةُ ۭ فَكُّ رَقَبَةٍ ۙ اَوْ اِطْعٰمٌ فِيْ
يَوْمٍ ذِيْ مَسْغَبَةٍ ۙ يَّتِيْمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ۙ اَوْ مِسْكِيْنًا
ذَا مَتْرَبَةٍ ۭ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَتَوَاصَوْا
بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ۭ اُولٰۗىِٕكَ اَصْحٰبُ
الْمَيْمَنَةِ ۭ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِنَا هُمْ اَصْحٰبُ

الْمَشْئَمَةِ ۝ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤْصَدَةٌ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْفَجْرِ ۝ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۝ وَّالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝ وَالَّيْلِ
إِذَا يَسْرِ ۝ هَلْ فِيْ ذٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِيْ حِجْرٍ ۝
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝ إِرَمَ ذَاتِ
الْعِمَادِ ۝ الَّتِيْ لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ۝ وَثَمُوْدَ
الَّذِيْنَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ۝ وَفِرْعَوْنَ ذِي
الْأَوْتَادِ ۝ الَّذِيْنَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ۝ فَأَكْثَرُوْا فِيْهَا
الْفَسَادَ ۝ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝
إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۝ فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلٰىهُ
رَبُّهٗ فَأَكْرَمَهٗ وَنَعَّمَهٗ فَيَقُوْلُ رَبِّيْ أَكْرَمَنِ ۝ وَأَمَّا
إِذَا مَا ابْتَلٰىهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهٗ فَيَقُوْلُ رَبِّيْ

اَهَانَنِ ۝ كَلَّا بَلْ لَّا تُكْرِمُوْنَ الْيَتِيْمَ ۝ وَلَا
تَحٰٓضُّوْنَ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ۝ وَتَاْكُلُوْنَ
التُّرَاثَ اَكْلًا لَّمًّا ۝ وَّتُحِبُّوْنَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۝
كَلَّآ اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۝ وَّجَآءَ رَبُّكَ وَ
الْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۝ وَجِایْٓءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ
يَوْمَئِذٍ يَّتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ وَاَنّٰى لَهُ الذِّكْرٰى ۝ يَقُوْلُ
يٰلَيْتَنِيْ قَدَّمْتُ لِحَيَاتِيْ ۝ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ
عَذَابَهٗٓ اَحَدٌ ۝ وَّلَا يُوْثِقُ وَثَاقَهٗٓ اَحَدٌ ۝ يٰٓاَيَّتُهَا
النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۝ ارْجِعِيْٓ اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً
مَّرْضِيَّةً ۝ فَادْخُلِيْ فِيْ عِبٰدِيْ ۝ وَادْخُلِيْ جَنَّتِيْ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

هَلْ اَتٰىكَ حَدِيْثُ الْغَاشِيَةِ ۝ وُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ

خَاشِعَةٌ ۝ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ۝ تَصْلٰى نَارًا حَامِيَةً ۝
تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍ ۝ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ اِلَّا مِنْ
ضَرِيْعٍ ۝ لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِيْ مِنْ جُوْعٍ ۝ وُجُوْهٌ
يَّوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ۝ لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ۝ فِيْ جَنَّةٍ
عَالِيَةٍ ۝ لَّا تَسْمَعُ فِيْهَا لَاغِيَةً ۝ فِيْهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۝
فِيْهَا سُرُرٌ مَّرْفُوْعَةٌ ۝ وَّاَكْوَابٌ مَّوْضُوْعَةٌ ۝ وَّ
نَمَارِقُ مَصْفُوْفَةٌ ۝ وَّزَرَابِيُّ مَبْثُوْثَةٌ ۝ اَفَلَا
يَنْظُرُوْنَ اِلَى الْاِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۝ وَاِلَى السَّمَآءِ
كَيْفَ رُفِعَتْ ۝ وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۝ وَ
اِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ۝ فَذَكِّرْ اِنَّمَآ اَنْتَ
مُذَكِّرٌ ۝ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ۝ اِلَّا مَنْ
تَوَلّٰى وَكَفَرَ ۝ فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ الْاَكْبَرَ ۝

اِنَّ اِلَيْنَآ اِيَابَهُمْ ۙ ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ۠

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَى ۙ الَّذِىْ خَلَقَ فَسَوّٰى ۙ
وَالَّذِىْ قَدَّرَ فَهَدٰى ۙ وَالَّذِىْۤ اَخْرَجَ الْمَرْعٰى ۙ
فَجَعَلَهٗ غُثَآءً اَحْوٰى ؕ سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰۤى ۙ
اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ؕ اِنَّهٗ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفٰى ؕ وَ
نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰى ۚۖ فَذَكِّرْ اِنْ نَّفَعَتِ الذِّكْرٰى ؕ
سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَّخْشٰى ۙ وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَى ۙ
الَّذِىْ يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرٰى ۚ ثُمَّ لَا يَمُوْتُ فِيْهَا
وَلَا يَحْيٰى ؕ قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى ۙ وَذَكَرَ اسْمَ
رَبِّهٖ فَصَلّٰى ؕ بَلْ تُؤْثِرُوْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۖ
وَالْاٰخِرَةُ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ؕ اِنَّ هٰذَا لَفِى الصُّحُفِ

الْاُوْلٰی ۝ صُحُفِ اِبْرٰهِیْمَ وَمُوْسٰی ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَالسَّمَآءِ وَالطَّارِقِ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا الطَّارِقُ ۝
النَّجْمُ الثَّاقِبُ ۝ اِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَیْهَا حَافِظٌ ۝
فَلْیَنْظُرِ الْاِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۝ خُلِقَ مِنْ مَّآءٍ
دَافِقٍ ۝ یَّخْرُجُ مِنْ بَیْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَآئِبِ ۝
اِنَّهٗ عَلٰی رَجْعِهٖ لَقَادِرٌ ۝ یَوْمَ تُبْلَی السَّرَآئِرُ ۝
فَمَا لَهٗ مِنْ قُوَّةٍ وَّلَا نَاصِرٍ ۝ وَالسَّمَآءِ ذَاتِ
الرَّجْعِ ۝ وَالْاَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ۝ اِنَّهٗ
لَقَوْلٌ فَصْلٌ ۝ وَّمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ۝ اِنَّهُمْ
یَكِیْدُوْنَ كَیْدًا ۝ وَّاَكِیْدُ كَیْدًا ۝ فَمَهِّلِ
الْكٰفِرِیْنَ اَمْهِلْهُمْ رُوَیْدًا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْبُرُوْجِ ۝ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُوْدِ ۝ وَ
شَاهِدٍ وَّمَشْهُوْدٍ ۝ قُتِلَ اَصْحٰبُ الْاُخْدُوْدِ ۝
النَّارِ ذَاتِ الْوَقُوْدِ ۝ اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُوْدٌ ۝ وَّهُمْ
عَلٰى مَا يَفْعَلُوْنَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ شُهُوْدٌ ۝ وَمَا نَقَمُوْا
مِنْهُمْ اِلَّآ اَنْ يُّؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَمِيْدِ ۝
الَّذِيْ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ شَهِيْدٌ ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِيْنَ
وَالْمُؤْمِنٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوْبُوْا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ
وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيْقِ ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ
عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ جَنّٰتٌ تَجْرِيْ مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۬ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيْرُ ۝ اِنَّ بَطْشَ

رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ۝ اِنَّهٗ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ۝ وَهُوَ
الْغَفُورُ الْوَدُودُ ۝ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ۝ فَعَّالٌ لِّمَا
يُرِيدُ ۝ هَلْ اَتٰىكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ۝ فِرْعَوْنَ
وَثَمُودَ ۝ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ۝ وَّاللّٰهُ
مِنْ وَّرَآئِهِمْ مُّحِيطٌ ۝ بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَّجِيدٌ ۝
فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اِذَا السَّمَآءُ انْشَقَّتْ ۝ وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝
وَاِذَا الْاَرْضُ مُدَّتْ ۝ وَاَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۝
وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝ يٰاَيُّهَا الْاِنْسَانُ اِنَّكَ
كَادِحٌ اِلٰى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلٰقِيهِ ۝ فَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ
كِتٰبَهٗ بِيَمِينِهٖ ۝ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَّسِيرًا ۝

وَّ يَنْقَلِبُ اِلٰٓى اَهْلِهٖ مَسْرُوْرًا ؕ وَ اَمَّا مَنْ اُوْتِيَ

كِتٰبَهٗ وَرَآءَ ظَهْرِهٖ ۙ فَسَوْفَ يَدْعُوْا ثُبُوْرًا ۙ وَّ

يَصْلٰى سَعِيْرًا ؕ اِنَّهٗ كَانَ فِيْٓ اَهْلِهٖ مَسْرُوْرًا ؕ

اِنَّهٗ ظَنَّ اَنْ لَّنْ يَّحُوْرَ ۛۚ بَلٰٓى ۛۚ اِنَّ رَبَّهٗ كَانَ بِهٖ

بَصِيْرًا ؕ فَلَآ اُقْسِمُ بِالشَّفَقِ ۙ وَالَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ۙ

وَالْقَمَرِ اِذَا اتَّسَقَ ۙ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ ؕ

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۙ وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ

لَا يَسْجُدُوْنَ ۩ بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُكَذِّبُوْنَ ۖ٭ وَاللّٰهُ

اَعْلَمُ بِمَا يُوْعُوْنَ ۖ٭ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ۙ اِلَّا

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ۠

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِيْنَ ۙ الَّذِيْنَ اِذَا اكْتَالُوْا عَلَى

النَّاسِ يَسْتَوْفُوْنَ ۝ وَاِذَا كَالُوْهُمْ اَوْ وَّزَنُوْهُمْ
يُخْسِرُوْنَ ۝ اَلَا يَظُنُّ اُولٰٓئِكَ اَنَّهُمْ مَّبْعُوْثُوْنَ ۝
لِيَوْمٍ عَظِيْمٍ ۝ يَّوْمَ يَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝
كَلَّآ اِنَّ كِتٰبَ الْفُجَّارِ لَفِيْ سِجِّيْنٍ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ
مَا سِجِّيْنٌ ۝ كِتٰبٌ مَّرْقُوْمٌ ۝ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ۝ الَّذِيْنَ يُكَذِّبُوْنَ بِيَوْمِ الدِّيْنِ ۝
وَمَا يُكَذِّبُ بِهٖٓ اِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ اَثِيْمٍ ۝ اِذَا
تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيٰتُنَا قَالَ اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ ۝
كَلَّا بَلْ رَانَ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ مَّا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ۝
كَلَّآ اِنَّهُمْ عَنْ رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوْبُوْنَ ۝ ثُمَّ
اِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيْمِ ۝ ثُمَّ يُقَالُ هٰذَا الَّذِيْ
كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُوْنَ ۝ كَلَّآ اِنَّ كِتٰبَ الْاَبْرَارِ

لَفِيْ عِلِّيِّيْنَ ؕ وَمَاۤ اَدْرٰىكَ مَا عِلِّيُّوْنَ ؕ كِتٰبٌ
مَّرْقُوْمٌ ۙ يَّشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُوْنَ ؕ اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِيْ
نَعِيْمٍ ۙ عَلَى الْاَرَآئِكِ يَنْظُرُوْنَ ۙ تَعْرِفُ فِيْ
وُجُوْهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيْمِ ۚ يُسْقَوْنَ مِنْ رَّحِيْقٍ
مَّخْتُوْمٍ ۙ خِتٰمُهٗ مِسْكٌ ؕ وَفِيْ ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ
الْمُتَنٰفِسُوْنَ ؕ وَمِزَاجُهٗ مِنْ تَسْنِيْمٍ ۙ عَيْنًا يَّشْرَبُ
بِهَا الْمُقَرَّبُوْنَ ؕ اِنَّ الَّذِيْنَ اَجْرَمُوْا كَانُوْا مِنَ
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يَضْحَكُوْنَ ۖ وَاِذَا مَرُّوْا بِهِمْ يَتَغَامَزُوْنَ ۖ
وَاِذَا انْقَلَبُوْۤا اِلٰۤى اَهْلِهِمُ انْقَلَبُوْا فَكِهِيْنَ ۖ وَ
اِذَا رَاَوْهُمْ قَالُوْۤا اِنَّ هٰۤؤُلَآءِ لَضَآلُّوْنَ ۙ وَمَاۤ اُرْسِلُوْا
عَلَيْهِمْ حٰفِظِيْنَ ؕ فَالْيَوْمَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنَ
الْكُفَّارِ يَضْحَكُوْنَ ۙ عَلَى الْاَرَآئِكِ يَنْظُرُوْنَ ؕ

هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوْا يَفْعَلُوْنَ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ ۝ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ۝
وَاِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ۝ وَاِذَا الْقُبُوْرُ بُعْثِرَتْ ۝
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ ۝ يٰۤاَيُّهَا
الْاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيْمِ ۝ الَّذِيْ
خَلَقَكَ فَسَوّٰىكَ فَعَدَلَكَ ۝ فِيْۤ اَيِّ صُوْرَةٍ
مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ۝ كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُوْنَ بِالدِّيْنِ ۝
وَاِنَّ عَلَيْكُمْ لَحٰفِظِيْنَ ۝ كِرَامًا كَاتِبِيْنَ ۝
يَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ ۝ اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِيْ نَعِيْمٍ ۝
وَّاِنَّ الْفُجَّارَ لَفِيْ جَحِيْمٍ ۝ يَّصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّيْنِ ۝
وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَآئِبِيْنَ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا

يَوْمُ الدِّيْنِ ۝ ثُمَّ مَآ اَدْرٰىكَ مَا يَوْمُ الدِّيْنِ ۝ يَوْمَ لَا
تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا ؕ وَالْاَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلّٰهِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝ وَاِذَا النُّجُوْمُ انْكَدَرَتْ ۝
وَاِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ۝ وَاِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝
وَاِذَا الْوُحُوْشُ حُشِرَتْ ۝ وَاِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۝
وَاِذَا النُّفُوْسُ زُوِّجَتْ ۝ وَاِذَا الْمَوْءٗدَةُ سُئِلَتْ ۝
بِاَيِّ ذَنْۢبٍ قُتِلَتْ ۝ وَاِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۝
وَاِذَا السَّمَآءُ كُشِطَتْ ۝ وَاِذَا الْجَحِيْمُ سُعِّرَتْ ۝
وَاِذَا الْجَنَّةُ اُزْلِفَتْ ۝ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّآ
اَحْضَرَتْ ۝ فَلَآ اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ۝ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ۝
وَالَّيْلِ اِذَا عَسْعَسَ ۝ وَالصُّبْحِ اِذَا تَنَفَّسَ ۝

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝ ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي
الْعَرْشِ مَكِينٍ ۝ مُّطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ۝ وَمَا صَاحِبُكُم
بِمَجْنُونٍ ۝ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ۝ وَمَا
هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ۝ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ
شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ ۝ فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ۝ إِنْ هُوَ
إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ۝ لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن
يَسْتَقِيمَ ۝ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ۝

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ ۝ أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ ۝ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّهُ يَزَّكَّىٰ ۝ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ الذِّكْرَىٰ ۝
أَمَّا مَنِ اسْتَغْنَىٰ ۝ فَأَنتَ لَهُ تَصَدَّىٰ ۝ وَ

مَا عَلَيْكَ اَلَّا يَزَّكّٰى ؕ وَاَمَّا مَنْ جَآءَكَ يَسْعٰى ۙ
وَهُوَ يَخْشٰى ۙ فَاَنْتَ عَنْهُ تَلَهّٰى ۚ كَلَّآ اِنَّهَا
تَذْكِرَةٌ ۚ فَمَنْ شَآءَ ذَكَرَهٗ ۘ فِىْ صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ۙ
مَّرْفُوْعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ۙ بِاَيْدِىْ سَفَرَةٍ ۙ كِرَامٍ
بَرَرَةٍ ؕ قُتِلَ الْاِنْسَانُ مَآ اَكْفَرَهٗ ؕ مِنْ اَيِّ شَىْءٍ
خَلَقَهٗ ؕ مِنْ نُّطْفَةٍ ؕ خَلَقَهٗ فَقَدَّرَهٗ ۙ ثُمَّ
السَّبِيْلَ يَسَّرَهٗ ۙ ثُمَّ اَمَاتَهٗ فَاَقْبَرَهٗ ۙ ثُمَّ اِذَا
شَآءَ اَنْشَرَهٗ ؕ كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَآ اَمَرَهٗ ؕ
فَلْيَنْظُرِ الْاِنْسَانُ اِلٰى طَعَامِهٖ ۙ اَنَّا صَبَبْنَا الْمَآءَ
صَبًّا ۙ ثُمَّ شَقَقْنَا الْاَرْضَ شَقًّا ۙ فَاَنْۢبَتْنَا فِيْهَا
حَبًّا ۙ وَّعِنَبًا وَّقَضْبًا ۙ وَّزَيْتُوْنًا وَّنَخْلًا ۙ وَّحَدَآئِقَ
غُلْبًا ۙ وَّفَاكِهَةً وَّاَبًّا ۙ مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ؕ

فَاِذَا جَآءَتِ الصَّآخَّةُ ۝ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ
اَخِيْهِ ۝ وَاُمِّهٖ وَاَبِيْهِ ۝ وَصَاحِبَتِهٖ وَبَنِيْهِ ۝
لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَاْنٌ يُّغْنِيْهِ ۝
وُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ۝ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ۝
وَوُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ۝ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ۝
اُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا ۝ وَّالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ۝ وَّالسّٰبِحٰتِ
سَبْحًا ۝ فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ۝ فَالْمُدَبِّرٰتِ اَمْرًا ۝
يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ۝ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ۝
قُلُوْبٌ يَّوْمَئِذٍ وَّاجِفَةٌ ۝ اَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ۝
يَقُوْلُوْنَ ءَاِنَّا لَمَرْدُوْدُوْنَ فِى الْحَافِرَةِ ۝

ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا نَّخِرَةً ۜ ۝ قَالُوْا تِلْكَ اِذًا كَرَّةٌ

خَاسِرَةٌ ۘ ۝ فَاِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَّاحِدَةٌ ۙ ۝ فَاِذَا هُمْ

بِالسَّاهِرَةِ ۜ ۝ هَلْ اَتٰىكَ حَدِيْثُ مُوْسٰى ۘ ۝ اِذْ

نَادٰىهُ رَبُّهٗ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ۚ ۝ اِذْهَبْ

اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ۖ ۝ فَقُلْ هَلْ لَّكَ اِلٰٓى

اَنْ تَزَكّٰى ۙ ۝ وَاَهْدِيَكَ اِلٰى رَبِّكَ فَتَخْشٰى ۚ ۝

فَاَرٰىهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ۖ ۝ فَكَذَّبَ وَعَصٰى ۖ ۝

ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى ۖ ۝ فَحَشَرَ فَنَادٰى ۖ ۝ فَقَالَ اَنَا

رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ۖ ۝ فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ

وَالْاُوْلٰى ۜ ۝ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَّخْشٰى ۚ ع ۝

ءَاَنْتُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَآءُ ۜ بَنٰىهَا ۛ ۝ رَفَعَ

سَمْكَهَا فَسَوّٰىهَا ۙ ۝ وَاَغْطَشَ لَيْلَهَا وَاَخْرَجَ

ضُحٰىهَا ۝ وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَحٰىهَا ۝
اَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعٰىهَا ۝ وَالْجِبَالَ اَرْسٰىهَا ۝
مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ۝ فَاِذَا جَآءَتِ الطَّآمَّةُ
الْكُبْرٰى ۝ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ مَا سَعٰى ۝ وَ
بُرِّزَتِ الْجَحِيْمُ لِمَنْ يَّرٰى ۝ فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ۝
وَاٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝ فَاِنَّ الْجَحِيْمَ هِيَ الْمَاْوٰى ۝
وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَنَهَى النَّفْسَ
عَنِ الْهَوٰى ۝ فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَاْوٰى ۝ يَسْـَٔلُوْنَكَ
عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰىهَا ۝ فِيْمَ اَنْتَ مِنْ
ذِكْرٰىهَا ۝ اِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰىهَا ۝ اِنَّمَآ اَنْتَ
مُنْذِرُ مَنْ يَّخْشٰىهَا ۝ كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ
يَلْبَثُوْٓا اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰىهَا ۝

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عَمَّ یَتَسَآءَلُوْنَ ۚ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِیْمِ ۙ الَّذِیْ
هُمْ فِیْهِ مُخْتَلِفُوْنَ ؕ كَلَّا سَیَعْلَمُوْنَ ۙ ثُمَّ
كَلَّا سَیَعْلَمُوْنَ ۝ اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهٰدًا ۙ
وَّالْجِبَالَ اَوْتَادًا ۪ۙ وَّخَلَقْنٰكُمْ اَزْوَاجًا ۙ
وَّجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ۙ وَّجَعَلْنَا الَّیْلَ
لِبَاسًا ۙ وَّجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ۪ وَّبَنَیْنَا
فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ۙ وَّجَعَلْنَا سِرَاجًا
وَّهَّاجًا ۪ۙ وَّاَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرٰتِ مَآءً
ثَجَّاجًا ۙ لِّنُخْرِجَ بِهٖ حَبًّا وَّنَبَاتًا ۙ وَّجَنّٰتٍ
اَلْفَافًا ؕ اِنَّ یَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِیْقَاتًا ۙ یَّوْمَ
یُنْفَخُ فِی الصُّوْرِ فَتَاْتُوْنَ اَفْوَاجًا ۙ وَّفُتِحَتِ

السَّمَآءُ فَكَانَتْ اَبْوَابًا ۝ وَّ سُيِّرَتِ الْجِبَالُ
فَكَانَتْ سَرَابًا ۝ اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ۝
لِّلطّٰغِيْنَ مَاٰبًا ۝ لّٰبِثِيْنَ فِيْهَآ اَحْقَابًا ۝ لَا
يَذُوْقُوْنَ فِيْهَا بَرْدًا وَّلَا شَرَابًا ۝ اِلَّا حَمِيْمًا
وَّغَسَّاقًا ۝ جَزَآءً وِّفَاقًا ۝ اِنَّهُمْ كَانُوْا لَا
يَرْجُوْنَ حِسَابًا ۝ وَّكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا كِذَّابًا ۝ وَ
كُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنٰهُ كِتٰبًا ۝ فَذُوْقُوْا فَلَنْ
نَّزِيْدَكُمْ اِلَّا عَذَابًا ۝ اِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ مَفَازًا ۝
حَدَآئِقَ وَاَعْنَابًا ۝ وَّكَوَاعِبَ اَتْرَابًا ۝ وَّكَاْسًا
دِهَاقًا ۝ لَا يَسْمَعُوْنَ فِيْهَا لَغْوًا وَّلَا كِذّٰبًا ۝
جَزَآءً مِّنْ رَّبِّكَ عَطَآءً حِسَابًا ۝ رَّبِّ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمٰنِ لَا يَمْلِكُوْنَ

مِنْهُ خِطَابًا ○ يَوْمَ يَقُوْمُ الرُّوْحُ وَ الْمَلٰٓئِكَةُ
صَفًّا ۖ لَّا يَتَكَلَّمُوْنَ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ
وَ قَالَ صَوَابًا ○ ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ ۚ فَمَنْ شَآءَ
اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهٖ مَاٰبًا ○ اِنَّآ اَنْذَرْنٰكُمْ عَذَابًا
قَرِيْبًا ۖ يَّوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدٰهُ وَ
يَقُوْلُ الْكٰفِرُ يٰلَيْتَنِيْ كُنْتُ تُرٰبًا ○

قوشۇمچە

ئۇقۇش قائىدىلىرى

قواعد الترتيل الملحقة

وَ رَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً

وَالْأَخْذُ بِالتَّجْوِيدِ حَتْمٌ لاَزِمٌ
مَنْ لَمْ يُجَوِّدِ الْقُرْآنَ آثِمٌ

خِطَابًا ۝ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ
صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ
وَقَالَ صَوَابًا ۝ ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ
اتَّخَذَ إِلٰى رَبِّهِ مَآبًا ۝ إِنَّا أَنْذَرْنٰكُمْ عَذَابًا
قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَ
يَقُولُ الْكٰفِرُ يٰلَيْتَنِي كُنْتُ تُرٰبًا ۝

1. ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرى
(اَحْكَامُ النُّونِ السَّاكِنَةِ وَ التَّنْوِينِ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش ‹اِظْهَارْ›، كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش ‹اِدْغَامْ›، يۆتكەپ ئوقۇش ‹اِقْلَابْ›، يوشۇرۇپ ئوقۇش ‹اِخْفَاءْ›،» قاتارلىق تۆت خىل ھالەتتە ئوقۇلىدۇ.

1) ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش
(اِظْهَارْ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ بىرىنچى خىل ئوقۇلۇش ھالىتى، ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش (اِظْهَارْ) دۇر. اِظْهَارْ دېگەنلىك ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن، «ا، ھ، ع، ح، غ، خ» دىن ئىبارەت ئالتە دانە «حُرُوفْ حَلْقْ» يەنى بوغۇز تاۋۇشلىرىنىڭ ئالدىدا كەلسە، ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ ئېنىق ۋە تولۇق تەلەپپۇز قىلىنىشىدۇر. يۇقىرىدىكى «هَمْزَه، هَاءْ، عَيْنْ، حَاءْ، غَيْنْ، خَاءْ» دىن ئىبارەت ئالتە ھەرپ بولسا، اِظْهَارْ ھەرپلىرى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن: اَنْعَمْتَ (ئەنئەمتە)، مَنْ عَمِلَ صَالِحًا (مەن ئەمىلە سالىھەن)

كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ (كىتابۇن ئەنزەلناھۇ)
قَرْضًا حَسَنًا (قەردۇەن ھەسەنەن)

بوغۇز تاۋۇ-شى	اِظْهَارْ ھەرپلىرىنىڭ ساكىن-لىق نۇن بىلەن كەلگەن مىساللىرى	اِظْهَارْ ھەرپلىرىنىڭ تەنۋىن بىلەن كەلگەن مىساللىرى
1. ء بىلەن	فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ	وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ
2. ھ بىلەن	وَاَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ اِنْ هٰذَا	سَلَامٌ هِيَ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ
3. ع بىلەن	خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍ	لَتُسْئَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ
4. ح بىلەن	فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ	تَصْلٰى نَارًا حَامِيَةً جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا
5. غ بىلەن	وَلَا طَعَامٌ اِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ	لَاَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا فَلَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ
6. خ بىلەن	وَاٰمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ	كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ. فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ

تەھلىلىي مەشىق

« فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ» « فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ»

1. «وَانْحَرْ»، دېگەن سۆزدە ساكىنلىق نۇن بار. نۇندىن كېيىن «ح» ھەرپى كەلدى، «ح» ھەرپى بولسا، اِظْهَارْ ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇنىڭدىكى «ن» ئېنىق ۋە تولۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

2. «جَنَّةٍ عَالِيَةٍ» دېگەن سۆزنىڭ بىرىنچى بۆلىكىنىڭ ئاخىرىدا تەنۋىن بار، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا، «ع» كەلدى، «ع» بولسا اِظْهَارْ ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «جَنَّةٍ» دىكى تەنۋىن، ئېنىق ۋە تولۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

3. اِظْهَارْ دېگەن نېمە؟ اِظْهَارْ ھەرپلىرى قانچە؟

2) كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش
(اِدْغَامْ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ ئىككىنچى خىل ئوقۇلۇش ھالىتى، «كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش» (اِدْغَامْ) دۇر.

اِدْغَامْ، ئالدىنقى سۆزنىڭ ئاخىرىدىكى

ساكىنلىق ھەرپىنىڭ تەلەپپۇزىنىڭ، كېيىنكى سۆز بېشىدىكى ھەركەتلىك ھەرپىنىڭ تەلەپپۇزىغا ئالمىشىپ كېتىشىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ خىل ھالەتتە، ئىككى ھەرپ تەشدىدلىك قىلىنىپ، بىر تەلەپپۇز قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: « فَمَنْ يَعْمَلْ» نى « فَمَيَّعْمَلْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

اِدْغَامْ ھەرپلىرى «يَرْمُلُونَ» سۆزىنى تەشكىل قىلغان ئالتە ھەرپتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن «ياء، راء، ميم، لام، واو، نۇن» ھەرپلىرى اِدْغَامْ ھەرپلىرى دەپ ئاتىلىدۇ. دېمەك ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ي، ر، م، ل، و، ن» دىن ئىبارەت ئالتە ھەرپنىڭ ئالدىدا كەلسە، ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن كېيىنكى ھەرپنىڭ تەلەپپۇزىغا اِدْغَامْ قىلىنىپ، تەكرارلانغان تاۋۇشتەك تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

اِدْغَامْ ھەرپلىرى، «غُنَّة» لىك اِدْغَام ھەرپلىرى ۋە «غُنَّة» سىز اِدْغَامْ ھەرپلىرى دەپ ئىككى قىسىم بولىدۇ. غنة دېگەن دىماغدىن چىققان تاۋۇشتۇر.

(1) «غُنَّة» لىك اِدْغَام ھەرپلىرى

«غُنَّة» لىك اِدْغَام ھەرپلىرى، «يَنْمُو» سۆزىنى تەشكىل قىلغان تۆت ھەرپتۇر. دېمەك ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ي، ن، م، و» دىن ئىبارەت تۆت ھەرپنىڭ ئالدىدا كەلسە، بۇ تۆت ھەرپ «غُنَّة» لىك اِدْغَامْ قىلىنىدۇ. يەنى مەزكۇر

تۆت ھەرپنىڭ تاۋۇشىنى ئىككى ھەركەت مىقدارى
دىماغتىن چىقىرىپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەسىلەن: «اِنْ يَقُولُوا» «هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ»
«وَاللّٰهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ» «اِنْ نَقُولُ»

تۆۋەندىكى جەدۋەلگە دىققەت قىلىڭ.

غُنَّة لىك اِدْغَام نىڭ مىساللىرى

ساكىنلىق نۇن بىلەن كەلگەن مىساللار	تەنۋىن بىلەن كەلگەن مىساللار	غنەلىك ادغام ھەرپلىرى
وَمَنْ يَعْمَلْ	وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ	ى
فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰى	يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ	ن
وَاٰتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذِي اٰتَاكُمْ	قَوْلٌ مَعْرُوفٌ	م
مِنْ وَلِيٍّ	تَبَّتْ يَدَا اَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ	و

(2) غُنَّة بىسىز اِدْغَام ھەرپلىرى

«ل» ۋە «ر» غُنَّة سىز اِدْغَام ھەرپىدۇر. دېمەك
ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ل، ر» ھەرپىنىڭ ئالدىدا
كەلسە، «ل، ر» غنة سىز ادغام قىلىنىدۇ.

مەسىلەن: «يُبَيِّنْ لَنَا، مِنْ رَبِّهِمْ»

تۆۋەندىكى جەدۋەلگە دىققەت قىلىڭ

غُنَّة سىز اِدْغَام نىڭ مىساللىرى

غۇننىسىز ادغام ھەرپلىرى	ساكىنلىق نۇن بىلەن كەلگەن مىساللار	تەنۋىن بىلەن كەلگەن مىساللار
ل	وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ	وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ
ر	اَنْ رَاٰهُ اسْتَغْنٰى	وَمَاهُوَبِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ

(3) ئوخشاش ھەرپىنىڭ ادغام قىلىنىشى (اِدْغَامُ الْمُتَمَاثِلَيْنِ)

تەلەپپۇز ئورنى ۋە ئۇسۇلى بىر خىل تاۋۇشلارنىڭ (ھەرپلەرنىڭ) اِدْغَام قىلىنىشى، «اِدْغَامُ الْمُتَمَاثِلَيْنِ» دەپ ئاتىلىدۇ. يەنى ئوخشاش ئىككى ھەرپ ئارقىمۇئارقا كېلىپ، بىرىنچىسى ساكىنلىق، ئىككىنچىسى ھەركەتلىك بولسا، بىرىنچى ھەرپ ئىككىنچى ھەرپكە اِدْغَام قىلىنىپ، ئىككى ھەرپ بىر ھەرپتەك تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەسىلەن:

«اِذْهَبْ بِكِتَابِي هٰذَا» نى «اِذْهَبِّكِتَابِي هٰذَا» دەپ «يُدْرِكْكُمْ» نى «يُدْرِكُّمْ» دەپ تەلەپپۇز قىلغانغا ئوخشاش.

تەھلىلىي مەشىق

«وَوَالِدٍ وَمَاوَلَدَ»، «فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ»

1. «وَوَالِدٍ وَمَاوَلَدَ» دېگەن سۆزدە تەنۋىن بار. ئۇنىڭدىن كېيىن «و» ھەرپى كەلدى، «و» ھەرپى بولسا غُنَّة لىك اِدْغَام ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «د» دىكى تەنۋىن واو غا اِدْغَامْ قىلىنىپ، كىرىشتۈرۈلۈپ ئوقۇلىدۇ.

2. «فَمَنْ يَعْمَلْ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق نون بار. ئۇنىڭدىن كېيىن، «ي» ھەرپى كەلدى، «ي» ھەرپى بولسا غنة لىك اِدْغَام ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، ساكىنلىك نون «ي» غا اِدْغَام قىلىنىپ، كىرىشتۈرۈلۈپ ئوقۇلىدۇ.

3. اِدْغَام دېگەن نېمە؟ اِدْغَام ھەرپلىرى قانچە؟ اِدْغَام نەچچە قىسىم بولىدۇ؟

3) يۆتكەپ ئوقۇش
(اِقْلاَبْ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ ئۈچىنچى خىل ئوقۇلۇش ھالىتى «يۆتكەپ ئوقۇش» (اِقْلاَبْ) دۇر. اِقْلاَب، ساكىنلىق نۇن ياكى تەنۋىننىڭ ميمغا ئالماشتۇرۇلۇپ تەلەپپۇز قىلىنىشىدۇر. يەنى ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ب» نىڭ ئالدىدا كەلسە،

بۇ ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «م» غا اِقْلَابْ قىلىنىپ غُنَّة ۋە اِخْفَاء غا رىئايە قىلىنغان هالدا ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

«مِنْ بَعْدُ» نى «مِمْ بَعْدُ» دەپ

«مَنْ بَخِلَ» نى «مَمْ بَخِلَ» دەپ

«سَمِيعٌ بَصِيرٌ» نى «سَمِيعُمْ بَصِيرُنْ» دەپ تەلەپ-پۇز قىلىپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

تەھلىلىي مەشىق

«مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ» «اَلسَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهٖ»

1. «مِنْ بَعْدُ» دىگەن سۆزدە ساكىنلىق نۇن بار، بۇ ساكىنلىق نۇندىن كىيىن «ب» كەلگەنلىكى، «ب» نىڭ اقلاب ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «ب» ھەرپى «م» ھەرپىگە اِقْلَابْ قىلىنىپ بەنى تەلەپپۇزى ئالماشتۇرۇلۇپ ئوقۇلىدۇ.

2. «مُنْفَطِرٌ بِهٖ» دىگەن سۆزدە تەنۋىن بار، تەنۋىندىن كىيىن «ب» كەلگەنلىكى، «ب» نىڭ اِقْلَابْ ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «ب» ھەرپى «م» ھەرپىگە اِقْلَابْ قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

3. اِقْلَابْ دىگەن نىمە؟ اِقْلَاب ھەرپى قانچە؟

4) يوشۇرۇپ ئوقۇش
(اِخْفَاء)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ تۆتىنچى خىل ئوقۇلۇش ھالىتى «يوشۇرۇپ ئوقۇش» (اِخْفَاء) دۇر.

اِخْفَاء، تەشدىدتىن خالى ساكىنلىق ھەرپنىڭ، اِدْغَام بىلەن اِظْهَار ئارىسىدىكى بىر خىل ھالەتتە تەلەپپۇز قىلىنىشىدۇر يەنى: «ص، ذ، ث، ك، ج، ش، ق، س، د، ط، ز، ف، ت، ض، ظ» دىن ئىبارەت اِظْهَار ۋە اِدْغَام ھەرپلىرىدىن بولمىغان بۇ مەزكۇر ھەرپلەر تەنۋىن ياكى ساكىنلىق نۇندىن كېيىن كەلسە، بۇ ھەرپلەر اِظْهَار بىلەن اِدْغَام ئارىسىدىكى بىرخىل ھالەتتە ئىككى ھەركەت مىقدارى غُنَّة بىلەن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

«اُنْصُرْنَا» «عَنْ صَلَاتِهِمْ» ، «قَوْمًا صَالِحِينَ»

مىساللار

ھەرپلەر	ساكىنلىق نۇن بىلەن كەلگەن مىساللار	تەنۋىن بىلەن كەلگەن مىساللار
1. ص	فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ	عَمَلاً صَالِحًا
2. ذ	اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَخْشَاهَا	صَوَابًا ذٰلِكَ
3. ث	اَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ	يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ

4. ك	اَرَاَيْتَ اِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰي	كِتَابٌ كَرِيمٌ
5. ج	مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ	كِذَّابًا جَزَاءً
6. ش	فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ	غَفُورٌ شَكُورٌ
7. ق	مِنْ قَبْلُ	رِزْقًا قَالُوا
8. س	مِنْ سَعَتِهِ	بَشَرًا سَوِيًّا
9. د	وَمَا مِنْ دَابَّةٍ	صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا
10. ط	كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ	قَوْمًا طَاغِينَ
11. ز	قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكّٰيهَا	غُلَامًا زَكِيًّا
12. ف	فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ	اَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَاٰوٰى
13. ت	اِلَّا مَنْ تَابَ	جَنَّاتٍ تَجْرِي
14. ض	وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا	مَكَانًا ضَيِّقًا
15. ظ	اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا	ظِلًّا ظَلِيلًا

تەھلىلي مەشىق

«آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ»
«اِنَّا اَرْسَلْنَا اِلَيْكُمْ رَسُولاً شَٰهِدًا عَلَيْكُمْ»

1. «اُنْزِلَ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق «ن» بار، بۇ ساكىنلىق نۇندىن كېيىن «ز» كەلگەنلىكى، «ز» نىڭ اِخْفَاء ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «ز» دا اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

2. «رَسُولاً شَٰهِدًا» دېگەن سۆزدە تەنۋىن بار، بۇ تەنۋىندىن كېيىن «ش» كەلگەنلىكى، «ش» نىڭ اِخْفَاء ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن «ش» دا اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

3. اِخْفَاء دېگەن نېمە؟ اِخْفَاء ھەرپلىرى قانچە؟

2. تەشدىدلىك مىم ۋە نۇننىڭ ئوقۇلۇش ھالىتى
(حُكْمُ النُّونِ وَالْمِيْمِ الْمُشَدَّدَتَيْنِ)

تەشدىدلىك مىم ۋە تەشدىدلىك نۇن قانداق جايدا كېلىشتىن قەتئىينەزەر، ئىككى ھەركەت مىقدارى «غُنَّة» بىلەن تەلەپپۇز قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

«مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ» «ثُمَّ، عَمَّ»
«وَاَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰى اٰمَنَّا بِهِ»

تەھلىلىي مەشىق

«قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»، «فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى»

1. «اَلنَّاسِ» دېگەن سۆزنىڭ ئوتتۇرىسىدا تەشدىدلىك «ن» كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ «ن» نى ئىككى ھەركەت مىقدارى غُنَّة بىلەن ئوقۇش زۆرۈردۇر.

2. «فَاَمَّا» دېگەن ھەرپ بولسىمۇ بۇنىڭدىكى «م» تەشدىدلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، ئوخشاشلا بۇ «م» نىمۇ، ئىككى ھەركەت مىقدارى غُنَّة بىلەن ئوقۇش زۆرۈردۇر.

3. تەشدىدلىك «م» ۋە «ن» قانداق ئوقۇلىدۇ؟ غُنَّة دېگەن نېمە؟ ئۇنىڭ ھەركەت مىقدارى قانچىلىك؟

3. ساكىنلىق مىمنىڭ ئوقۇلۇش هالەتلىرى
(اَحْكَامُ الْمِيمِ السَّاكِنَةِ)

ساكىنلىق مىم تۆۋەندىكى ئۈچ خىل هالەتتە ئوقۇلىدۇ.

1) ساكىنلىق «م»، «ب» غا يولۇققاندا، ساكىنلىق «م»، بىر غُنَّة بىلەن اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل اِخْفَاء بولسا «اِخْفَاء شَفَوِي» يەنى لەۋ اِخْفَاء سى دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

«تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ» «وَهُمْ بِالْآخِرَةِ» «ثُمَّ اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَ» «وَ كَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ»

2) ساكىنلىق «م»، «م» غا يولۇققاندا ساكىنلىق «م»، تولۇق غُنَّة بىلەن اِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. بۇ اِدْغَامْ بولسا، «اِدْغَام مُتَمَاثِلَيْنِ» يەنى ئوخشاش هەرپنىڭ اِدْغَام قىلىنىشى دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

«لَهُمْ مَايَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ» «لَهُمْ مَثَلاً» «وَلَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ» «اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ»

3) ساكىنلىق «م» دىن كېيىن «ب» ۋە «م» دىن باشقا يىگىرمە ئالتە هەرپتىن هەرقانداق بىر هەرپ كەلسە، ساكىنلىق «م»، اِظْهَار قىلىنىپ

ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل اِظْهَار، اِظْهَار شَفَوِي» دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

«لَمْ يَكُنْ» «اَلَمْ تَرَ» «لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ» «اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ»

تەھلىلى مەشىق

«ثُمَّ يُقَالُ هٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ»

«تَنَزَّلُ الْمَلٰئِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ»

«صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ»

1. «كُنْتُمْ بِهِ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق «م»، «ب» غا يولۇققانلىقى ئۈچۈن، بۇنىڭدىن ساكىنلىق «م»، بىر غُنَّة بىلەن اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ، بۇ خىل اِخْفَاء بولسا اِخْفَاء شَفَوِي بولىدۇ.

2. «رَبِّهِمْ مِنْ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق «م» ھەركەتلىك «م» غا يولۇققانلىقى ئۈچۈن، بۇنىڭدىكى ساكىنلىق «م» تولۇق غُنَّة بىلەن اِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. بۇنىڭ اِدْغَامِى بولسا، «اِدْغَام مُتَمَاثِلَيْنِ» دەپ ئاتىلىدۇ.

3. «اَنْعَمْتَ»، «عَلَيْهِمْ غَيْرِ»، «عَلَيْهِمْ وَلاَ» يۇقىرىدىكى ساكىنلىق «م» دىن كېيىن كەلگەن ھەرپلەرنىڭ ھەممىسى، «ب» ۋە «م» دىن باشقا

اِظْهَار هەرپلىرى بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇلاردىكى ساكىنلىق «م» ، اظهار بىلەن ئوقۇلىدۇ.

4. اِظْهَار شَفَوِي نىڭ هەرپلىرى قانچە؟

ساكىنلىق «م» ، بۇ هەرپلەرگە يولۇققاندا قانداق ئوقۇلىدۇ؟

5. «اِدْغَام مُتَمَاثِلَيْنِ» دېگەن نېمە؟ قايسى هەرپ اِدْغَام مُتَمَاثِلَيْنِ نىڭ هەرپى دەپ ئاتىلىدۇ؟ قانداق هالەتتىكى «اِخْفَاء» ، اِخْفَاء شَفَوِي دەپ ئاتىلىدۇ.

4. ساكىنلىق لاملارنىڭ ئوقۇلۇشى
(حُكْمُ اللاَّمَاتِ السَّوَاكِنِ)

ساكىنلىق لاملار: «ال» نىڭ «لامى»، «فِعْل» نىڭ يەنى ئىش - ھەركەتنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەرنىڭ «لامى»، «هَلْ» نىڭ «لامى»، «بَلْ» نىڭ «لامى» دەپ تۆت تۈرلۈك بولىدۇ.

1) «ال» نىڭ لامى

بۇ «لام»، «قَمَرِيَّة» ھەرپلىرىنىڭ «لامى» ۋە «شَمْسِيَّة» ھەرپلىرىنىڭ «لامى»، دەپ ئىككى قىسىم بولىدۇ. «قَمَرِيَّة» ھەرپلىرىنىڭ «لامى» بولسا، «قَمَرِيَّة» ھەرپلىرىدىن بۇرۇن كېلىپ ئېنىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان لاملاردۇر. شَمْسِيَّة ھەرپلىرىنىڭ «لامى» بولسا شَمْسِيَّة ھەرپلىرىدىن بۇرۇن كېلىپ، تەلەپپۇزدىن چۈشۈپ قالىدىغان لاملاردۇر. بۇ ھەقتە كىتابىمىزنىڭ ئىلىپبە قىسمىدا تەپسىلىي توختالغانىدۇق.

2) «فِعْل» نىڭ لامى

«فِعْل» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل»، ياكى «ر» ھەرپلىرى كەلسە، اِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

«قُلْ لِمَنِ الْاَرْضُ» «قُلْ رَبِّي اَعْلَمُ»

ئەگەر «فِعْلْ» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل» ۋە «ر» دىن باشقا ھەرپ كەلسە، اِدْغَام قىلىنمايدۇ.

مەسىلەن: «قُلْ هُوَاللّٰهُ اَحَدٌ»

3) «هَلْ» نىڭ ۋە «بَلْ» نىڭ لامى

«هَلْ» ۋە «بَلْ» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل» ياكى «ر» كەلسە، اِدْغَام قىلىنىدۇ.

مەسىلەن:

«هَلْ لَنَا» «بَلْ لَايَخَافُونَ» «كَلَّا بَلْ لَاتُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ» «قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ»

ئەگەر «هَلْ» ۋە «بَلْ» نىڭ لامىدىن كېيىن، «ل» ۋە «ر» دىن باشقا ھەرقانداق ھەرپ كەلسە، اِدْغَام قىلىنمايدۇ.

مەسىلەن:

«هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا» «قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ» «بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ» «بَلْ ظَنَنْتُمْ» «بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا»

تەھلىلىي مەشىق

« اَلْقَارِعَةُ مَاالْقَارِعَةُ» «وَالصّٰبِرِينَ وَالصّٰبِرَاتِ» «اِنَّانَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحٰفِظُونَ» «هَلْ اَتٰكَ حَدِيثُ الْغٰشِيَةِ» «هَلْ لَكُمْ» «بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ»

1. «اَلْقَارِعَةُ» دىكى سۆزدە «ل»، قَمَرِيَّة

ھەرپىنىڭ ئالدىدا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «ل»، اِظْهَار بىلەن ئېنىق تەلەپپۇز قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

2. «اَلصّٰبِرِينَ» دېگەن سۆزدە «ل» شَمْسِيَّة ھەرپىنىڭ ئالدىدا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «ل» اِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

3. «نَزَّلْنَا» دېگەن سۆزدە «فِعْل» نىڭ لامىدىن كېيىن، «ل» ياكى «ر» كەلمىگەنلىكى ئۈچۈن «ل» اِظْهَار بىلەن ئوقۇلىدۇ.

4. «هَلْ آتٰكَ» دېگەن سۆزدە «هَلْ» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل» ۋە «ر» كەلمىگەنلىكى ئۈچۈن، «ل» اِظْهَار بىلەن ئوقۇلىدۇ. ئەمما، «هَلْ لَكُمْ»، «بَلْ رَفَعَهُ اللّٰه» دا، ئۇنىڭ ئەكسىنچە بولۇپ اِدْغَام بىلەن ئوقۇلىدۇ.

5. ساكىنلىق لاملار دېگەندە قايسى لاملار كۆزدە تۇتۇلىدۇ؟

5. مەد ۋە ئۇنىڭ تۈرلىرى
(اَلْمَدُّ وَاَقْسَامُهُ)

«مَدْ» دېگەن سۆزنىڭ ئەسلي مەنىسى سوزۇش دېگەن بولىدۇ. بۇ سۆز بىرى، «~» بەلگىسىنى كۆرسەتسە؛ يەنە بىرى، سۆزلەرنىڭ تېخىمۇ ئېنىق ۋە گۈزەل ئوقۇلۇشى ئۈچۈن، سۆز تەركىبىدىكى «حَرْفُ مد» يەنى سوزۇپ ئوقۇلىدىغان ھەرپلەر (وَاوْ - اَلِفْ - يَاءْ) نى بىر ياكى بىرقانچە ھەركەت مىقدارى سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىنىدىغان سۆزلەرگە كۆپ ھاللاردا «~» بەلگىسى قويۇلىدۇ.

«و - ا - ي»، تۆۋەندىكىدەك ئەھۋال ئاستىدا سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىنىپ، «مَدّْطَبِيعِي اَصْلِي» يەنى ئەسلي مَدْطَبِيعي بولىدۇ.

بىرىنچى، «و» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى پەشلىك بولسا، مەسىلەن: يَقُولُونَ، مُفْلِحُونَ.

ئىككىنچى، «ا» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى زەبەرلىك بولسا، مەسىلەن: قَالَ، بَاعَ.

ئۈچىنچى، «ي» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى زىرلىق بولسا، مەسىلەن: رَحِيم، عَلِيم. بەزى نۇسخىلاردا «و، ي» نىڭ ئۈستىگە ساكىن بەلگىسى قويۇلسا، بەزى نۇسخىلاردا قويۇلمايدۇ. ماھىيەتتە ئۇ ساكىنلىق ھېسابلىنىدۇ.

مەد بولسا، «اَلْمَدُّالطَّبِيعِي» يەنى تەبىئىي مەد ۋە «اَلْمَدُّالْفَرْعِي» يەنى قوشۇمچە مەد دەپ چوڭ ئىككى قىسىمغا بۆلۈنىدۇ.

1) تەبىئىي مەد
(اَلْمَدُّ الطَّبِيعِي)

مەد ھەرپلىرىدىن كېيىن، ھەمزە ياكى ساكىنلىق ھەرپ كەلمىگەن مەد، «اَلْمَدُّ الطَّبِيعِي» دەپ ئاتىلىدۇ. اَلْمَدُّ الطَّبِيعِي ئادەتتە ئىككى ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: «اَتُمِدُّونَنِي بِمَالٍ» «قَالَ» «مُفْلِحُونَ» «رَحِيمْ» «لِاِيْلاَفِ»

مَدْطَبِيعِي بولسا «مَدُّالْبَدَلْ»، مَدُّ الصِّلَةِ، مَدُّ الْعِوَضْ» دىن ئىبارەت ئۈچ خىل مەدنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇلار ھەم ئوخشاشلا ئىككى ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

(1) مَدُّالْبَدَلْ

مَدُّالْبَدَلْ، مەد ھەرپلىرىنىڭ ئالدى ھەمزىلىك بولۇپ، ئارقىدىكى ھەرپ ھەمزىلىك ياكى ساكىنلىق بولمىغان مەددۇر.

مەسىلەن: اُوتِيَ، اِيْمَانًا، آمَنَ

(2) مَدُّ الصِّلَةِ

مَدُّ الصِّلَةِ، ئىككى ھەركەتلىك ھەرپىنىڭ ئارىلىقىدا كەلگەن ئاياغ ھا' «ە» دىكى (ئەرلەرگە قوللىنىدىغان ئۆچىنچى شەخس كىشىلىك ئالماشتىكى) مەددۇر. مەسىلەن: «اِنَّهُ كَانَ» «وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ» «اِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهٖ لَاتَحْزَنْ». بۇ «ە» نىڭ مەد بولۇشىدىكى سەۋەب، «ە» دىن كېيىن بىر مەد ھەرپى يوشۇرۇن بار دەپ قارىغىنىمىز ئۈچۈندۇر.

ئەگەر «ە» دىن كېيىن ھەمزە كەلسە، مەزكۇر «ە» تۆت ھەركەت مىقدار سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. چۈنكى ئۇ، بۇ خىل ھالەتتە مَدُّطَبِيعِي نىڭ قاتارىدىن چىقىپ، «مَدُّ فَرْعِي مُنْفَصِلْ» غا ئايلىنىپ كېتىدۇ. مەسىلەن: «قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ اَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ» «اِنَّمَا اَمْرُهُ اِذَا اَرَادَ شَيْئًا» «وَمِنْ آيَاتِهِ اَنْ خَلَقَ»

(3) مَدُّ الْعِوَضْ

مَدُّ الْعِوَضْ، سۆز ئاخىرىدىكى قوش زەبەردە (اً اً) توختىغان چاغدىكى مەددۇر. مەسىلەن: «عَلِيمًا حَكِيمًا» «وَالسَّمَاءَ بِنَاءً» «اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ اَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجًا» بۇنىڭ مەد بولۇشىدىكى سەۋەب، بۇ جايدىكى مەدنىڭ ئورنىدا بىردانە قوش زەبەرنىڭ بارلىقىدىن دېرەك بېرىش ئۈچۈندۇر.

تەھلىلى مەشىق

«نُوحِيهَا» «يَسْتَنْبِئُونَكَ» «اِنَّهُ هُوَ اَضْحَكَ وَاَبْكٰي»
«اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا»

1. «نُوحِيهَا» دىگەن سۆزدە، ئۈچ دانە «مَدُّ طَبِيعِي» بار. (1) ئالدى پەشلىك «و» دا. (2) ئالدى زىرلىق «ي» دا. (3) ئالدى زەبەرلىك «ا» دە.

2. «يَسْتَنْبِئُونَكَ» دىگەن سۆزدە، مەد ھەرپى بولغان «و» ھەمزىدىن كىيىن كەلگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇ مَدُّ الْبَدَلْ بولغان.

3. «اِنَّهُ هُوَ اَضْحَكَ» دىگەن سۆزدە «ـه» ئىككى ھەركەتلىك ھەرپىنىڭ ئارىسىدا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ «ه» مَدُّ الصِّلَةِ بولغان.

4. «مِرْصَادًا» دىگەن سۆزدە، توختىغاندىلا، ئاندىن مِدُّ عِوَضْ ھاسىل بولىدۇ.

5. مَدُّ طَبِيعِي دىگەن نىمە؟ مَدُّ طَبِيعِي نەچچە ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

2) قوشۇمچە مەد
(اَلْمَدُّ الْفَرْعِيُّ)

«وَاوْ ـ اَلِفْ ـ يَاءْ» دىن ئىبارەت مەد ھەرپلىرىدىن كىيىن ھەمزە ياكى ساكىن مەدگە سەۋەب بولۇپ كەلگەن بولسا، سوزۇپ مەد بىلەن

ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد «اَلْمَدُّالْفَرْعِي» (قوشۇمچە مەد) دەپ ئاتىلىدۇ. «اَلْمَدُّالْفَرْعِي» نىڭ سوزۇلۇشى ئادەتتە ئىككى ھەركەت مىقداردىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

«اَلْمَدُّالْفَرْعِي» ، ئاساسەن:

تۇتاشقان مەد (اَلْمَدُّالْمُتَّصِلُ)

ئايرىلغان مەد (اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلُ)

ساكىن سەۋەبلىك مەد (اَلْمَدُّالعَارِضُ لِلسُّكُونِ)

يۇمشاق تاۋۇشلۇق مەد (اَلْمَدُّ اللِّينُ)

زۆرۈرى مەد (اَلْمَدُّ اللاَّزِمُ)

دىن ئىبارەت بەش تۈرلۈك بولىدۇ.

بۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ سوزۇلۇشى ھەققىدە ھەم ئايرىم - ئايرىم بەلگىلىمىلەر بار.

(1) تۇتاشقان مەد
(اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ)

مەد ھەرپى بىلەن ھەمزە بىر سۆزدە ئارقىمۇ ئارقا كەلگەن بولسا، سوزۇپ مەد بىلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد، اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ مەدتە، مەد ھەرپى بىلەن ھەمزە بىر سۆزدە بىرگە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ دەپ ئاتالغان. «اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ» نىڭ سوزۇلۇشى ئادەتتە تۆت ھەركەتتىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

مەسىلەن:

«شَآءَ» «اَلْمَلآئِكَةُ» «اَلطَّآئِفِينَ» «اُولٰٓئِكَ»

«وَ وَجَدَكَ عَآئِلاً»

تەھلىلىي مەشىق

«وَجَآءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا» «وَجِيٓءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ» «وَمَا مَسَّنِيَ السُّوٓءُ»

1. «جَآءَ» دېگەن سۆزدە ئالدى زەبەرلىك «ا» يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، ئارقىدىن كەلگەن ھەمزە ئارقىمۇ ئارقا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلْ بولۇپ، سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

2. «جِيٓءَ» دېگەن سۆزدە، ئالدى زىرلىق «ي»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، ئۇنىڭ ئارقىدىن كەلگەن ھەمزە، ئارقىمۇ ئارقا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلْ» بولۇپ، سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

3. «سُوٓءُ» دېگەن سۆزدە ئالدى پەشلىك «و»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن ئۇنىڭ ئارقىدىن كەلگەن ھەمزە، ئارقىمۇ ئارقا كەلگەنلىكى، ئۈچۈن «اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلْ» بولۇپ، سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

4. «اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلْ» نىڭ سوزۇلۇش مىقدارى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مدمتصل دەپ ئاتالغان؟

(2) ئايرىلغان مەد
(اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ)

مەد ھەرپى بىرىنچى سۆزنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، ھەمزە ئارقىدىكى سۆزنىڭ بېشىدا كەلگەن بولسا، مەد بىلەن سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد، «اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ مەدتە، مەد ھەرپى بىلەن ھەمزە ئايرىم - ئايرىم سۆزدە بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇ اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ دەپ ئاتالغان. اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ نىڭ سوزۇلۇشى ئادەتتە ئىككى ھەركەتتىن بەش ھەركەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

مەسىلەن:

«اِنَّا أَنْزَلْنَاهُ» «مَا أُنْزِلَ» «قُوا أَنْفُسَكُمْ» «قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ» «اِتَّبِعُونِي أَهْدِكُمْ» «اِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ»

تەھلىلى مەشىق

«يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ»
«وَتُوبُوا إِلَى اللّٰهِ» «فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ»

1. «يَا أَيُّهَا» دېگەن سۆزدە، ئالدى زەبەرلىك «ا»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن «أَيُّهَا» دېگەن ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا، ھەمزە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ «اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ» بولۇپ سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

2. «تۇبُوا اِلَى اللّٰهِ» دېگەن سۆزدە، ئالدى پەشلىك «و»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، «اِلَي اللّٰهِ» دېگەن ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا، ھەمزە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «اَلْمَدُّالْمُنْفَصِلْ» بولۇپ سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

3. «فِي اَيِّ صُورَةٍ» دېگەن سۆزدە ئالدى زىرلىق «يِ»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، «اَيِّ» دېگەن ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا ھەمزە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ» بولۇپ سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

4. مَدُّ مُنْفَصِلْ نىڭ سوزۇلۇش مىقدارى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مَدُّ مُنْفَصِلْ دەپ ئاتالغان؟

(3) ساكىن سەۋەبلىك مەد
(اَلْمَدُّالْعَارِضُ لِلسُّكُونِ)

مەلۇم بىر سۆزدىكى مەد ھەرپىدىن كېيىنكى ھەرپ ئەسلىدە ھەركەتلىك بولۇپ، توختاپ ئوقۇغانلىق ئۈچۈن، مەزكۇر ھەركەتلىك ھەرپ ساكىنلىق بولغان بولسا، بۇ خىل ھالەتتە سوزۇپ مەد بىلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ ھالەتتىكى مەد، «اَلْمَدُّالْعَارِضُ لِلسُّكُونِ» دەپ ئاتىلىدۇ. «اَلْمَدُّالْعَارِضُ لِلسُّكُونِ» نىڭ سوزۇلۇشى ئىككى ھەركەتتىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

مەسىلەن:

«عِقَابْ» نى «عِقَابْ» دەپ.

«خَالِدُونَ» نى «خَالِدُونْ» «خَبِيرٌ» نى «خَبِيرْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

جەدۋەلگە دىققەت قىلىڭ.

ھەرکەتلىك ھالىتى	ساكىنلىق ھالىتى
اَلرَّحِيمُ - اَلدِّينُ	اَلرَّحِيمْ - اَلدِّينْ
مُسْتَقِيمَ - نَسْتَعِينُ	مُسْتَقِيمْ - نَسْتَعِينْ
مَرْصُوصٌ - مَوْزُونٌ	مَرْصُوصْ - مَوْزُونْ
حِسَابٌ - اَسْبَاطٌ	حِسَابْ - اَسْبَاطْ

بۇ خىل مەدنىڭ ساكىن سەۋەبلىك مەد دەپ ئاتىلىشىدىكى سەۋەب شۇكى، ئەگەر مەزكۇر ساكىنلاردا توختىماستىن، بۇ ساكىنلارنى ھەرکەت بىلەن ئوقۇغىنىمىزدا، بۇنىڭدا مَدُّطَبِيعِي دىن باشقا ھېچقانداق سوزۇش ھادىسىسى يۈز بەرمەيدۇ.

مەسىلەن:

«اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِينَ، اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمَ، مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ، اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ»

تەھلىلىي مەشىق

«اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ» «مَلِكِ النَّاسِ» «وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ»

1. «اَلْعَظِيمُ» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىن ئىلگىرىكى ھەرپى مەد ھەرپى ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپ، يەنى «م» ئەسلىدە ھەركەتلىك ئەگەر بۇ جايدا توختاشقا توغرا كەلسە، بۇ مىمدىكى ساكىن سەۋەبلىك بۇ سۆز مَدّ عَارِض غا ئايلىنىدۇ.

2. «مَلِكِ النَّاسِ» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىن ئىلگىرىكى ھەرپى «ا» مەد ھەرپى، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپ يەنى «س» ئەسلىدە ھەركەتلىك، ئەگەر بۇ جايدا توختاشقا توغرا كەلسە، بۇ سىندىكى سۇكۇن سەۋەبلىك، بۇ سۆز مَدّعَارِضْ غا ئايلىنىدۇ.

3. «اَلْوَدُودُ» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىن ئىلگىرىكى ھەرپى «و»، مەد ھەرپى، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپ، يەنى «د» ئەسلىدە ھەركەتلىك، ئەگەر بۇ جايدا توختاشقا توغرا كەلسە، بۇ «د» دىكى سۇكۇن سەۋەبلىك بۇ سۆز مَدّعَارِضْ غا ئايلىنىدۇ.

4. مَدّ عَارِضْ لِلسُّكُونْ دېگەن نېمە؟ مَدّ عَارِضْللسكون نىڭ سوزۇلۇش مىقدارى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مد عارض للسكون دەپ ئاتالغان؟

(4) يۇمشاق تاۋۇشلۇق مەد
(اَلْمَدُّ اللِّيْنُ)

مەلۇم بىر سۆزدىكى حَرْفُ اللِّين نىڭ بەنى ساكىنلىق «وَاوْ» ۋە ساكىنلىق «يَاءْ» نىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زەبەرلىك بولۇپ، «وَاو، يَاءْ» دىن كېيىنكى ھەركەتلىك ھەرپتە توختاپ ئوقۇغانلىق ئۈچۈن، مەزكۇر ھەركەتلىك ھەرپ، «اَلْمَدُّ الْعَارِضْ لِلسُّكُونِ» دېگەندەك ئوخشاش ساكىنلىق بولغان بولسا، سوزۇپ مەد بىلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد بولسا، «اَلْمَدُّاللِّين» دەپ ئاتىلىدۇ. مۇ مەد «و، ي» دىن ئىبارەت ئىككى دانە «حَرْفُ لِين» گە مۇناسىۋەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، اَلْمَدُّاللِّين دەپ ئاتالغان. اَلْمَدُّاللِّين نىڭ سوزۇلۇشى، ئىككى ھەركەتتىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

مەسىلەن:

«قُرَيْشٍ» نى «قُرَيْشْ» دەپ.

«اَلسَّوْءِ» نى «اَلسَّوْءْ» دەپ

«مِنْ شَيْئٍ» نى «مِنْ شَيْئْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش، ئەگەر مەزكۇر ساكىنلاردا توختىماستىن، ھەركەت بىلەن ئوقۇغىنىمىزدا، ھېچقانداق سوزۇش ھادىسىسى يۈز بەرمەيدۇ. مەسىلەن:

«لِاِيلاَفِ قُرَيْشٍ، اِيلاَفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ، فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هٰذَاالْبَيْتِ، اَلَّذِي اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ»

تەھلىلىي مەشىق

«عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ» «مِنْ شَيْىءٍ»

1. «اَلسَّوْءِ» دېگەن سۆزدە توختاپ ئوقۇشقا توغرا كەلسە، بۇ سۆز ھەم مَدٌّ عَارِضْ غا ئوخشاش سوزۇلىدۇ.

2. «شَيْىءٍ» دېگەن سۆزدە توختاپ ئوقۇشقا توغرا كەلسە، بۇ سۆز ھەم مَدٌّ عَارِض غا ئوخشاش سوزۇلىدۇ.

3. اَلْمَدُّاللِّين دېگەن نېمە؟ اَلْمَدُّاللِّين نىڭ سوزۇلۇشى قانچىلىك؟

ئۇ نېمە ئۈچۈن اَلْمَدُّاللِّين دەپ ئاتالغان؟

«اَلْمَدُّ اللِّين» بىلەن «اَلْمَدُّالْعَارِض لِلسُّكُون» نىڭ پەرقى نەدە؟

(5) زۆرۈرى مەد
(اَلْمَدُّ اللاَّزِمْ)

مەلۇم بىر سۆز ياكى ھەرپ ئاتالغۇسىدىكى مەد ھەرپىدىن كېيىن «وَصْلَة» لىك (ئۇلاپ ئوقۇش) ھالىتىدە بولمىسۇن ياكى «وَقْفَة» لىك (توختاپ) ئوقۇش ھالىتىدە بولمىسۇن ساكىن كەلسە، سوزۇپ مەد بىلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد «زۆرۈرى مەد» (اَلْمَدُّاللاَّزِم) دەپ ئاتىلىدۇ. بۇنىڭدا مەد ھەرپىدىن كېيىنلا وَصْلَة لىك

هالەتتە بولمىسۇن ياكى وقفة هالەتتە بولمىسۇن داۋاملىق ساكىن بىللە بولىدىغانلىقى ياكى يەتتە قىرائەتنىڭ ھەممىسىدە وَصْلَةلىك هالەتتە بولمىسۇن ياكى وَقْفَةلىك هالەتتە بولمىسۇن سوزۇپ ئوقۇش زۆرۈر بولىدىغانلىقى ئۈچۈن «زۆرۈرى مەد»، (اَلْمَدُّاللاَزِمْ) دەپ ئاتالغان.

مَدُّلاَزِمْ تۆت قىسىمغا بۆلۈنىدۇ.

1 ـ تەشدىدلىك سۆزدىكى مَدْ لاَزِم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُثَقَّلْ)

2 ـ ساكىنلىق سۆزىدىكى مد لازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُخَفَّفْ)

3 ـ تەشدىدلىك ھەرپىنىكى مد لازم (مَدُّلاَزِمْ حَرْفِي مُثَقَّلْ)

4 ـ ساكىنلىق ھەرپىنىكى مد لازم (مَدُّلاَزِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ)

1 ـ تەشدىدلىك سۆزىدىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُثَقَّلْ)

بۇ، مەد ھەرپى بىلەن ساكىن بىر سۆزدە بولغان مەد بولۇپ، مەد ھەرپىدىن كېيىن كەلگەن ھەرپ تەشدىدلىك بولغاچقا «كَلِمِي مُثَقَّلْ» (سۆزى قاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. تەشدىدلىك ھەرپ ماھىيەتتە ساكىنلىق بولغان بولىدۇ.

مەسىلەن: اَلْحَاقَّةُ مَالْحَاقَّةُ (اَلْحَاقْقَةُ)

«وَحَاجَّهُ (حَاجْجَهُ) قَوْمُهُ»

2 ـ ساكىنلىق سۆزدىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُخَفَّفْ)

بۇ، مەد ھەرپىدىن كېيىن تەشدىدسىز ساكىنلىق ھەرپ كەلگەن سۆزدىكى مەد بولۇپ،

بۇنىڭدا مەد ھەرپى بىلەن ساكىن بىر سۆزدە كەلگەنلىكى ئۈچۈن «كَلِمِي مُخَفَّفْ» (سۆزى يەڭگىل تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. مەسىلەن: «ءَآلْئٰنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ»

3 ـ تەشدىدلىك ھەرپتىكى مَدُّلاَزِمْ (مَدُّلاَزِمْ حَرْفِي مُثَقَّلْ)

بۇ، سۈرە بېشىدىكى ھەرپلەرنىڭ ئوقۇلۇشىغا مۇناسىۋەتلىك مەد بولۇپ، ئوتتۇرىسى مەد ھەرپى بولغان، مەد ھەرپىدىن كېيىنكى ھەرپى ساكىنلىق، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپى اِدْغَامْ لىق كەلگەن ھالەتتىكى مەددۇر. بۇنىڭدا مەد ھەرپى بىلەن ساكىن بىر ھەرپىنىڭ تەلەپپۇزىدا مەۋجۇت بولىدىغانلىقى ئۈچۈن، «حَرْفِي» (ھەرپكە مۇناسىۋەتلىك) دەپ، اِدْغَامْ ھادىسىسى يۈز بېرىدىغانلىقى ئۈچۈن «مُثَقَّلْ» (قاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. مەسىلەن: الٓمٓ (لام، ميم)

سۈرىلەرنىڭ بېشىدا كېلىدىغان ھەرپلەر تۆۋەندىكى 14 ھەرپتۇر:

1 ـ صَادْ، 2 ـ لَامْ، 3 ـ هَاءْ، 4 ـ سِينْ، 5 ـ حَاءْ، 6 ـ يَاءْ، 7 ـ رَاءْ، 8 ـ اَلِفْ، 9 ـ مِيمْ، 10 ـ نُونْ، 11 ـ قَافْ، 12 ـ طَاءْ، 13 ـ عَيْنْ، 14 ـ كَافْ.

4 ـ ساكىنلىق ھەرپتىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ)

بۇ ھەم سۈرە بېشىدىكى ھەرپلەرنىڭ
ئوقۇلۇشىغا مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، ئوتتۇرىسى مەد
ھەرپى بولغان، مەد ھەرپىدىن كېيىنكى ھەرپى
ساكىنلىق ئۇنىڭدىن كېيىنكىسى اِدْغَامْسىز
كەلگەن ھالەتتىكى مەددۇر. بۇنىڭدا ئوخشاشلا مەد
ھەرپى بىلەن ساكىن بىر ھەرپىنىڭ تەلەپپۇزىدا
مەۋجۇت بولىدىغانلىقى ئۈچۈن «حَرْفِي»
(ھەرپكە مۇناسىۋەتلىك) دەپ اِدْغَامْ ھادىسىسى
يۈز بەرمەيدىغانلىقى ئۈچۈن «مُخَفَّفْ» (يەڭگىل
تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. مەسىلەن:
يس (يا سىين) كٓهيٓعٓصٓ (كَافْ هَاءْ يَاءْ عَيْنْ صَادْ)
ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا سۈرە بېشىدىكى
مەدكە مۇناسىۋەتلىك ھەرپلەر (حُرُوفْ مُقَطَّعَاتْ)
يۇقىرىدا كۆرسىتىلگەن 14 ھەرپتۇر. بۇ
ھەرپلەرنى ئالاھىدىلىكلىرىگە ئاساسەن ئۈچ خىلغا
بۆلۈشكە بولىدۇ.
بىرىنچى خىلى: پەقەت سوزۇلمايدىغىنى.
بۇ، «آلٓمٓ، آلٓر» دىكى «آلِفْ» دۇر. چۈنكى بۇنىڭدا
مەد ھەرپى بولمىغانلىقى ئۈچۈن سوزۇلمايدۇ.
ئىككىنچى خىلى: آلْمَدُّ الطَّبِيعِي قاتارىدا
سوزۇلىدىغىنى بۇ «حَيٌّ طَهُرَ» سۆزىدىكى بەش
ھەرپ بولۇپ، بۇ ھەرپلەرنى ئوقۇغاندا، ئېغىزدىن
ئىككى ھەرپنىڭ تەلەپپۇزى چىقىدىغانلىقى
ئۈچۈن، مَدٌّ طَبِيعِي گە ئوخشاش ئىككى ھەركەت
مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:
حَا، يَا، طَا، هَا، رَا
ئۈچىنچى خىلى: «نَقَصَ عَسَلُكُمْ» سۆزىدىكى

سەككىز ھەرپ بولۇپ، بۇ ھەرپلەرنى يازغاندا، ئۈچ ھەرپ بىلەن يېزىلىدىغانلىقى، ئوقۇغاندا ھەم ئىبغىزدىن ئۈچ ھەرپ تەلەپپۇزى چىقىدىغانلىقى، ئوتتۇرىسىدا مەد ھەرپى بولىدىغانلىقى ئۈچۈن، بۇ ھەرپلەر ئالتە ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

نۇن، قَافْ، صَاد، عَيْن، سِين، لاَم، كَاف، مِيم

ئەمما «عَيْن» ئىككى ھەركەتتىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە سوزۇلىدۇ.

تەھلىلىي مەشىق

«اَلطَّآمَّةُ» «آلْئٰنَ» «الٓمٓ (الف، لام ميم)» «حمٓ»

1. «اَلطَّآمَّةُ» دىگەن سۆزدە مەد ھەرپىدىن كېيىن تەشدىدلىك ھەرپ «م» كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «مَدٌّ لاَزِمْ كَلِمِي مُثَقَّلْ» بولغان.

2. «آلْئٰنَ» دىگەن سۆزدە مەد ھەرپىدىن كېيىن تەشدىدسىز ساكىنلىق ھەرپ، «لْ» كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «مَدٌّ لاَزِمْ كَلِمِي مُخَفَّفْ» بولغان.

3. «الٓمٓ» دىگەن سۆزدە، ئۈچ ھەرپ بولۇپ، ئۇنىڭ بىرىنچىسى «ا»، بۇ ئەلف سوزۇلمايدۇ. ئىككىنچى ھەرپ «لام»، «لام» دىگەن سۆز، «ل، ا، م» دىن ئىبارەت ئۈچ سۆزدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، بۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ھەرپ، «مەد ھەرپى»، ئاخىرى ساكىنلىق ھەرپ

يەنى «م». مەزكۇر «لام» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىكى «م»، يەنە بىر «م»غا يولۇققانلىقى ئۈچۈن، بۇ جايدا اِدْغَام هاسىل بولۇپ، بۇ مەد، «مَدٌّ لَازِمْ حَرْفِي مُثَقَّلْ» دەپ ئاتالغان. «الٓمٓ» نىڭ ئۈچىنچى هەرپى «م»، «ميم» دېگەن سۆز، ئۈچ هەرپتىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسى بولسا مەد هەرپى، ئاخىرىدىكى هەرپ ساكىنلىق بولغاچقا، بۇ جايدا اِدْغَام هادىسىسى يۈز بەرمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، «الٓمٓ» دىكى ئۈچىنچى هەرپ «ميم»، «مَدٌّ لَازِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ» كە تەۋە بولىدۇ.

4. «حمٓ» دېگەن سۆزدە ئىككى هەرپ بار. بىرىنچى هەرپنىڭ تەلەپپۇزى «ح» بىلەن «ا» دىن تەركىب تاپقانلىقى ئۈچۈن، «حا» شەكلىدە ئوقۇلىدىغان بولغاچقا، ئۇ «مَدّطَبِيعِي» گە ئوخشاش ئىككى هەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. «ميم» دېگەن سۆزدە مَدٌّ لَازِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ نىڭ شەرتى تولۇق بولغانلىقى ئۈچۈن، مَدٌّ لَازِمْ نىڭ قائىدىسى بىلەن سوزۇلىدۇ.

5. مَدٌّ لَازِمْ دېگەن نېمە؟ مَدٌّ لَازِمْ نىڭ سوزۇلۇشى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مَدٌّ لَازِمْ دەپ ئاتالغان؟ مَدٌّ لَازِمْ نەچچە قىسىم؟ ئۇلار قايسىلار؟

مەدلەرجەدۋىلى

«ۋ،ا،ى» مەدھەرپلىرى دەپ ئاتىلىدۇ.

المد الطبيعي

ئىككى ھەركەت مىقدارى سوزۇلىدۇ.مەسىلەن: يَقُولُ، اِيمَانًا

مدالبدل: بۇ،ئىگامەدھەرپىنىڭ ئالدى ھەمزىلىك بولىدۇ. مەسىلەن: اُوتِيَ

مدالصلة: بۇ،ئىككى ھەركەتلىك ھەرپنىڭ ئارىسىدا كەلگەن «ە»دۇر. مەسىلەن: لَهُ صَاحِبَةٌ

مدالعوض: بۇ،وقف لىك ھالەتتىكى تەنۋىندۇر. مەسىلەن: عَلِيمًا حَكِيمًا

المد الفرعي

مەدھەرپىدىن كېيىن ھەمزە ياكى ساكىن مەدگە سەۋەپ بولۇپ كېلىدۇ. بۇنىڭ سوزۇلۇشى ئىككى ھەركەت مىقدارىدىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە

مدمتصل: مەدھەرپى بىلەن ھەمزە بىر سۆزدە ئارقىمۇ ئارقا كېلىدۇ. تۆتتىن ئالتە ھەركەتكىچە سوزىلىدۇ. مەسىلەن: جَاءَ، غَائِلاً

مدمنفصل: مەدھەرپى بىرىنچى سۆزنىڭ ئاخىرىدا، ھەمزە كېيىنكى سۆزنىڭ بېشىدا كېلىدۇ. ئىككىدىن ئالتە ھەركەتكىچە سوزىلىدۇ. مەسىلەن: انا انزلناه

مدعارض للسكون: مەدھەرپىنىڭ ساكىنغا يولۇققانلىقى ۋە بۇ جايدا توختىغانلىق سەۋەبىدىن ئىككىدىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە سوزىلىدۇ. مەسىلەن: اَلرَّحِيم

مدلين: «ۋ، ى»نىڭ ساكىنغا يولۇققانلىقى ۋە بۇ جايدا توختىغانلىق سەۋەبىدىن، ئىككىدىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە سوزىلىدۇ. مەسىلەن: خَوْف، قُرَيْش

مدلازم: مەدھەرپىدىن كېيىن ساكىنلىق ھەرپ كېلىپ داۋاملاشتانلىقى سەۋەبىدىن ئالتە ھەركەت مىقدارى سوزىلىدۇ. مەسىلەن: حاجە، الان

مدلازم كلمي مثقل: بۇ، مەدھەرپىدىن كېيىن تەشدىدلىك ھەرپ كەلگەن مەددۇر. مەسىلەن: الحاقة

مدلازم كلمي مخفف: بۇ، مەدھەرپىدىن كېيىن ساكىنلىق ھەرپ كەلگەن مەددۇر. مەسىلەن: آلْآنَ

مدلازم حرفي مثقل: بۇ، حروف مقطعات قائىدىسىدىكى مەددۇر. مەسىلەن: الٓمٓ

مدلازم حرفي مخفف: بۇھەم حروف مقطعات قائىدىسىدىكى مەددۇر. مەسىلەن: حمٓ، يسٓ

6. تاۋۇش چىقىرىش ئورۇنلىرى
(مَخَارِجُ الْحُرُوفِ)

ھەرپلەر تاۋۇشلارنىڭ يېزىقتىكى بەلگىلىرى-دىن ئىبارەت. ئەرەب تىلىدىكى تاۋۇشلارنىڭمۇ ئۆزىگە خاس چىقىش ئورۇنلىرى بار بولۇپ، بۇ ئورۇنلاردىن بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدىغان تاۋۇشلار چىقىدۇ. ئەرەب تىلىدا تاۋۇشلار سۆزلەرنىڭ مەنىلىرى، شەكىللىرى ھەم گراممatikىلىق قۇرۇلۇشىغا ئاساس بولىدۇ. ئەگەر تاۋۇشلارنىڭ بۇ خىل ئالاھىدىلىكلىرىگە دىققەت قىلىنمىغاندا، مەنىگە ئېغىر تەسىر يېتىدۇ. بۇ خىل خاتالىق. «تَجْوِيدْ» ئىلمىدە «لَحْنْ جَلِي» (ئېغىر خاتالىق) دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن: «عَلَمْ» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى، بەلگە ئالامەت دېگەن بولۇپ، ئەگەر بۇ سۆزنى «اَلَمْ» دېگەن سۆزگە ئوخشاش ئەلف بىلەن تەلەپپۇز قىلغىنىمىزدا، بۇنىڭ مەنىسى دەرت، ئاغرىق دېگەن بولۇپ قالىدۇ. «طَيْرٌ» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئۇچقۇش دېگەن بولۇپ، ئەگەر بۇ سۆزنى «تَيْرٌ» دېگەن سۆزگە ئوخشاش تا« بىلەن تەلەپپۇز قىلغىنىمىزدا، بۇنىڭ مەنىسى «شوملۇق» دېگەن بولۇپ قالىدۇ. بۇنىڭغا ئوخشاش مىساللار ناھايىتى كۆپ. تاۋۇشلارنىڭ كونكرېت چىقىش ئورۇنلىرى مۇنداق:

تاۋۇش چىقىرىش ئورۇنلىرى ۋە ھەرپلەر

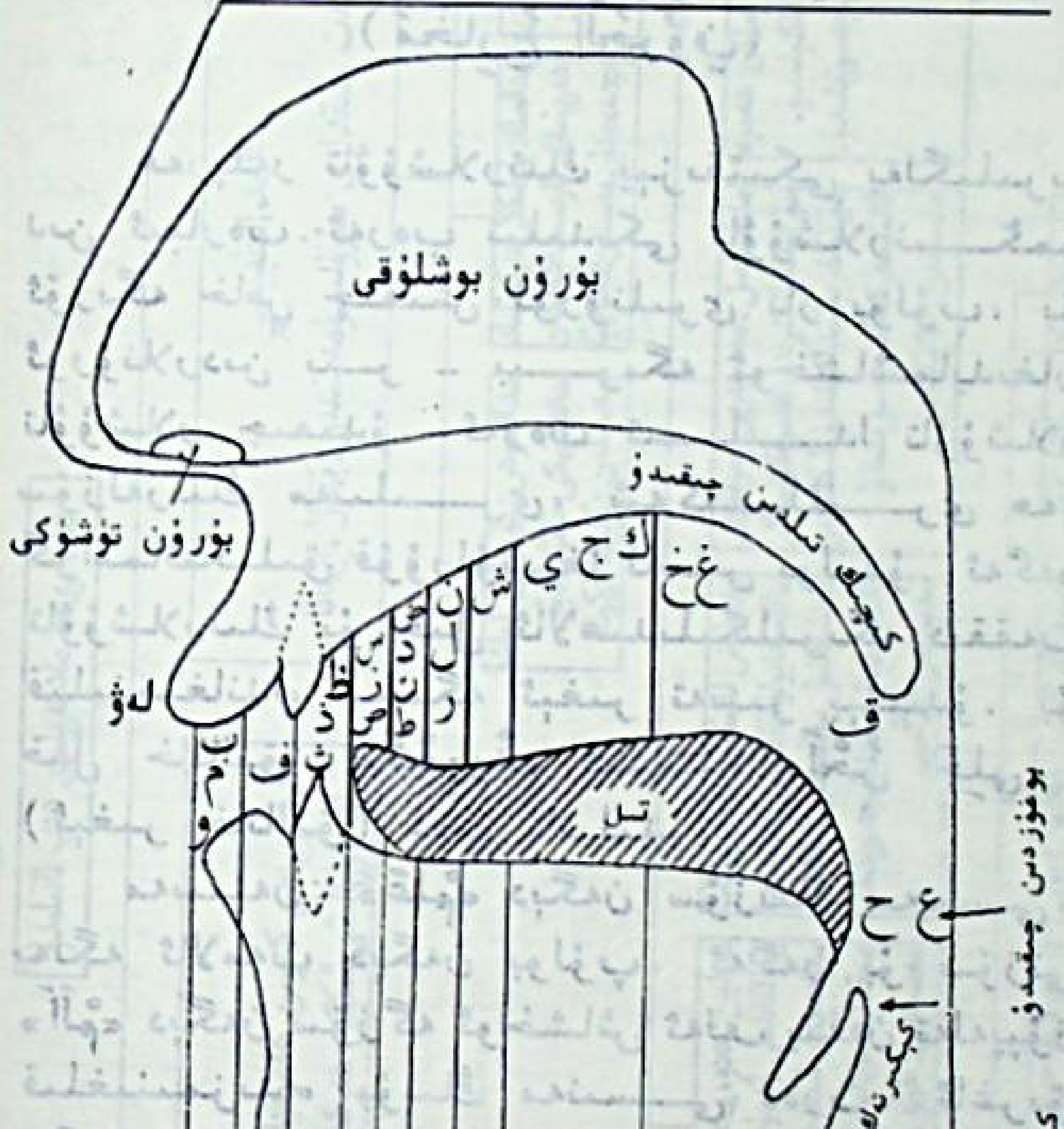

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى 28 ئاۋۇش ئىچىدىن 19 ئاۋۇش ئېيتىلىش ئورنى ۋە ئۇسۇلى جەھەتتىن ئۇيغۇر تىلىدىكى مۇناسىپ ئاۋۇشلارغا ئاساسەن يېقىن كېلىدۇ. ئەمما قالغان «ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، ف» لاردىن ئىبارە توققۇز ئاۋۇش، ئۇيغۇر تىلىدا ئىشلىتىلمەيدىغان بولغاچقا، ئاۋۋال ئاشۇ ئاۋۇشلارنى توغرا تەلەپپۇز قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىشىمىز ئىنتايىن مۇھىم.

ھەرپلەر	تەلەپپۇز شەرتلىرى
ث	1. تىل ئۈستۈنكى چىشنىڭ تۈۋىگە تىرىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىلنىڭ ئۇچى قىسمى بىلەن ئۈستۈنكى چىش تۈۋى ئارىلىقىدىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. ئاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۆزۈك ئاۋۇش.
ح	1. ئېغىز تەبىئىي ئېچىلىدۇ. تىل تۈۋى بۇتغۇنچاق يېنىغا تىركىلىپ تار يوچۇق قالىدۇ؛ 2. ھاۋا بۇتغۇنچاقتىكى يوچۇقتىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. ئاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۆزۈك ئاۋۇش.
ذ	1. تىل ئۇستى تەكشى تۇرىدۇ؛ تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش تۈۋىگە تېگىپ بىر ئاز توسالغۇ ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن چىش تۈۋىدىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. ئاۋاز پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۆزۈك ئاۋۇش.

ص	1. كالبۇكلار سەل يۇمىلاقلىشىدۇ؛ تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش تۈۋىگە يېقىنلىشىدۇ. تىل كەينى يۇمشاق تاڭلايغا قاراپ كۆتۈرۈلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىلنىڭ ئۇچى بىلەن ئۈستۈنكى چىش تۈۋى ئارىلىقىدىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش.
ض	1. تىلنىڭ يېنى ئۈستۈنكى يان ئېزىقغا تەگكۈزۈلىدۇ، ھاۋا تىل يېنى بىلەن ئېزىق چىشىغا تاقىلىدۇ؛ 2. ھاۋا توساقنى يېمىرگەندە نەپەس نىسبەتەن ئاجىزراق چىقىدۇ؛ 3. ئاۋاز پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.
ط	1. تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش تۈۋى بىلەن قاتتىق تاڭلاي ئارىلىقىغا تىركىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ. تىل كەينى يۇمشاق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ؛ 2. ھاۋا بىراقلا پارتلاپ چىقىدۇ؛ 3. ئاۋاز پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.
ظ	1. كالپۇكلار سەل - پەل يۇمىلاقلىشىدۇ، تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش تۈۋىگە يېقىنلايدۇ. تىل كەينى يۇمشاق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن چىش ئارىلىقىدىكى تار يوچۇقتىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.
ع	1. تىل ئۇچى تۈرۈلمەي، تىل كەينىگە سىلجىيدۇ. يۇتقۇنچاق ئۈستى مۇسكۇللىرى تارىيىپ، تىل تۈۋى يۇتقۇنچاق ئارقا تېمىغا تىركىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا توساقنى يېرىپ، پارتلاپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.

ف	تىل تەبىئىي تەكشى ھالىتىدە تۇرىدۇ؛ 2. ئاستىنقى كالپۇك ئۈستۈنكى چىش بىلەن بوش تېگىشىدۇ؛ 3. ھاۋا چىش بىلەن كالپۇك ئارىلىقىدىكى تار بوچۇقتىن پارتلاپ چىقىدۇ؛ 4. تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش.

7. قبلىن ۋە ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر
(حُرُوفُ التَّفْخِيم وَالتَّرْقِيق)

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى بەزى ھەرپلەر قبلىن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. بۇنداق ھەرپلەر بولسا، «حُرُوفُ التَّفْخِيم» يەنى قبلىن تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر دەپ ئاتىلىدۇ. قبلىن تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر تۆۋەندىكى يەتتە ھەرپتۇر: «خ، ص، ض، غ، ط، ق، ظ».

مەسىلەن: «خَالِدِينَ، اَلصَّادِقِينَ، اَلضَّالِّينَ، غَدَقًا» «فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ» «وَقَالَ رَبُّكُمْ اُدْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ» «ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ»

يۇقىرىدىكى يەتتە ھەرپتىن باشقا ھەرپلەر ئىنچىكە ۋە يۇمشاق تەلەپپۇز قىلىنىدىغانلىقى ئۈچۈن، «حُرُوفُ التَّرْقِيقْ» يەنى ئىنچىكە ۋە يۇمشاق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن: «اَلتَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ»

ئەمما «ل» ۋە «ر» ھەرپلىرى بەزىدە قبلىن ۋە بەزىدە يۇمشاق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

1) «لام»

لام تۆۋەندىكى ھالەتتە قېلىن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ:

«اَللّٰهُ» دېگەن سۆزنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زەبەرلىك ياكى پەشلىك بولسا، مەسىلەن: «خَتَمَ اللّٰهُ» «قَالَ اِنِّي عَبْدُاللّٰهِ» ئەگەر «اَللّٰهُ» دېگەن سۆزنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زېرلىك بولسا ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن: «بِسْمِ اللّٰهِ» «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ»

2) «رائ»

تۆۋەندىكى تۆت خىل ھالەتتە «رائ» قېلىن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ:

1. «ر» زەبەرلىك ياكى پەشلىك بولسا، مەسىلەن: «رَبَّنَا، رُزِقْنَا»؛

2. «ر» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى پەشلىك ياكى زەبەرلىك بولسا، مەسىلەن: «وَقُرْءَانًا، فَارْتَقِبْ»؛

3. ئۇمۇمەن «هَمْزَةُ وَصْلِيَة» دىن كېيىن «ر» ساكىنلىق بولۇپ كەلسە، مەسىلەن: «اِرْجِعُوا اِلَي اَبِيكُمْ» «اَمِرْتَابُوا، لِمَنِ ارْتَضي»؛

4. مەلۇم بىر سۆزدە «ر» ساكىنلىق، بولۇپ ئۇنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زېرلىق، ئارقىسىدىكى ھەرپ زەبەرلىك «تَفْخِيمْ» ھەرپى بولسا،

مەسىلەن:

«مِرْصَادًا، قِرْطَاسْ، فِرْقَةٌ»

3) «رَاءْ»

تۆۋەندىكى ئۈچ خىل ھالەتتە «راء» ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدۇ:

1. «رِ» زىرلىق بولسا، مەسىلەن: «رِدْءًا، رِسَالَاتِ اللّٰهِ، فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ، فَرِهَانٌ»؛

2. «ر» نىڭ ئالدىدىكى ھەرپ ساكىنلىق «ي» بولۇپ، توختاپ ئوقۇغانلىق سەۋەبىدىن «راء» ھەم ساكىنلىق بولۇپ قالغان بولسا، مەسىلەن: خَبِيرْ، قَدِيرْ، بَصِيرْ؛

3. مەلۇم بىر سۆزدە «ر» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدىدىكى ھەرپ زىرلىق بولسا، ئەمما ئارقىسىغا زەبەرلىك ياكى پەشلىك «تَفْخِيمْ» ھەرپى ئۇلانمىسا، مەسىلەن: وَاصْبِرْ، وَ فِرْعَوْنَ، شِرْذِمَةٌ

8. تىترىتىپ ئوقۇش
(قَلْقَلَةْ)

ئۈزى ساكىنلىق بولغان قلقلة ھەرپىنى تەلەپپۇز قىلغان چاغدىكى ھەرپ مەخرىجىنىڭ تىترىشى «قَلْقَلَة» دەپ ئاتىلىدۇ. قَلْقَلَة ھەرپلىرى «ق، ط، ب، ج، د» دىن ئىبارەت بەش ھەرپتۇر. بۇ ھەرپلەر «قُطْبِ جَدْ» ھەرپلىرى دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

قَلْقَلَة ھەرپلىرى، سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەندە ئازىراق ئۇرغۇ بىلەن، سۆز ئاخىرىدا كېلىپ شۇ ھەرپتە توختىغاندا، كۈچلۈك ئۇرغۇ بىلەن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەسىلەن:

ھەرپلەر	سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەن ھالىتى	سۆز ئاخىرىدا كەلگەن ھالىتى
ق	اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ	قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ
ط	اَلَّذِي اَطْعَمَهُمْ	وَاللّٰهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطْ
ب	وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا	وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَاوَقَبْ
ج	اِنَّ اِلٰى رَبِّكَ الرُّجْعٰى	وَاَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ
د	وَمَا اَدْرَاكَ مَاهِيَهْ	لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

9. توختىۋېلىپ ئوقۇش

(اَلسَّكْتَ)

ئوقۇشنى توختىتىپ، ئىككى ھەركەت مىقدارى تىنماي توختىۋېلىپ ئوقۇش «سَكْتَ» دەپ ئاتىلىدۇ. تۆۋەندىكى تۆت جايدا «سَكْتَ» بىلەن ئوقۇلىدۇ.

1. «عِوَجًا قَيِّمًا» دېگەن جايدىكى «عِوَجًا» دە؛
2. «مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا» دېگەن جايدىكى «مَرْقَدِنَا» دا؛
3. «كَلَّا بَلْ رَانَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ» دېگەن جايدىكى «بَلْ» دە؛
4. «وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ» دېگەن جايدىكى «مَنْ» دە.

10. توختاش
(اَلْوَقْفُ)

مەلۇم بىر جۈملە ياكى بۆلەكنىڭ تولۇق ۋە ئېنىق مەنە ئاڭلىتالىشى ياكى ئاڭلىتالماسلىقى، شۇنداقلا مەنىنىڭ ئالدى - كەينى بىلەن باغلىنىشى، ئوقۇش جەريانىدىكى توختاشقا تېگىشلىك جايلاردا توختاش ياكى توختىماسلىق بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، تۆۋەندە توختاشقا بولىدىغان جايلار بىلەن توختاشقا بولمايدىغان جايلار تونۇشتۇرۇلىدۇ.

1) توختاشقا بولىدىغان جايلار

(1) مەلۇم بىر مەنە ئاياغلىشىپ، ئىككىنچى بىر مەنە باشلىنىش ئالدىدا توختايدۇ.

مەسىلەن:

قُلْ هُوَاللّٰهُ اَحَدٌ

(2) سۆزنىڭ ئاخىرى قوش پەشلىك ياكى زەبەرلىك ۋە ياكى تەشدىدلىك بولۇپ، بۇ جايلاردا توختاشقا تېگىشلىك بولۇپ قالسا، ساكىنلىق ھالەتتە توختايدۇ.

مەسىلەن:

«سَلاَمٌ» نى «سَلاَمْ» دەپ «تَعْلَمُونَ» نى «تَعْلَمُونْ» دەپ «اَيْنَ الْمَفَرُّ» نى «اَيْنَ الْمَفَرْ» دەپ

توختاپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

(3) ئەگەر سۆزنىڭ ئاخىرى قوش زەبەرلىك بولۇپ، بۇ جايلاردا توختاشقا تېگىشلىك بولۇپ، قالسا، «ئَلِفْ» ھالىتىدە توختايدۇ. مەسىلەن: «تَوَّابًا»نى «تَوَّابَا» دەپ «حِسَابًا» نى «حِسَابَا» دەپ «مِهَادًا»نى «مِهَادَا» دەپ توختاپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

(4) ئەگەر سۆزنىڭ ئاخىرى «ـة، ة» بولۇپ، بۇ جايلاردا توختاشقا تېگىشلىك بولۇپ قالسا، ساكىنلىق «ھې» ھالىتىدە توختايدۇ. مەسىلەن: «رَاضِيَةٌ» نى «رَاضِيَه» دەپ «عَالِيَةٌ» نى «عَالِيَه» دەپ، «مَرْفُوعَةٌ» نى «مَرْفُوعَه» دەپ توختاپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

ئەگەر سۆزنىڭ ئاخىرى ھەركەتلىك ھالەتتىكى «ت» بولسا، توختىغاندا ساكىنلىق ھالەتتە توختايدۇ. مەسىلەن: «لَايَمُوتُ» نى «لَايَمُوتْ» دەپ، «وَيُمِيتُ»نى «وَيُمِيتْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

(5) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋە ياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان كىچىك «م» توختاش زۆرۈر دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۘ

«إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ ۘ وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ»

(6) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋە ياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان «ج» تۇرۇشقىمۇ، تۇرماسلىققىمۇ بولىدۇ، دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: «إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ۝»

«نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ ۚ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ».

(7) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋە ياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان «صلي»، توختاش دۇرۇس، لېكىن توختىماسلىق ياخشىراق، دېگەننى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

«نِعْمَ أَجْرُ الْعٰمِلِينَ ۝ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ»

«وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

(8) مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان «قلي»، توختاشقىمۇ ـ توختىماسلىققىمۇ بولىدۇ، لېكىن توختاش ياخشىراق، دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: «قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ ۗ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ»

(9) جۈملە ئوتتۇرىسىدا كەلگەن «∴ ∴» ئارقىمۇ ئارقا توختاشنى كۆرسىتىدۇ، بۇ بەلگىدە توختاشقا توغرا كەلسە، ئارقىمۇ ئارقا توختاش كېرەك، ياكى توختىماسلىق كېرەك. مەسىلەن:

«ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ»

2) توختاشقا بولمايدىغان جايلار

(1) تولۇق بىر مەنا ئاياغلاشماستىن توختاش، مەسىلەن: «بِسْمِ اللّٰهِ» دە «بِسْمِ» دەپ «اَلْحَمْدُ

لِلّٰهِ» دا «اَلْحَمْدُ» دەپ «اِيَّاكَ نَعْبُدُ» دا «اِيَّاكَ» دەپ توختىغانغا ئوخشاش.

ئەگەر ئوقۇش جەريانىدا نەپەس يېتىشمەي، توختاشقا مەجبۇر بولۇپ قالغاندا، نەپەس ئېلىۋېلىپ، ئالدىنقى سۆزدىن قوشۇپ ئوقۇپ داۋاملاشتۇرىدۇ.

(2) خاتا مەنە بېرىپ قويىدىغان شەكىلدە توختاش مەسىلەن: «يَآاَيُّهَاالَّذِينَ آمَنُوا لَاتَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَاَنْتُمْ سُكَارٰي» دېگەن جايدىن «وَاَنْتُمْ سُكَارٰى» نى ئوقۇماي توختىۋالغانغا ئوخشاش.

(3) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋەياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان «لا»، توختاشقا بولمايدۇ دېگەننى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن: «وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝ وَالَّيْلِ اِذَايَسْرِ ۝» «اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰهُمُ الْمَلٰئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ»

پايدىلانغان كىتابلار

1. «قاعدة بغدادية» (باغداتتا تۈزۈلگەن قائىدە)، گەنسۇ ئۆلكىلىك ئىسلام دىنى جەمئىيىتى باستۇرغان. 1996 ـ يىل نەشرى.

2. «ئەرەب تىلى» شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1993 ـ يىل نەشرى.

3. «ئەرەب تىلى ئېلىپبەسى» قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى، 1998 ـ يىل نەشرى.

4. «ئېلىپبە» (باشلانغۇچ مەكتەپ 1 ـ يىللىقلىرى ئۈچۈن) شىنجاڭ مائارىپ نەشرىياتى. 1991 ـ يىل نەشرى.

5. هداية المستفيد في احكام التجويد (تەجۋىد ئەھكاملىرىدىن پايدىلانغۇچىلار يېتەكچىسى) لوبنان، ئىلمى كىتابلار نەشرىياتى، 1993 ـ يىل نەشرى.

6. الملخص المفيد فى علم‌التجويد (تەجۋىد ئىلمى خۇلاسىلىرى) سەئۇدى ئەرەبىستان تەيبە نەشرىياتى 1989 ـ يىلى نەشرى.

7. قواعدالترتيل الميسرة (تەلەپكە لايىق ئوقۇش قائىدىلىرى) سەئۇدى ئەرەبىستان مەنھەل نەشرىياتى، 1990 ـ يىل نەشرى.

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى مۇھىم قائىدىلەر

تۈزگۈچى: تاھىر قادىر

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك ئاكادېمىيىسى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 850×1168 مىللىمېتىر، 1/32
باسما تاۋىقى: 5.375 قىستۇرما ۋارىقى: 2
2001-يىل 10-ئاي 1-نەشرى
2002-يىل 12-ئاي 2-بېسىلىشى
تىراژى: 3000—6000
ISBN7—228—06728—2/H. 445
باھاسى: 8.00 يۈەن

بۇ كىتابنىڭ نەشر ھوقۇقى مۇئەللىپىنىڭ ئۆزىدە. تىراژ قوبۇل قىلىش، تارقىتىش ئىشلىرىنى ئۆزى بىجىرىدۇ. قانۇنسىز كۆپەيتىپ بېسىشقا يول قويۇلمايدۇ. ئېھتىياجلىق ئورۇن ۋە شەخسلەر تېلېفون ئارقىلىق ئالاقىلاشسا ئېتىبار باھادا يەتكۈزۈپ بېرىلىدۇ.

ئالاقىلاشقۇچى: تاھىر ھاجىم
تېلېفون: 0991-2569350 يانفون: 13139617833

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئابلىمىت ئىمىن

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى : ئادىلجان ئايىت

خەتتات : ھاجى ئابدۇلمەجىد ھاپىز

القاعدة

بۇ كىتابنىڭ ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى
قىسمىدا تاۋۇش بەلگىلىرى ، يەنى زەبەر ، زىر ،
پەش قاتارلىقلار . قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى
قىسمىدا ، تەجۋىد ئىلمىنىڭ ئەڭ مۇھىم قائىدى-
لىرىدىن ، تەنۋىن ۋە ساكىنلىق نۇنىنىڭ ئوقۇ-
لۇشى، يەنى اظهار، ادغام ،اخفاء،اقلاب، تەشدىد-
لىك مىم ۋە نۇنىنىڭ ئوقۇلۇشى ، مد ۋەئۇنىڭ
تۈرلىرى قلقلة ۋە سكت قاتارلىقلار چۈشىنىش-
لىك بايان قىلىندۇ.

ISBN 7-228-06728-2

9 787228 067282 >

ISBN 7 – 228 – 06728 – 2
H.445 (民文) 定价 8.00 元